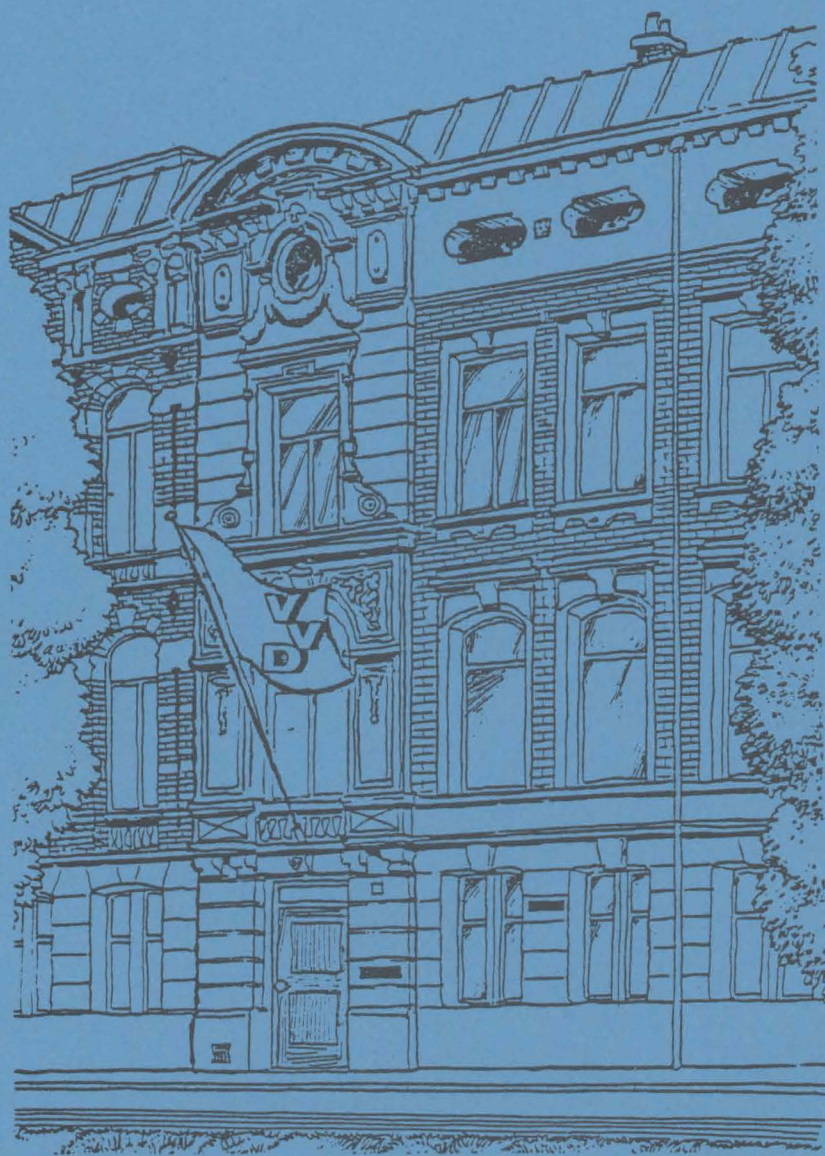

JAAERVERSLAG 1985

VAN HET HOOFDBESTUUR

INGEVOLGE ARTIKEL 18.3 VAN DE STATUTEN

38STE JAAERVERSLAG

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming van het hoofdbestuur van de VVD.

Tekening omslag: Gerard Wiegel.

Productie: Algemeen secretariaat.

Meer exemplaren van het Jaarverslag 1985 kunnen worden besteld door overmaking van een bedrag van f 10,— per exemplaar op girorekening 40.18.232 t.n.v. VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage, onder vermelding van "38ste Jaarverslag".

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.</u>
1. Inleiding	1
2. Raadsverkiezingen 1986	3
3. Tweede-Kamerverkiezingen 1986	4
a. de kandidaatstelling	
b. het verkiezingsprogramma	
4. Overige verkiezingen	10
5. Ledenbestand	13
6. Afdelingen	18
7. Ondercentrales	21
8. Kamercentrales	22
9. Dagelijks bestuur en hoofdbestuur	24
10. Algemeen secretariaat	28
11. Partijraad	31
12. 38ste jaarlijkse algemene vergadering (70ste algemene vergadering)	34
13. 71ste algemene vergadering (buitengewone algemene vergadering)	41
14. Oplossen van problemen in afdelingen en centrales en de commissie van Beroep (art. 32 statuten)	43
15. Commissies van advies (art. 60 h.r.)	44
16. Commissies en werkgroepen ad hoc	46
a. commissie Kandidaatstelling en Technisch Advies	
b. commissie Bijzondere Besluitvormingsprocedure	
c. commissie Polak	
d. commissie ter opstelling van het ontwerp-verkiezings- programma 1986-1990	
17. Bijzondere groepen (art. 78.1 h.r.):	50
a. Organisatie Vrouwen in de VVD	
b. Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD	
c. Groep Nederland van de Liberale Internationale	
18. Vrijheid en Democratie	56
19. Propaganda, voorlichting en campagnes	57
20. Vorming en scholing	60
21. Fracties in de Staten-Generaal en in het Europese Parlement	63
a. Eerste Kamer	
b. Tweede Kamer	
c. Europese Parlement	
22. Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap (ELD)	66
23. Liberale Internationale	68
24. Prof.mr.B.M. Teldersstichting	70
25. Uitvoering Samenwerkingsovereenkomst VVD/JOVD	71
26. Slot.	73
<u>Bijlagen:</u>	
I - besluitenlijst 38ste jaarlijkse algemene vergadering	74
II - beleidsnotitie Tweede-Kamerfractie 1985	75
III - ledenlijst 1 januari 1985 - 1 januari 1986	82
IV - jaarverslagen commissies van advies (art. 60 h.r.)	83
V - besluitenlijst 71ste algemene vergadering	134
VI - overzicht van leden aan wie de Thorbeckepenning is toegekend sedert 4 juli 1983	136

1. INLEIDING

"Wij vinden dat een overheidsbeleid er ook op gericht moet zijn de zwakkeren weer sterk te maken. En een van de allerbelangrijkste sociale plichten van een overheid is er alles aan te doen wat het aantal zwakkeren en afhankelijkken vermindert. Daarom kan en mag niet volstaan worden met het totstand brengen van goede voorzieningen.

De politiek van werkgelegenheid, van sociale en medische zorg, van revalidatie en begeleiding en van onderwijs dient er in al zijn facetten op gericht te blijven de burger weer tot volwaardig, zelfstandig en onafhankelijk functioneren te brengen".

Deze passage is ontleend aan de belangrijke redevoering van mr. J.G. Rietkerk van 17 januari 1978, uitgesproken bij het aantreden van het kabinet Van Agt/Wiegel.

Hoewel het overlijden van Koos Rietkerk niet heeft plaatsgevonden in dit verslagjaar is het om meer dan één reden goed, om, mede als eresaluut aan een der groten van de VVD, de door hem in deze redevoering gegeven zienswijze nog eens vast te leggen.

1978-1986. Acht belangrijke jaren in de politieke geschiedenis van Nederland.

Het kabinet Van Agt: de geesten rijp makend voor een ander beleid; het kabinet Lubbers: de resultaten oogstend.

Beide kabinetten met een zeer duidelijke inbreng van de zijde van de liberalen.

Kabinetten die gestalte gaven en geven aan het streven "de burger weer tot volwaardig, zelfstandig en onafhankelijk functioneren te brengen".

Een streven wordt gevoed vanuit het liberale principe dat de overheid zich terughoudend dient op te stellen waar het gaat om de vrijheidsbeleving van de individuele burger.

Aan dat streven heeft ook het kabinet in 1985 gestalte gegeven.

Het financieringstekort werd immers verder verminderd. Het herstel van de rendementen in het bedrijfsleven zette door.

Zonder grote spanningen is de loonmatiging gehandhaafd waardoor het Nederlandse bedrijfsleven met het buitenland op voet van bijna gelijkwaardigheid kon blijven concurreren.

Het was daardoor mogelijk dat de werkgelegenheid toenam zodat de daling in de werkloosheid zich voortzette; zij het dat deze nog steeds (te) hoog bleef.

De ontwikkeling van het rentepeil gaf voor het eerst na jaren een opmerkelijke daling te zien. Een lage rente werkt stimulerend op het investeringsklimaat. De koopkracht van de burger nam wederom toe, ook al omdat de inflatie gelukkig gering bleef.

De particuliere consumptie kon daardoor weer het peil van 1980 bereiken; hetgeen gunstig is voor dat deel van het bedrijfsleven dat meer gericht is op de binnenlandse markt.

Maar naast deze resultaten in de financieel-sociaal-economische sector werd ook b.v. met grote voortvarendheid een beleid ontwikkeld t.a.v. het milieubeheer.

Het kabinet is bezig een beleid te ontwikkelen om de ernstige gevolgen van de zure regen zo veel mogelijk te beperken. Regelgeving zal op dat terrein onontkoombaar zijn. Het verdient danook alle lof dat het kabinet daarin zo terughoudend mogelijk is. Immers hierin past ook het beeld dat liberalen hebben van de mens en zijn toekomst. Het huidige verkiezingsprogramma verwoordt het aldus: "Het hoogtepunt van de welvaartsverdelende verzorgingsstaat ligt achter ons. Wij zijn op weg naar een nieuw evenwicht tussen eigen verantwoordelijkheid en gemeenschapszorg". Het was daarom een vooruitziende blik dat Koos Rietkerk in 1978 het kabinet voorhield:

"Gij hebt alle kansen om een evenwichtig, realistisch en perspectiefvol beleid te ontwikkelen.

Het land vraagt daarom: Doe uw plicht!"

De VVD blijft dit kabinetsbeleid steunen, ja maakt het tot inzet van de komende verkiezingen.

In het verkiezingsprogramma komt dit tot uitdrukking op een wijze die kenmerkend is voor liberalen doordat zij hun onvoorwaardelijk vertrouwen uitspreken in de toekomst.

Een toekomst die hen lief is!

2. RAADSVERKIEZINGEN 1986

Door wijziging in de Kieswet is de datum van de periodieke verkiezingen GR aanmerkelijk vervroegd. Voortaan zullen deze steeds in maart worden gehouden. De afdelingen moesten dan ook - anders dan in het verleden - in het jaar voorafgaande aan het jaar van de verkiezingen grote activiteiten ontplooiën. Maar dat was niet de enige reden. Door toepassing van het integraal gewijzigde VVD-reglement GR dienden de afdelingen ook in een veel eerder stadium met de werkzaamheden te starten. In paragraaf 13 wordt op een en ander nader ingegaan.

Mede dankzij het reglement GR werd in veel afdelingen tussen besturen en raadsfractie(s) overleg gevoerd.

Voorts werd in zeer veel gevallen een kandidaatstellingscommissie gevormd. Problemen werden echter toch niet voorkomen (zie paragraaf 14).

In Vrijheid en Democratie nr. 1316 van 19 februari, blz. 6 e.v. schreven voorzitter en algemeen secretaris namens het hoofdbestuur een indringend en fundamenteel artikel over deze toekomstige verkiezingen met als titel "Raad '86. Hoe gaan we met elkaar om". Gewezen werd op alle voetangels en klemmen die de afdelingen op hun weg naar het einddoel zouden kunnen tegen komen.

Helaas moest geconstateerd worden dat hoewel herhaaldelijk o.a. via de "Mededelingen" naar inhoud en strekking werd verwezen er toch besturen waren die de aanwijzingen in de wind sloegen. Daarmee kwamen zij méér in de problemen dan anders wellicht het geval was geweest.

De emoties waren soms zeer groot. Dat is om meer dan een reden verklaarbaar. Het zijn immers verkiezingen die voor de afdelingen het dichtst bij huis zijn!

Aan het eind van 1985 kon de balans worden opgemaakt.

Van de huidige 716 gemeenten zal in ca. 96% met een VVD-lijst aan de raadsverkiezingen worden deelgenomen. In de overige gemeenten werd, of voor een samenwerkingsverband - in de vorm van een gezamenlijke lijst - of voor duidelijk herkenbaar VVD-leden op een persoonslijst, gekozen.

Realisten, als VVD'ers vaak zijn, konden berekenen dat het totaal aantal te verkrijgen zetels wel minder moet zijn dan het aantal van 1982. Die verkiezingen hadden immers een uitslag als de VVD nog nimmer kende; mede veroorzaakt door de sterke positie die de partij aan de vooravond van de Tweede-Kamerverkiezing van 8 september van dat jaar innam.

Ook nu gaan de raadsverkiezingen aan een Tweede-Kamerverkiezing vooraf. Naar thans bekend is met een minder resultaat dan in 1982 werd verkregen. Het volgende overzicht geeft de situatie weer uit 1978, 1982 en 1986.

	aantal VVD-lijsten	aantal gemeenten	aantal VVD-raadszetels
1978	581	818	1602
1982	618	774	2200
1986	644	716	+ 1800

In paragraaf 19 wordt verder ingegaan op het voeren van propaganda dat aan deze verkiezingen reeds in 1985 voorafging.

3. TWEEDE-KAMERVERKIEZING 1986

Ook voor deze verkiezing gold dat in een zeer vroeg stadium de procedure een aanvang nam.

Op twee terreinen dienden handelingen te worden verricht nl. het stellen van kandidaten en het opstellen van een verkiezingsprogramma.

a. De kandidaatstelling

Het hoofdbestuur publiceerde de hoofdlijnen in Vrijheid en Democratie nr. 1314 van 22 januari, blz. 26 en 27. De leden kregen de gelegenheid tot 1 maart aan het bestuur van hun afdeling namen te noemen van personen die zij wensten voor te dragen als voorlopige kandidaten voor de Tweede Kamer. Op 11 februari stelde het hoofdbestuur, als onderdeel van de Beschrijvingsbrief voor de 38ste jaarlijkse algemene vergadering, het voorstel op inzake het technisch advies. Sedert een aantal decennia is het technisch advies een der meest ingewikkelde van alle politieke partijen die aan Tweede-Kamer-verkiezingen deelnemen. De filosofie achter zo'n advies was en is dat de opvolging van de kandidaten zo veel mogelijk, zonder toepassing van noodgrepen, verzekerd dient te zijn. Voorts dat de in de verschillende rijkskieskringen in te dienen lijsten in belangrijke mate onderling herkenbaar zijn. Ten slotte dat toch ten minste zestig kandidaten verkiesbare plaatsen zullen bezetten. Dat is immers noodzakelijk om "uitputting" van de lijst(en) te voorkomen als door het wegvallen van de in de Kamer gekozen kandidaat toch de plaats vervuld dient te worden. Een reserve van ca. 40% is derhalve noodzakelijk. Anders dan in de meeste grote partijen wordt in de VVD de kandidaatstelling niet overgelaten aan "gewest" of "kamerkring". De hele partij is bij de kandidaatstelling betrokken.

In het door het hoofdbestuur gestelde advies werd uitgegaan van een vijftal combinaties van rijkskieskringen, die in verband met te voorziene opvolging zo veel als doenlijk van gelijk gewicht (percentage VVD-stemmers) dienden te zijn. Dus circa 20%. Duidelijk werd ook gekozen voor het openhouden van de mogelijkheid om in tegenstelling tot het verleden een zgn. kopgroep van drie kandidaten te vormen. Deze drie kandidaten zouden dus op alle lijsten in het gehele land voorkomen. Vervolgens een verdeling over de combinaties van in totaal 20 kandidaten, waarna 17 kandidaten weer zouden voorkomen op alle lijsten (de zgn. "ijzeren ring"). Waarna wederom 20 kandidaten in de vijf combinaties geplaatst zouden worden met tenslotte één plaats voor elke rijkskieskring afzonderlijk en één plaats voor de zgn. lijstduwer. Dit technisch advies werd door de 38ste jaarlijkse algemene vergadering ongewijzigd goedgekeurd.

Vervolgens was het woord en de daad aan afdelingen en kamercentrales.

Eerst door namen op te geven voor de groslijst die, ook weer in afwijking met het verleden, gesplitst werd in zittende leden en

nieuwe kandidaten.

Er werden 108 kandidaten voor een verkiesbare plaats en 39 kandidaten voor een niet-verkiesbare plaats opgegeven. In totaal 147 waarvan 28 van het vrouwelijk geslacht.

Het volgende overzicht geeft nog eens de situatie (voor eventueel bedanken) over een aantal jaren weer.

verkiezingsjaar	aantal kandidaten	aantal vrouwelijke kandidaten	% van het totaal
1986	147	28	19,04
1982	238	30	12,61
1981	123	12	9,76
1977	282	52	18,44

De conclusie is dat procentueel het aantal vrouwelijke kandidaten voor het eerst boven dat van 1977 uitkwam.

De afdelingen stelden vervolgens de advieslijsten op. Van deze mogelijkheid maakten (ingevolge gegevens in het bezit van de algemeen secretaris) 316 afdelingen gebruik. (51,72 %). In het volgende overzicht is aantal en percentage per kamercentrale vermeld.

	Totaal	%	TK-vergadering
A 's-Hertogenbosch	51	37,25	19
B Tilburg	38	50,00	19
C Gelderland (rkk Arnhem)	27	51,85	14
D Gelderland (rkk Nijmegen)	54	18,52	10
E Rotterdam	1	100,00	1
F 's-Gravenhage	1	100,00	1
G Leiden	50	70,00	35
H Dordrecht	46	60,87	28
I Amsterdam	1	100,00	1
J Den Helder	49	42,86	21
K Haarlem	24	71,17	19
L Zeeland	22	72,73	16
M Utrecht	43	34,88	15
N Friesland	30	56,67	17
O Overijssel	44	59,09	26
P Groningen	42	52,38	22
Q Drenthe	34	61,76	21
R Limburg	42	61,90	26
S Flevoland	5	100,00	5
Totaal	611	51,72	316

Vervolgens vergaderden op zaterdag 12 oktober alle kamercentrales (conform het gewijzigde reglement) waarna door het algemeen secretariaat de "Moddermanlijsten" werden opgesteld.

Ingevolge het herziene reglement TK werd voor de eerste maal een splitsing aangebracht tussen zittende en niet-zittende leden. In het algemeen had de partij enige moeite zin en betekenis van een en ander op de juiste waarde te schatten.

De lijsten waren als volgt samengesteld:

Moddermanlijst van zittende leden zonder uitsplitsing per rijks-
kieskring ingevolge artikel 16.1 onder 2 TK - maximum
aantal punten 5170.

1. Nijpels	5170
2. De Korte	4914
3. Smit-Kroes (v)	4850
4. Bolkestein	4436
5. Hermans	4240
6. Evenhuis	4093
7. Voorhoeve	4033
8. Koning	3973
9. Dees	3876
10. Ginjaar-Maas (v)	3842
11. Van Eekelen	3675
12. Ploeg	3642
13. Schoo (v)	3487
14. Terpstra (v)	3432
15. Weisglas	3291
16. Linschoten	3244
17. Franssen	3181
18. Braams	3173
19. Blauw P.M.	3103
20. Wiebenga	3006
21. Te Veldhuis	2868
22. De Grave	2864
23. Scherpenhuizen	2780
24. De Beer	2731
25. Jorritsma-Lebbink (v)	2719
26. Korthals	2697
27. Van Erp	2526
28. Van Heemskerck Pillis-Duvekot (v)	2449
29. Van Rey	2299
30. Lauxtermann	2206
31. Den Ouden-Dekkers (v)	2181
32. Dijkstal	2154
33. Rempt-Halmmans de Jongh (v)	2118
34. Nijhuis	1955
35. Kamp (v)	1953
36. Blaauw J.D.	1619
37. Keja	1356
38. Joeke	1197
39. Van der Kooij	1145
40. Bruggeman	1089
41. Lucassen-Stauttener (v)	542
42. Metz	313

Moddermanlijst van overige verkiesbare kandidaten die op vijf of meer advieslijsten van kamercentrales voorkwamen ingevolge artikel 16.1 onder 3 TK - minimum aantal punten 15.

1. Termeer-van Valburg (v)	1719
2. Luchtenveld	1514
3. Van Hoof	1449
4. Pruijs	1447
5. Ten Wolde	1416
6. Swart	1340
7. Remkes	1181
8. Muntinga	1094
9. Grootenboer	988
10. Ten Veen	977
11. Bakhoven	806
12. Van Beek	804
13. De Bakker	775
14. Van der Stoel	773
15. Cevaal	756
16. Dedden	543
17. Korsten	458
18. Brilstra-Oosterhuis (v)	409
19. Klein	394
20. Alberti	378
21. Weijers	359
22. Leijten	347
23. Bosschart-Costers (v)	329
24. Vos ir.J.	308
25. Van de Vorst	197

Het hoofdbestuur vergaderde op 21 oktober om het ontwerp vast te stellen, mede op basis van deze lijsten.

Vervolgens kwam de verkiezingsraad op 14 december bijeen; 177 van de mogelijke 205 leden waren aanwezig (86,34%). Ook deze raad had qua beslissingsbevoegdheid een belangrijke wijziging ondergaan.

De ereleden, de leden van het hoofdbestuur, de leden van de fracties in de Staten-Generaal en het Europese Parlement, de leden in de "categorie 15" van de partijraad en de vertegenwoordigers van de Organisatie Vrouwen in de VVD konden uitsluitend een adviserende stem uitbrengen.

Zowel ontwerp als resultaat van de beslissing in de verkiezingsraad worden in volgend overzicht vergelijkenderwijs vermeld:

Ontwerp hoofdbestuur:

Resultaat verkiezingsraad:

1. Nijpels	1. Nijpels
2. Smit-Kroes (v)	2. Smit-Kroes (v)
3. De Korte	3. De Korte
4. Bolkestein	4. Bolkestein
5. Hermans	5. Hermans
6. Evenhuis	6. Evenhuis
7. Voorhoeve	7. Voorhoeve
8. Koning	8. Koning
9. Dees	9. Dees

10. Schoo (v)	10. Schoo (v)
11. Ginjaar-Maas (v)	11. Ginjaar-Maas (v)
12. Van Eekelen	12. Van Eekelen
13. Ploeg	13. Ploeg
14. Terpstra (v)	14. Terpstra (v)
15. Weisglas	15. Weisglas
16. Linschoten	16. Linschoten
17. Franssen	17. Franssen
18. Scherpenhuizen	18. Braams
19. Braams	19. Blauw P.M.
20. Blauw P.M.	20. Korthals
21. Van Rey	21. Van Rey
22. Te Veldhuis	22. Te Veldhuis
23. Wiebenga	23. Scherpenhuizen
24. De Grave	24. Wiebenga
25. De Beer	25. De Grave
26. Korthals	26. De Beer
27. Van Erp	27. Rempt-Halmmans de Jongh (v)
28. Jorritsma-Lebbink (v)	28. Van Erp
29. Van Heemskerck Pillis-D (v)	29. Jorritsma-Lebbink (v)
30. Rempt-Halmmans de Jongh (v)	30. Van Heemskerck Pillis-D (v)
31. Nijhuis	31. Van Hoof
32. Lauxtermann	32. Dijkstal
33. Kamp (v)	33. Kamp (v)
34. Dijkstal	34. Nijhuis
35. Keja	35. Lauxtermann
36. Den Ouden-Dekkers (v)	36. Blaauw J.D.
37. Blaauw J.D.	37. Den Ouden-Dekkers (v)
38. Joekes	38. Luchtenveld
39. Van Hoof	39. Keja
40. Swart	40. Joekes
41. Termeer-van Valburg (v)	41. Swart
42. Bruggeman	42. Termeer-van Valburg (v)
43. Luchtenveld	43. Bruggeman
44. Pruijs	44. Pruijs
45. Ten Wolde	45. Ten Wolde
46. Van der Kooij	46. Van der Kooij
47. Remkes	47. Remkes
48. Lucassen-Stauttener (v)	48. Lucassen-Stauttener (v)
49. Metz	49. Bakhoven
50. Muntinga	50. Muntinga
51. Ferrier (v)	51. Metz
52. Grootenboer	52. Ferrier (v)
53. Ten Veen	53. Grootenboer
54. Bakhoven	54. Ten Veen
55. Van Beek	55. Van Beek
56. De Bakker	56. De Bakker
57. Van der Stoel	57. Van der Stoel
58. Cevaal	58. Cevaal
59. Dedden	59. Dedden
60. Korsten	60. Korsten

Het laatste woord is immers aan de 73ste algemene vergadering.

b. Het verkiezingsprogramma

In zijn vergadering van 7 januari stelde het hoofdbestuur de commissie in, die zich zou gaan bezighouden met het opstellen van een ontwerp-verkiezingsprogramma 1986-1990. De commissie stond onder leiding van dr.L. Ginjaar (Voor achtergrond naar opzet en samenstelling wordt verwezen naar Vrijheid en Democratie nr. 1315 van 5 februari, blz. 19 en voorts naar paragraaf 16 mede voor wat de werkwijze van de commissie betreft).

De commissie voltooide in eerste lezing het ontwerp in augustus waarna het werd gepresenteerd tijdens een persconferentie op 26 augustus. In Vrijheid en Democratie nr. 1324 van 27 augustus werd het ontwerp als bijlage opgenomen.

Hoewel op de 71ste algemene vergadering werd toegezegd dat gepoogd zou worden het ontwerp op een eerder tijdstip naar de afdelingen te zenden, bleek dit om meer dan een reden onhaalbaar. Het hoofdbestuur bekrachtigde in zijn vergadering van 10 juni het besluit van het dagelijks bestuur om op basis van het gewijzigde artikel 48 h.r. de bijzondere besluitvormingsprocedure toe te passen. In de "Mededelingen nr. 215" waren afdelingen en centrales reeds van de procedure op de hoogte gebracht. De afdelingen hadden ten minste vier weken de gelegenheid het ontwerp te bestuderen met de mogelijkheid om tot 28 september de punten uit het programma te amenderen. Door dat de algemene vergadering in het verleden had vastgelegd, dat de definitieve vaststelling van een verkiezingsprogramma steeds diende plaats te vinden voor de definitieve kandidaatstelling, waren de perioden voor behandeling aanmerkelijk korter dan bijv. bij het vaststellen van het verkiezingsprogramma 1981. Toch hebben zeer veel afdelingen over het ontwerp vergaderd. Zoals in de paragrafen 7 en 8 wordt aangegeven speelden vervolgens ondercentrales en kamercentrales een belangrijke rol. Uiteindelijk bleven van de ca. 3000 amendementen er 1170 over om door de amendementencommissie op 7 december te worden behandeld. Deze commissie slaagde er in om met deskundigheid en organisatorisch vernuft het aantal te reduceren tot 404 amendementen c.q. moties die aan de 72ste algemene vergadering ter behandeling zouden worden voorgelegd. In Vrijheid en Democratie nr. 1331 van 17/24 december, bijlage, blz. 3 is deze behandeling schematisch weergegeven.

Niet onvermeld moge worden dat aan een onderzoek van de R.U. Leiden, naar de wijze waarop de kandidaatstellingsprocedure TK binnen de drie grote politieke partijen wordt toegepast en waarop het verkiezingsprogramma TK in die partijen tot stand komt, ook door de VVD medewerking werd (en wordt) verleend. De uitkomsten van het onderzoek zullen eerst in 1988 worden gepubliceerd.

4. OVERIGE VERKIEZINGEN

In 1985 werden - hoewel niet bij uitstek een verkiezingsjaar - toch nog kiezers in de richting van de stembus gelokt. Hoewel chronologisch niet de juiste volgorde is het om meer dan één reden geoorloofd om met de belangrijkste te beginnen. Die was de statenverkiezing t.b.v. Flevoland.

a. Statenverkiezing Flevoland

Op 25 juni viel na zeer uitvoerige discussies de definitieve beslissing inzake de vorming van Nederlands twaalfde provincie. De Eerste Kamer stemde die dag in (met 38 tegen 31) met het Ontwerp van Wet waarmee de provincie Flevoland met ingang van 1 januari 1986 een voldongen feit zou worden. Evenals binnen andere politieke partijen was de VVD verdeeld over de zin van deze schepping.

Niet verdeeld waren de VVD-leden in het betrokken gebied.

Nauwelijks tot wachten bereid waren reeds op 18 juni te Lelystad de afgevaardigden van de vijf afdelingen bijeen om de definitieve kandidatenlijst vast te stellen.

Op 6 augustus werd de lijst bij het stembureau ingediend waarna de campagne in volle hevigheid losbarstte. Op 18 september was het dan zo ver: de provincie in oprichting kreeg eigen statenleden. Van de 39 leden behoorden er 7 tot de VVD.

Ongetwijfeld naar de mening van velen te weinig. Dit verhinderde gelukkig niet dat in het eerste College van Gedeputeerde Staten de VVD een zetel kon bezetten.

In onderstaande tabel is een en ander in cijfers weergegeven.

	TK '82		PS '85		
	stemmen	perc.	stemmen	perc.	zetels
opk= geldig	78674	83,8	76044	65,4	39
GPV	1143	1,5	1958	2,6	1
PPR	1337	1,7	1726	2,3	1
CP	959	1,2	2243	2,9	1
PSP	1384	1,8	1528	2,0	0
SGP-RPF	5084	6,5	4953	6,5	2
PvdA	23320	29,6	25680	33,8	14
VVD	18260	23,2	12742	16,8	7
CDA	19707	25,0	19034	25,0	11
CPN	2211	2,8	1609	2,1	0
D'66	3514	4,5	4571	6,0	2

(vergelijkende cijfers op basis gegevens CBS)

Niet alleen werd Flevoland een provincie maar ook kreeg het de status van rijkskieskring (XIX) en daardoor die van kamercentrale. In de volgende paragrafen zal blijken dat Flevoland sedertdien actief werd binnen het VVD-partijverband.

b. Raadsverkiezingen in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden

Op 27 november trokken de kiezers binnen bovengenoemde regio's naar de stembus omdat besloten was tot herindeling van de gemeenten. Een bijzonderheid was dat voor de eerste maal in Nederland buitenlanders mee mochten stemmen voor de leden van

gemeenteraden (al eerder voor deelgemeenteraden). Een einde kwam aan het bestaan van 24 gemeenten, die opgingen in 5 te vormen gemeenten per 1 januari 1986.

In alle gemeenten werden VVD-leden in de raad gekozen:

Leerdam	3
Zederik	2
Vuren	2
Giessenlanden	3
Vianen	3

Het resultaat viel misschien wat tegen, mede gelet op de verwachtingen. Onderstaande tabellen benadrukken nog eens deze uitslag.

Leerdam	1982	1985	Zederik	1982	1985
PvdA	1995	3540	PvdA	1616	1447
CDA	2003	1905	CDA	1895	2480
VVD	1670	1563	VVD	1011	822
SGP	1080	1146	SGP	822	1061
RPF	539	529	Gemeentebel.	495	1190
D'66	347	374	RPF	-	362
CP	-	464	PCG	183	166
	7634	8982		6082	6368

Vuren	1982	1985	Giessenlanden	1982	1985
PvdA	2030	1750	PvdA	2287	2610
CDA	2531	2063	CDA	2439	2047
VVD	1011	763	VVD	1845	1782
SGP	181	321	SGP	591	487
Gem. bel.	253	367	Gem. bel.	153	646
	6006	5264	RPF	87	640
				7402	8212

Vianen	1982	1985
PvdA	1551	2357
CDA	2633	2324
VVD	1698	1281
SGP	401	689
Gem. bel.	732	825
D'66	399	332
SP	-	70
Progressief V.	502	274
	7916	7327

Het totaal aantal stemmen wordt vergeleken met het aantal stemmen dat totaal werd verkregen in de opgeheven gemeenten bij de verkiezing TK '82.

c. Deelgemeenteraadsverkiezingen

In Rotterdam en Amsterdam werden zo als te doen gebruikelijk ook dit jaar weer verkiezingen voor deelgemeenteraden gehouden en wel op 24 april te Hoogvliet (R) en op 30 oktober te Osdorp en Amsterdam-Noord (A).

Bij deze verkiezingen werd de PvdA de grote overwinnaar en bleef de VVD qua zeteltal gelijk.

In Hoogvliet behield de VVD met 6,1% de ene zetel; in Osdorp met 14,0% de drie zetels en in Amsterdam-Noord met 9,8% de vier zetels.

De afdelingen Rotterdam en Amsterdam hebben een intensieve campagne gevoerd, waarbij vaak tegen de verdrukking in (o.a. die van opiniepeilingen) toch een behoorlijk resultaat werd verkregen.

5. LEDENBESTAND

Hoewel ook in 1985 sprake was van een ledenverlies (in gang gezet in 1983) ten opzichte van voorafgaande jaren; de teruggang bleef echter beperkt tot 2,58%, ondanks het dragen van regeringsverantwoordelijkheid. Het ledenbestand is beduidend groter dan aan het eind van 1980, een vergelijkbare periode nl.: de laatste termijn van het kabinet Van Agt/Wiegel.

Toen namelijk 6,97%, nu dus 2,58% verlies. Wellicht is het feit dat in 1986 ook raadsverkiezingen worden gehouden hier mede bepalend voor.

Per 31 december bedroeg het ledental 86.821 of wel 2.299 leden minder dan aan het begin van het verslagjaar.

De ontwikkeling van het ledenbestand, vanaf de invoering van de centrale ledenadministratie in 1972, is als volgt:

ledentallen per 31 december in de jaren 1972 t/m 1985

1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
41.536	68.414	78.759	82.831	87.571	97.396	100.510*
--	+64,71	+15,12	+5,17	+ 5,72	+ 11,22	+ 3,28**
--	+64,71	+89,62	+99,42	+110,83	+134,49	+142,18***
1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
92.314	85.881	92.830	102.888	95.528	89.120	86.821*
-8,15	-6,97	+ 8,09	+ 10,83	- 7,15	- 6,71	- 2,58**
+122,25	+106,76	+123,47	+147,71	+129,99	+114,56	+109,03***

* aantal leden

** % stijging of teruggang
t.o.v. het voorafgaande jaar

*** % stijging t.o.v. 1972

De opbouw van het ledenbestand (zoals zichtbaar in het aan afdelingen en centrales toegezonden overzicht per 1 januari 1986 - zie bijlage III) toonde (evenals in 1984) aan dat overigens het procentuele verlies per kamercentrale een zeer gedifferentieerd beeld geeft.

De verliezen waren het grootst in de kamercentrales Overijssel, Den Haag, Gelderland (rkk Arnhem) en Amsterdam, waarbij dient te worden aangetekend dat de kamercentrales Overijssel en Gelderland door afstand van gebied aan de nieuw gevormde kamercentrale Flevoland al bij voorbaat op ledenverlies stonden. Opmerkelijk is voorts dat in de kamercentrales Zeeland, Limburg en Den Helder zelfs sprake was van winst ten opzichte van vorig jaar.

In het onderstaande overzicht is met een * aangegeven waar rekening dient te worden gehouden met een verandering van het grondgebied van een kamercentrale.

In het volgende overzicht is dus een en ander voor wat de jaren 1981 t/m 1985 betreft in beeld gebracht, waarbij tussen haakjes is aangegeven of het percentage boven of beneden het landelijk gemiddelde lag:

kamercentrale:	1981	1982	1983
-----	----	----	----
A. Den Bosch	8,82 (+)	+ 16,94 (+)	- 9,06 (-)
B. Tilburg	15,38 (+)	+ 12,76 (+)	- 8,64 (-)
C. Gelderland (Arnhem)	7,59 (-)	+ 9,67 (-)	- 7,49 (-)*
D. Gederland (Nijmegen)	8,36 (+)	+ 12,08 (+)	- 8,08 (-)
E. Rotterdam	5,62 (-)	+ 7,59 (-)	- 9,25 (-)
F. Den Haag	4,58 (-)	+ 3,40 (-)	- 10,12 (-)
G. Leiden	5,66 (-)	+ 8,27 (-)	- 6,81 (+)
H. Dordrecht	6,38 (-)	+ 10,41 (-)	- 6,89 (+)
I. Amsterdam	11,60 (+)	+ 14,82 (+)	- 11,98 (-)
J. Den Helder	6,55 (-)	+ 10,63 (-)	- 8,54 (+)
K. Haarlem	8,59 (+)	+ 9,07 (-)	- 6,60 (+)
L. Zeeland	8,54 (+)	+ 12,82 (+)	- 6,51 (+)
M. Utrecht	10,56 (+)	+ 11,80 (+)	- 7,03 (+)
N. Friesland	16,22 (+)	+ 16,53 (+)	- 3,98 (+)
O. Overijssel	11,18 (+)	+ 14,73 (+)	- 6,61 (+)*
P. Groningen	7,39 (-)	+ 8,36 (-)	- 5,51 (+)
Q. Drenthe	4,64 (-)	+ 6,23 (-)	- 4,80 (+)
R. Limburg	12,76 (+)	+ 14,16 (+)	- 4,84 (+)
S. Flevoland	-	-	- *
HB-rechtstreeks } afd. New York }	-	-	+ 18,63 (+)

kamercentrale:	1984	1985
-----	----	----
A. Den Bosch	- 7,04 (-)	- 0,26 (+)
B. Tilburg	- 6,75 (-)	- 1,73 (+)
C. Gelderland (Arnhem)	- 7,30 (-)	- 6,19 (-)*
D. Gelderland (Nijmegen)	- 6,64 (+)	- 0,88 (+)
E. Rotterdam	- 8,08 (-)	- 5,16 (-)
F. Den Haag	- 8,59 (-)	- 8,22 (-)
G. Leiden	- 5,35 (+)	- 2,75 (-)
H. Dordrecht	- 7,35 (-)	- 3,86 (-)
I. Amsterdam	- 7,76 (-)	- 5,55 (-)
J. Den Helder	- 8,29 (-)	+ 0,27 (+)
K. Haarlem	- 6,84 (-)	- 3,58 (-)
L. Zeeland	- 4,69 (+)	+ 5,41 (+)
M. Utrecht	- 7,64 (-)	- 3,43 (-)
N. Friesland	- 5,16 (+)	- 0,79 (+)
O. Overijssel	- 5,95 (+)	- 17,23 (-)*
P. Groningen	- 5,90 (+)	- 2,93 (-)
Q Drenthe	- 5,33 (+)	- 1,55 (+)
R. Limburg	- 7,05 (-)	+ 0,32 (+)
S. Flevoland	-	+ 1027 (+)*
W. HB-rechtstreeks } afd. New York }	+188,02 (+)	+ 13,99 (+)

De in bijlage III genoemde aantallen leden geven overigens niet de bruto fluctuaties aan. Deze waren namelijk veel groter. In 1985 beëindigden - om welke reden dan ook - 8.293 leden het lidmaatschap, terwijl 5.594 leden toetraden. Zo ontstond dus het netto-verlies van 2.299 leden.

De verhouding tussen opgevoerde en afgevoerde leden bedroeg 1:1,38 was 1:2,32 in 1984, 1:1,47 in 1983, 2,13:1 in 1982 en 1,81:1 in 1981.

Evenals in 1983 en 1984 werd een peiling gehouden naar het aantal vrouwelijke leden. Deze leverde het volgende beeld op. Van de 86.821 leden per 31 december behoorden er 28.323 tot het vrouwelijk geslacht (32,62% van het bestand) was in 1984 32,26%. Een achteruitgang ten opzichte van 1984 met 1,64% (was in 1983 5,58%), hetgeen een geringere daling betekende dan voor het totale bestand, die 2,58% was.

De verdeling van de vrouwelijke leden over de kamercentrales is als volgt:

kamercentrale:	1984 aantal	1985	1984 in % van het ledenbestand kc.	1985
A. Den Bosch	1339	1356	28,98	29,42
B. Tilburg	1162	1175	27,85	28,66
C. Geld. (Arnhem)	2324	2240	33,93	34,86
D. Geld. (Nijmegen)	1234	1205	28,69	29,11
E. Rotterdam	649	622	31,02	31,35
F. Den Haag	1712	1577	43,95	44,11
G. Leiden	2920	2862	32,24	32,49
H. Dordrecht	2329	2252	31,01	31,19
I. Amsterdam	726	700	34,44	35,16
J. Den Helder	1390	1415	28,69	29,85
K. Haarlem	2402	2361	32,55	33,18
L. Zeeland	749	787	30,23	30,13
M. Utrecht	2820	2769	35,28	35,88
N. Friesland	1196	1209	30,54	31,18
O. Overijssel	1834	1559	31,13	31,97
P. Groningen	1540	1525	36,42	37,16
Q. Drenthe	1314	1308	32,88	33,25
R. Limburg	1012	989	29,32	28,56
S. Flevoland	-	298	-	29,02
W. HB-rechtstreeks afd. New York	97	114	28,87	29,77
	-----	-----	-----	-----
	28749	28323	32,26	32,62

In het algemeen kan gesteld worden dat ook nu in de gebieden bezuiden de grote rivieren het aantal vrouwelijke leden in vergelijking tot het landelijk gemiddelde ondervertegenwoordigd bleef, terwijl in kamercentrales als Den Haag, Groningen, Utrecht en Amsterdam de vrouwen qua vertegenwoordiging ver boven het landelijk gemiddelde lagen.

De verhoudingen binnen het ledenbestand tussen de verschillende groepen leden is in de volgende tabel tot uitdrukking gebracht.

Procentuele verdeling van de verschillende groepen leder *)
 (sedert 1972 - aanvang centrale contributie-inning)

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
A	0,07	0,12	0,13	0,13	0,12	0,14	0,14	0,17	0,20
B	0,07	0,34	0,66	0,14	0,29	0,23	0,16	0,09	0,06
C	1,17	5,04	6,08	4,08	3,75	4,51	5,05	4,12	3,02
D	72,86	62,93	61,52	61,74	61,51	60,15	58,96	58,21	57,72
E	9,37	13,80	13,39	15,76	16,46	16,48	16,64	17,86	19,08
F	16,46	17,77	18,22	18,15	17,87	18,49	19,05	19,55	19,92

	100	100	100	100	100	100	100	100	100

	1982	1983	1984	1985	1986	gemiddeld over de jaren
A	0,19	0,19	0,21	0,23	0,23	0,16
B	0,11	0,26	0,15	0,07	0,05	0,19
C	3,96	5,40	4,60	4,05	3,46	4,16
D	56,79	55,66	54,75	54,01	53,58	59,31
E	19,24	18,95	20,31 **)	21,64 **)	22,29 **)	17,24
F	19,71	19,54	19,98	20,00	20,39	18,94

	100	100	100	100	100	100

*) peildatum 1 januari

VERKLARING VAN LETTERS:

- A = ereleden en leden van verdienste
- B = aspirant-leden (16 - 18 jaar)

C = leden 18 t/m 26 jaar
D = leden 27 t/m 64 jaar
E = leden 65 jaar en ouderen ingevolge
artikel 64.2 h.r. (sedert 1984) **)
F = gezinsleden (leeftijd onbepaald).

Deze tabel geeft een duidelijk beeld van de verschuivingen die zich sedert 1972 in het ledenbestand hebben voorgedaan. Het meest opvallend is het feit dat het aandeel van de groepen E en F aanzienlijk is toegenomen. Voor wat E betreft is dus sprake van een zekere mate van vergrijzing in het bestand. Maar ook de gezinsleden omvatten 1/5 van het bestand. In deze groep bevinden zich overigens ook 828 leden in de leeftijd van 16 t/m 26 jaar. Het totale aantal leden jonger dan 27 jaar bedraagt - gelet op de groepen B, C en het eerder genoemde aantal onder F - derhalve 3879. Hetgeen 4,47% is van het totale ledenbestand.

In verband met de mogelijkheid om een dubbellidmaatschap VVD/JOVD te realiseren is ook het bestand doorgelicht inzake het aantal leden dat de leeftijd van dertig jaar en jonger heeft. Dit aantal bedraagt 6890 leden (inclusief het eerder genoemde aantal van 3879).

6. AFDELINGEN

In 1985 nam het aantal afdelingen wederom af. Dit was voornamelijk het gevolg van het feit dat in verband met gemeentelijke herindelingen (zoals in paragraaf 2 reeds is vermeld) gemeenten, en derhalve ook afdelingen, werden samengevoegd. Resultaat van een en ander was dat het afdelingenbestand per 31 december 611 bedroeg (in 1984: 618). Het aantal afdelingen dat het grondgebied van meer dan een gemeente omvat, nam evenwel ook af zodat van een verdere verdichting van het netwerk van organisatorische steunpunten kan worden gesproken.

De wijzigingen in het afdelingenbestand waren per kamercentrale als volgt:

kamercentrale 's-Hertogenbosch (A): nieuwe afdelingen:
afdeling Gemert;
afdeling Mill/Wanroy;

kamercentrale 's-Hertogenbosch (A) + Tilburg (B):
afdeling Helvoirt van ondercentrale Den Bosch en Ommelanden naar Midden-Brabant;

kamercentrale Gelderland (D) (rkk Nijmegen):
afdeling Zevenaar heet nu: afdeling Zevenaar/Rijnwaarden;
afdeling Kesteren van ondercentrale Over-Betuwe naar West-Betuwe;
afdeling Wamel heet voortaan: afdeling West Maas en Waal;

kamercentrale Dordrecht (H):
herindeling ondercentrales Alblasserwaard en Vijfheerenlanden:
situatie na herindeling:
ondercentrale Alblasserwaard:
afdelingen:
Giessenlanden, Liesveld, Graafstroom, Sliedrecht, Alblasserdam/
Nieuw Lekkerland, Papendrecht, Hardinxveld-Giessendam;
ondercentrale Vijfheerenlanden:
afdelingen:
Zederik, Leerdam, Gorinchem, Vianen;

kamercentrale Limburg (R):
nieuwe afdelingen:
afdeling Maasbree/Kessel;
afdeling Helden;

kamercentrale Flevoland (S):
oprichting van kamer- en ondercentrale; bundeling van de afdelingen:
Almere, Lelystad, Noordoostpolder, Zeewolde,
afkomstig uit kamercentrale Overijssel (O) en Dronten,
afkomstig uit kamercentrale Gelderland (RKK Arnhem)
(C).

Ook nu weer moest geconstateerd worden dat het aantal afdelingen dat de verplichting, ingevolge de artikelen 7.3 en 7.5 van het huishoudelijk reglement om zowel een exemplaar van het

jaarverslag als van de rekening en verantwoording van de penningmeester van de afdeling aan de algemeen secretaris te doen toekomen, niet nakwam groot bleef. Helaas was daarbij zelfs sprake van een lichte daling nl. 351 van de 611 afdelingen (57,45%) voldeden aan hun verplichting.

Was in 1982 = 38,14
 1983 = 46,31
 1984 = 59,10

De verdeling over de kamercentrales was als volgt:

	totaal aantal afdelingen	ingezonden
's-Hertogenbosch	51	22
Tilburg	40	22
Gelderland	81	40
Rotterdam	1	1
's-Gravenhage	1	1
Leiden	51	32
Dordrecht	46	37
Amsterdam	1	1
Den Helder	49	28
Haarlem	24	21
Zeeland	22	18
Utrecht	43	25
Friesland	30	10
Overijssel	44	30
Groningen	44	17
Drenthe	34	16
Limburg	43	30
Flevoland	5	-
afd. New York	1	-

De wijzigingen in het secretarissenbestand van de afdelingen bedroegen 31,42% (in 1984: 34,14%, in 1983: 22,22%). Bijna evenveel als het voorafgaande jaar.

De afdelingen hebben een bijzonder druk jaar achter zich liggen. De organisatie van de raadsverkiezingen 1986 had de grootste aandacht binnen de afdelingen (zowel de paragrafen 2 als 19 leggen daarvan getuigenis af).

Voorts waren de afdelingen nauw betrokken bij het opstellen van de kandidatenlijsten ten behoeve van de Tweede-Kamerverkiezing 1986 en bij de besluitvorming ten behoeve van het verkiezingsprogramma. Een groot aantal amendementen werd ingediend. In volgend overzicht is dit aantal amendementen per kamercentrale in beeld gebracht.

's-Hertogenbosch	185	Haarlem	214
Tilburg	115	Zeeland	13
Gelderland (RKK Arnhem)	150	Utrecht	123
Gelderland (RKK Nijmegen)	91	Friesland	115
Rotterdam	58	Overijssel	55
's-Gravenhage	57	Groningen	138
Leiden	395	Drenthe	81
Dodrecht	284	Limburg	38
Amsterdam	25	Flevoland	28
Den Helder	68		

In het algemeen was dit aantal beduidend minder dan bij de procedures rond Liberaal Manifest (in 1980) en verkiezingsprogramma 1981. Maar nogmaals het is begrijpelijk dat de aandacht van de vrijwilligers allereerst de handelingen betrof inzake kandidaatstelling GR en het opstellen van een eigen gemeente-programma.

7. ONDERCENTRALES

Het aantal ondercentrales bleef in 1985 gelijk aan dat van 1984 namelijk 98.

Van deze 98 ondercentrales voldeden er 48 aan de reglementaire verplichting om een exemplaar van het jaarverslag en van de rekening en verantwoording van de penningmeester van de ondercentrale aan de algemeen secretaris te doen toekomen, een percentage van 48,98, helaas ook hier een daling ten opzichte van dat van 1984 (58,16).

De verdeling over de kamercentrales was als volgt:

	totaal aantal ondercentrales	ingezonden
's-Hertogenbosch	6	2
Tilburg	4	2
Gelderland	11	5
Rotterdam	1	1
's-Gravenhage	1	1
Leiden	8	3
Dordrecht	11	7
Amsterdam	1	1
Den Helder	6	4
Haarlem	3	2
Zeeland	6	4
Utrecht	6	2
Friesland	5	2
Overijssel	7	4
Groningen	8	2
Drenthe	4	2
Limburg	9	4
Flevoland	1	-

Het percentage mutaties in het secretarissenbestand van de ondercentrales bedroeg 35,71, helaas weer meer dan dat in 1984 was: 34,69.

De kamercentrale Flevoland werd tevens ondercentrale, omdat de voordien bestaande ondercentrale Zuidelijke IJsselmeerpolders in haar geheel van de kamercentrale Overijssel overging naar deze nieuwe centrale.

De ondercentrales hebben, zoals reeds in het Jaarverslag 1984 werd voorzien, een belangrijke rol gespeeld in de procedure ten behoeve van het totstandkomen van het verkiezingsprogramma. Door hun activiteiten was het mogelijk om het door de afdelingen ingediende aantal amendementen terug te brengen tot ca. 70%, zodat de kamercentrales een te overzien aantal amendementen konden behandelen. Ook bij de organisatie van spreekbeurten is sprake van een toeneming in betekenis van deze overkoepelende organen. Coördinatie van activiteiten is niet alleen plezierig om de betrokkenheid van de leden bij bijeenkomsten te stimuleren maar kan tevens een verlichting betekenen in financiële lasten. Veel afdelingen geven dan ook een zeker percentage van hun contributie-afdracht door aan hun ondercentrale.

8. KAMERCENTRALES

De kamercentrales speelden wederom een rol van betekenis, o.a. bij de procedures kandidaatstelling Tweede Kamer 1986 en het totstandkomen van het verkiezingsprogramma. In de paragrafen 3 en 19 wordt hierop nader ingegaan.

Het beeld, zoals in het vorige verslagjaar geschetst, heeft zich in 1985 nauwelijks gewijzigd. Sterke kamercentrales zorgden onder meer voor veel informatie aan de ondercentrales en afdelingen, terwijl het verband bij de zwakker georganiseerde vaak het bekende verschijnsel van los zand is. Sterke secretariaten zijn dan ook onontbeerlijk en passen geheel in de gedecentraliseerde opzet van de partij. Deze secretariaten zijn, als zij goed functioneren, de "verlengstukken" van het Thorbeckehuis. Daarom werd zoals te doen gebruikelijk een bijeenkomst van de secretarissen van de kamercentrales met de staffunctionarissen van het algemeen secretariaat georganiseerd, en wel op 4 september, mede als voorbereiding op het drukke seizoen 85/86.

In een aantal kamercentrales deden zich mutaties voor in het secretariaat. Het percentage mutaties bedroeg 33,33. Continuïteit in het bezetten van deze functie van secretaris is van fundamenteel belang voor het instandhouden van de partijorganisatie.

De penningmeesters van de kamercentrales kwamen onder leiding van de penningmeester van de partij, mr.J. de Monchy, bijeen op 17 april, en wel met het oog op resp. de financiële uitkomsten 1984 en de begroting 1985.

De kamercentrale Dordrecht heeft op uitstekende wijze de herindeling binnen de ondercentrales Alblasserwaard en Vijfheerenlanden begeleid. Voorts waren de kamercentrales Overijssel en Gelderland nauw betrokken bij de vorming van de kamercentrale Flevoland. Deze nieuwe provincie kreeg tevens de status van rijkskieskring (Lelystad) zodat het aantal kamercentrales thans 18 bedraagt (19 rijkskieskringen). De nieuwe kamercentrale had allereerst te zorgen voor alle handelingen die verband hielden met de uit deze status van provincie voortvloeiende tussentijdse statenverkiezing (zie paragraaf 4) - in de Nederlandse Staatkundige geschiedenis sedert 1843 overigens niet meer voorgekomen - maar vervolgens ook met de Tweede-Kamerverkiezing 1986 en met de procedure verkiezingsprogramma '86. Het nieuwe kamercentralebestuur kweert zich op uitstekende wijze van zijn taak.

In 1985 werd door kamercentrales voort gegaan met het organiseren van een aantal themadagen. Deze themadagen hadden het karakter van een voorbereiding op het verkiezingsprogramma 1986-1990. Daar deze themadagen steeds werden georganiseerd in samenwerking met partijcommissies en werkgroepen uit partijcommissies wordt voor wat de inhoud van het gebodene betreft verwezen naar paragraaf 15.

In januari zette het dagelijks bestuur de nieuwe reeks bezoeken aan de kamercentrales voort. Deze reeks eindigde op 27 maart. Naast het gewone doel de banden tussen dagelijks bestuur en kamercentrales te verstevigen, werden de bezoeken vooral in verband met de komende Tweede-Kamerverkiezing gebracht.

Achtereenvolgens werden bezocht:

9 januari	-	KC Den Helder
16 januari	-	KC 's-Gravenhage
23 januari	-	KC Dordrecht
6 februari	-	KC Zeeland
13 februari	-	KC Amsterdam
27 februari	-	KC Drenthe
13 maart	-	KC Gelderland
27 maart	-	KC Haarlem

Het dagelijks bestuur besloot in verband met de zware belasting voor de bestuurders in het algemeen en die van het dagelijks bestuur c.q. hoofdbestuur in het bijzonder deze bezoeken in het seizoen 85/86 niet voort te zetten.

De algemeen secretaris was aanwezig bij het afscheid op 1 juni van de heer Meulemans, een belangrijke functionaris in de kamercentrale Leiden. Hij heeft langdurig op buitengewone wijze meegeholpen de kamercentrale Leiden en daarmee de partij te besturen als secretaris. Hem werd vanwege zijn verdienste de Thorbeckepenning toegekend.

9. DAGELIJKS BESTUUR EN HOOFDBESTUUR

In 1985 werden 13 vergaderingen van het hoofdbestuur gehouden n.l. op 7 januari, 4 februari, 11 februari, 11 maart, 30 maart, 15 april, 13 mei, 10 juni, 2 september, 14 oktober, 21 oktober, 25 november en 16 december.

De vergadering van 7 januari was een extra vergadering gewijd aan problemen in de organisatie van de partij in het bijzonder ten aanzien van de spreekbeurten, die van 11 februari was een extra vergadering in verband met het opstellen van het technisch advies TK mede met het oog op de eventuele introductie van het systeem van het afgeven van volmachten door de kandidaten aan het hoofdbestuur bij aanvaarding van de benoeming van de kandidaat tot kamerlid; die van 11 maart was voor wat het tweede deel betreft met de voorzitters van de kamercentrales over de coördinatie tussen partij, fracties en VVD-bewindslieden, die van 30 maart over het functioneren van het hoofdbestuur zelf, die van 2 september en van 14 oktober over de mogelijke opvolging van de voorzitter.

In deze vergadering werd door het hoofdbestuur aan een veelheid van onderwerpen aandacht geschonken, te weten, in willekeurige volgorde:

- de beschrijvingsbrieven en de daarop ingezonden amendementen c.q. moties voor de 38ste jaarlijkse algemene vergadering en de 71ste algemene vergadering;
- de politieke toestand (kabinetsbeleid, beleid Tweede-Kamerfractie, beleid Eerste-Kamerfractie en beleid fractie Europese Parlement);
- de campagne ten behoeve van de Tweede Kamer en raadsverkiezingen '86;
- de kandidaatstelling leden dagelijks bestuur;
- het technisch advies ten behoeve van de Tweede-Kamerverkiezing;
- het jongerenbeleid (zie voorts paragraaf 25);
- het activiteitschema 85/86;
- het 37ste jaarverslag;
- de benoeming van leden van commissies (art. 60 h.r.);
- de activiteiten van de Haya van Somerenstichting;
- het goedkeuren van het huishoudelijk reglement van de Organisatie Vrouwen in de VVD;
- de financiële verantwoording over 1984;
- de voorbereiding van het ELD-congres te Groningen;
- het vaststellen van de programma's voor de partijraden van 27 april, 18 mei, 15 juni en 21 september;
- de financiën en de ledenontwikkeling;
- de rapporten van commissies;
- het rapport over de herstructurering van de commissies van advies;
- het rapport over het functioneren van het hoofdbestuur (opgesteld door de werkgroep "Wolfheze");
- de benoeming van partijraadsleden in de categorie "15 door het hoofdbestuur benoemde leden";
- het opstellen van de groslijst TK;
- integrale vaststelling beschrijvingsbrieven voor de 72ste en 73ste algemene vergaderingen;

- het opstellen van het ontwerp van kandidatenlijsten t.b.v. de verkiezingsraad TK;
- het benoemen van een adjunct-secretaris (stafffunctionaris);
- beleidsbepaling over interne communicatie;
- marginale toetsing van de "Leidraad gemeenteprogramma 1986";
- benoeming van een jongerenlid in het kader van de samenwerkingsovereenkomst VVD/JOVD tot tijdelijk lid van het hoofdbestuur met adviserende stem;
- beleidsnotitie "Nederlanders in het buitenland" en "Buitenlanders in uw straat";
- benoeming delegatieleden naar het congres van de Liberale Internationale te Madrid;
- het verstrekken van een machtiging aan de algemeen secretaris, de adjunct-algemeen secretaris en de adjunct-secretaris voor de organisatie, in het bijzonder belast met de toepassing van reglementen, om namens het hoofdbestuur in voorkomende gevallen op te treden;
- de begroting 1986.

Zoals eerder vermeld is hield het hoofdbestuur zich ook in dit jaar bezig met het eigen functioneren. Een en ander leidde er toe dat o.a. op basis van het rapport van de werkgroep Wolfheze het hoofdbestuur zich met ingang van zijn vergadering van 30 maart meer richtte op het marginaal toetsen van de handelingen van het dagelijks bestuur en dat voorts in belangrijke mate zou worden vergaderd over onderwerpen waaraan een samenhangend beleid ten grondslag ligt. In dit originele rapport wordt ook gestalte gegeven aan het begrip politiek/organisatorisch management. Een onderwerp dat vele malen officieel en officieus de afgelopen jaren binnen de partij ter sprake is gekomen.

Het dagelijks bestuur kwam in het verslagjaar 18 maal bijeen, en wel op 14 januari, 28 januari, 11 februari, 4 maart, 25 maart, 1 april, 22 april, 6 mei, 20 mei, 3 juni, 24 juni, 19 augustus, 26 augustus, 16 september, 7 oktober, 4 november, 18 november en 9 december.

Zoals steeds zijn vele onderwerpen, die in de vergaderingen van het dagelijks bestuur worden besproken, terug te vinden in de eerder vermelde opsomming van onderwerpen bij het hoofdbestuur. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur een aantal specifieke taken (o.a. het besturen van de Haya van Somerenstichting) dat even zo vele malen de agenda van een vergadering van het dagelijks bestuur vulde.

Ook de problemen in de afdelingen in verband met de op handen zijnde raadsverkiezingen '86 waren vele malen onderwerp van gesprek en even zo vele malen werden ter zake besluiten genomen. Voorts werd aandacht geschonken aan de bindingen van de VVD met organisaties als de ELD en de Liberale Internationale.

Daarbij was het dagelijks bestuur ernstig verontrust over het reilen en zeilen van haar zuster-organisatie in Oostenrijk de FPO. Berichten, over een groot aantal anti-democraten met een belast verleden uit de Tweede Wereldoorlog in die partij, vervulden het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur met de grootste zorg.

In de paragrafen 2, 3 en 8 is reeds melding gemaakt van het feit

dat het dagelijks bestuur aan een groot aantal activiteiten leiding gaf of dat leden van het dagelijks bestuur individueel bij situaties betrokken waren. Zo waren leden van het dagelijks bestuur aanwezig bij de congressen van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD en van de Organisatie Vrouwen in de VVD. Verder vertegenwoordigde de voorzitter de partij bij zeer veel gelegenheden, o.a. de uitzendingen van zowel televisie als radio (zie ook paragraaf 19).

Een bijzonder moment voor het dagelijks bestuur was dat zijn ondervoorzitter, mevrouw E. van Raalte-Tuijnman, op 22 augustus werd geïnstalleerd tot burgemeester van de gemeente Norg. Velen waren van dat moment getuige!

In 1985 vonden met betrekking tot de door de centralevergaderingen van de kamercentrales te benoemen leden van het hoofdbestuur de volgende wijzigingen plaats:

Voor de kamercentrale Utrecht volgde wegens tussentijds aftreden van de heer mr. R. Luchtenveld op 15 april de heer D. Regelink op; voor de kamercentrale Drenthe volgde wegens tussentijds aftreden van de heer G. Ziengs op 30 maart de heer A. Hurink op en voor de kamercentrale Limburg volgde wegens periodiek aftreden van de heer ir. G.A.P. Schellekens op 13 mei de heer mr. H.G.J.M. Beckers op.

Voorts werd de heer mr. drs. J.J. Hartman van waarnemer in het hoofdbestuur namens de kamercentrale Flevoland op 2 september volwaardig lid voor die kamercentrale.

In de samenstelling van het dagelijks bestuur voltrok zich geen wijziging.

Het hoofdbestuur was op 31 december als volgt samengesteld:
dagelijks bestuur:

voorzitter : J. Kamminga te Groningen;
ondervoorzitter: mevr. E. van Raalte-Tuijnman te Norg;
penningmeester : mr. J. de Monchy te Rhooen;
secretarissen : A.M. van Bemmelen te 's-Gravenhage;
P.L. van den Bossche te Berkel-Enschot;
drs. H.B. Eenhoorn te Voorburg;
dr. L. Ginjaar te Rijswijk (Z-H);
drs. L. Hilarides te Drachten;
drs. B.J.M. Verwaayen te Wateringen;

de voorzitter van de Eerste-Kamerfractie: dr. G. Zoutendijk (met adviserende stem);

de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie: drs. E.H.T.M. Nijpels (met adviserende stem);

de vertegenwoordiger van de VVD-leden in het Europese Parlement: mr. H.R. Nord (met adviserende stem).

Vertegenwoordigers van de kamercentrales:

's-Hertogenbosch : G.P. Schuller te Oss;
Tilburg : mr. P.J.J.M. Mangelmans te Oudenbosch;
Gelderland (rkk. Arnhem) : mevr. M.J.A. Kombrink-Boot te Apeldoorn;
Gelderland (rkk. Nijmegen): G.M. Jacobs te Beusichem;
Rotterdam : W.H. van der Stek te Hendrik-Ido-Ambacht;

's-Gravenhage	: mr.C.A. Troost te Voorburg;
Leiden	: drs.P.F. Regnault te Wassenaar;
Dordrecht	: P.H.H. van Riet te Dordrecht;
Amsterdam	: drs.C.H.J. ten Broek te Amsterdam;
Den Helder	: C. de Fouw te Schagen;
Haarlem	: mr.J.F.H.M. van Exter te Haarlem;
Zeeland	: mr.D.F. Vos te Middelburg;
Utrecht	: D. Regelink te Bunnik;
Friesland	: P.G. Mulder te Leeuwarden;
Overijssel	: mevr.mr.E. Raaymakers-Rottier te Deventer;
Groningen	: R. Wigboldus te Groningen;
Drenthe	: A. Hurink te Rolde;
Limburg	: mr.H.G.J.M. Beckers te Swalmen;
Flevoland	: mr.drs.J.J. Hartman te Almere.

Een vertegenwoordigster van de Organisatie Vrouwen in de VVD:
mevr.A.M.Th. Wind te 's-Gravenhage;
de voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden:
mevr.E.F.M. Coenen-Vaessen te Maassluis (met adviserende stem);
een vertegenwoordiger ingevolge de samenwerkingsovereenkomst
VVD/JOVD: mevr.A. den Ottelander te Utrecht.

In 1985 werden wederom VVD-Thorbeckepenningen uitgerekend.
Voor een overzicht van de tot heden toegekende penningen wordt
verwezen naar bijlage VI.

10. ALGEMEEN SECRETARIAAT

In 1985 deden zich in het personeelsbestand zeer belangrijke en ingrijpende wijzigingen voor. Vijf medewerkers namen, om overigens verschillende redenen, afscheid. Bij een drietal van hen dient in dit verslag te worden stilgestaan.

Zoals in het vorige jaarverslag reeds werd aangekondigd beëindigde mevr.M.C. van der Loo-Visser op eigen verzoek per 1 mei haar dienstverband met de VVD i.v.m. het bereiken van de 70-jarige leeftijd.

1 november 1954 trad zij - overigens als tijdelijke kracht - in dienst van de partij. Alle werkzaamheden heeft zij in de loop van die meer dan dertig jaren verricht. Maar haar hoofdtaken lagen in die jaren toch op het terrein van de propaganda (als rechterhand van de heer L. van Vlaardingen) en vervolgens eerst als steun en toeverlaat van mej.mr.M.M.F. van Everdingen en tenslotte als secretaresse van de algemeen secretaris W.J.A. van den Berg.

Mevrouw Van der Loo was meer dan een uitstekende medewerkster. Zij was vaak de vraagbaak zowel van bestuur als van leden. Die functie vervulde zij op een geheel eigen onnavolgbare wijze, zodat 29 april in het Thorbeckehuis meer was dan alleen maar een afscheid van een collega. Het was het definitieve afscheid van een generatie die met stijl, grote kennis van zaken en plichtsbetrachting gedurende meer dan een kwart eeuw de partij organisatorisch mee heeft geholpen overeind te houden. Ook in het verleden beleefde de partij soms moeilijke uren!

Op 10 mei, tijdens de 38ste jaarlijkse algemene vergadering, nam de partij van Mies van der Loo afscheid. Op geheel eigen wijze vertolkte de voorzitter, Jan Kamminga, de gevoelens van velen die met grote waardering en erkentelijkheid terugzien op dit deel van de historie van de derde partij van het land (zie voorts paragraaf 12).

Op 1 juli nam mevr.M.M. Schuit-Luyken afscheid. Zij was de medewerkster van het eerste uur ten behoeve van de vorming en scholing in de partij. Terecht werden haar activiteiten gememoreerd tijdens het nu al traditie geworden uitstapje van het algemeen secretariaat op 8 oktober.

Op 1 maart legde mevr. A.W.J. Luyben haar functie neer. Als staffunctionaris was zij in het bijzonder belast met het begeleiden van de partijcommissies. Onder vaak moeilijke omstandigheden heeft zij haar taak moeten verrichten. Ook haar is de partij erkentelijk voor inzet en wijze waarop zij haar taak vervulde. Zij werd opgevolgd door mr.H.J. Lutke Schipholt die door het hoofdbestuur daartoe per 15 maart werd benoemd. Al met al werd in de loop van 1985 een zestal medewerkers benoemd waaronder een die als assistent van de huismeester voortaan zorgt dat het Thorbeckehuis op verantwoorde wijze wordt onderhouden. Het aantal medewerkers nam toe van 20 in 1984 tot thans 21. Het aantal professionele strijdkrachten bleef daarmee een fractie van dat bij de andere grote politieke partijen.

Dit komt mede tot uitdrukking in de verhouding personeelskosten en contributie-opbrengst.

Het hieronder volgende staatje geeft van een en ander een goed beeld, waarbij steeds bedacht moet worden dat vooral ook procentueel bij de andere grote partijen veel meer wordt besteed aan het onderhouden van het centrale apparaat.

personeelskosten* (VVD en Haya van Somerenst.)			ontvangen contributie-aandeel (hoofdbestuur en VenD)		
jaar	totaal	index	totaal	index	%
1978	960.722,-	100	2.295.131,-	100	41,86
1979	1.029.638,-	107	2.675.415,-	117	38,49
1980	1.146.870,-	119	2.459.550,-	107	46,63
1981	1.252.036,-	130	2.495.312,-	109	50,18
1982	1.293.275,-	135	2.874.480,-	125	44,99
1983	1.283.559,-	134	2.839.897,-	124	45,20
1984	1.303.386,-	136	2.637.333,-	115	49,42
1985	1.327.418,-	138	2.475.082,-	108	53,63

* personeelskosten zijn: salarissen - sociale lasten - pensioenen - uitzendkrachten - overige personeelskosten - verzekeringen - adv. personeel - excl. doorberekeningen

Zoals eerder is opgemerkt, heeft de VVD echter sinds jaar en dag gekozen voor een gedecentraliseerde organisatie. De consequentie van dit beleid is dat een zo klein bureau qua omvang nimmer datgene kan doen dat door de andere grote partijbureau's wordt verricht.

Door de veranderingen in het personeelsbestand was 1985 voor het algemeen secretariaat een zeer onrustig jaar. Ook de voorbereiding van de beide verkiezingen in 1986 vergde een enorme inzet van de medewerkers om te zorgen dat organisatorisch de partij met vertrouwen de toekomst tegemoet kan zien. Met vereende krachten werden echter alle problemen opgelost.

Enkele getallen weerspiegelen ook nu weer de werkzaamheden: fotocopieën gemiddeld 147.046 per maand (in 1984: 101.642; in 1983: 88.977);

ontvangen brieven 7.059 in het hele jaar (in 1984: 7.084; in 1983: 7.103);

verzonden brieven 4.816 in het hele jaar (in 1984: 4191; in 1983: 3.647);

Met betrekking tot de brieven dient vermeld te worden dat daarin niet zijn begrepen ontvangen mutatie-formulieren, folders, drukwerk en verzonden convocaten en mededelingen. Van de ontvangen brieven werden voorts 256 stuks (in 1984 - 581 stuks) doorgezonden naar de Tweede-Kamerfractie. In verband met het karakter van deze stukken (o.a. met betrekking tot standpuntbepaling door de Tweede-Kamerfractie) diende de beantwoording door deze fractie te geschieden.

Ook in 1985 werd een financiële actie onder de leden gehouden.

Het resultaat hiervan was dat door 21.389 leden een bedrag van f. 636.950,18 werd overgemaakt. Als steeds geldt dat de kost voor de baat uitgaat, m.a.w. om een en ander te realiseren was een bedrag van f. 50.533,90 nodig. De proef met het verzenden van de accept-girokaarten door middel van Vrijheid en Democratie ten behoeve van de contributie-inning werd in 1985 herhaald, naar het zich laat aanzien, ook nu weer met groot succes. De boekhouding en ledenadministratie beleefden onder de zeer deskundige leiding van de administrateur C.L.J. van den Meer dan ook hoogtijdagen.

In het verslagjaar verscheen nog geen Jaarboek omdat door de overgang naar verder een doorgevoerde automatisering eerst een aantal fundamentele problemen diende te worden opgelost.

De banden met het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen te Groningen, het Rijksarchief te 's-Gravenhage en de Stichting Film en Wetenschap te Utrecht bleven zeer goed. Deze instellingen ontvingen wederom materiaal. De indruk bestaat dat steeds meer mensen voor wetenschappelijk onderzoek naar het verleden van de VVD de weg naar deze instellingen weten te vinden. Een verheugend teken dat nog eens de betekenis onderstreept die moet worden toegekend aan het geschiedschrijvingsproject onder auspiciën van de Teldersstichting.

Het algemeen secretariaat bestond per 31 december uit de volgende medewerkers:

W.J.A. van den Berg, algemeen secretaris; mevr.M.Th.M. Tangel, adjunct-algemeen secretaris; J.N.J. van den Broek, adjunct-secretaris voor vorming en scholing; H.M.G. Dittmar, adjunct-secretaris voor propaganda en voorlichting; mr.H.J. Lutke Schipholt, adjunct-secretaris voor de organisatie (reglementen); C.L.J. van der Meer, administrateur; J.J. Alberts, mevr.P. van Bemmelen-van Duijn, mevr.P.G.M. Beijersbergen, mevr.E. Gans, mevr.I.P.L. Houtman, D. Ibnou Ennadre, H.J.P.E. Koevoets, mevr.G.J. Koopman-Stieber, mevr.M. Labrie, mevr.G.M.J. Schreppers, A.P. v.d. Toorn, mevr.J.E.S. Versluis-Boot, mevr.M.J. Wassenaar, mevr.G.A. de Wit, V. IJssel de Schepper.

Persoonlijk leed bleef enige medewerkers helaas niet bespaard. Op geheel eigen wijze hebben de collega's, waar mogelijk, hen bijgestaan het onvermijdelijke wellicht te aanvaarden.

Tenslotte moge ook niet onvermeld blijven dat het Thorbeckehuis op 24 oktober door jongeren van de FNV werd bezet. Door op adequate wijze op de situatie in te spelen konden de medewerkers de schade tot een minimum beperken. Toch hadden velen een mengeling van gevoelens vooral bij het aanschouwen van een rode vlag aan het huis. Want helaas moest geconstateerd worden dat op deze zichtbare wijze de tolerantie in Nederland wederom geweld werd aangedaan.

11. PARTIJRAAD

In 1985 kwam de partijraad vier maal bijeen, en wel op 27 april te Hilversum, 18 mei te Apeldoorn, 15 juni te Heerenveen en 21 september te Bussum.

Van het aantal leden dat de partijraad telde was op 27 april 57,85%, op 18 mei 41,33%, op 15 juni 36,76% en op 21 september 67,63% aanwezig.

Vooraf de twee partijraden waarin de uitkomsten van het rapport van de commissie Polak ter discussie stonden hadden een lagere presentiegraad dan in dergelijke bijeenkomsten in het verleden het geval was.

Hetgeen overigens niet inhield dat de discussies minder tot hun recht kwamen.

Deze vier bijeenkomsten verschilden, evenals die in 1984, aanmerkelijk van inhoud en karakter.

Op 27 april boog de partijraad zich over de notitie "Herziening stelsel Sociale Zekerheid". De notitie was opgesteld door een ad-hoc werkgroep ressorterend onder de Sociale commissie van de VVD. De notitie was een uitvloeisel van geschrift nr. 52 van de prof.mr.B.M. Teldersstichting "Grenzen aan de sociale zekerheid". Op basis van een zestal stellingen konden de leden van de partijraad amendementen c.q. moties indienen. In totaal werden 38 amendementen c.q. moties in behandeling genomen.

De vergadering stond onder de kundige leiding van het lid van het dagelijks bestuur drs.H.B. Eenhoorn omdat zowel voorzitter als ondervoor- zitter verhinderd waren.

De vigerend voorzitter schetste het spanningsveld dat ligt opgesloten binnen het mogelijke en onmogelijke om tot een wijziging in het sociale stelsel te komen aan de hand van een anekdote.

"U kent het verhaal van de raaf die zit op een tak op een driesprong en in de verte is het geknal van geweren.

Op een gegeven moment komt de vos aanrennen, duidelijk op de vlucht voor de jagers. Is op die driesprong en weet niet wat te doen en ziet de raaf in de boom en vraagt om hulp, om raad, om advies. De raaf zegt ja dat soort gevallen heb ik weleens meer mee gemaakt, daar is wel een oplossing voor. In dat soort gevallen vlieg ik even in een tak en meestal is het zo dan komen mijn achtervolgers er aan en die rennen onder mij door en dan ben ik weer veilig. Ja zegt de vos dat is nou wel mooi, maar dan zit ik toch wel met een probleem: hoe kom ik boven in die tak. Waarop de raaf zegt ja ik heb nou de hoofdlijnen uiteengezet, de rest daar moet je je maar mee redden.

In die verwarring moeten wij ons zelf vandaag niet achterlaten. Wij moeten weten waar we aan toe zijn, in detail, in hoofdlijnen. In ieder geval die beide met elkaar in relatie brengen".

Ed Nijpels kreeg vervolgens het woord waarbij hij allereerst inging op het feit dat die dag Prins Willem-Alexander de 18-jarige leeftijd bereikte.

Namens de partijraad werd dan ook aan hem een telegram gezonden van de volgende inhoud:

"De partijraad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, op 27 april 1985 te Hilversum in vergadering bijeen, wenst u met het

bereiken van de 18-jarige leeftijd van harte gelijk, w.g. Eenhoorn, waarnemend voorzitter en Van den Berg, algemeen secretaris".

Met grote kennis van zaken en zeer inspirerend ging Ed Nijpels voorts in op de betekenis van de behandeling van de notitie waarin hij aangaf dat betekenis van hetgeen die dag zou worden besloten vooral van belang was voor de lange termijn en "dat de plannen van het Kabinet die op de middellange termijn slaan geen struikelblok mogen vormen op dat wat de VVD op langere termijn gerealiseerd wenst te zien en op dat waarover vandaag deze partijraad uitspraken zal gaan doen".

Vervolgens schetste hij de wijze waarop het sociale zekerheidsstelsel tot stand was gekomen en waarvan het noodzakelijk was thans een en ander te herzien.

"We hadden vijftien jaar geleden gelijk. Het heeft helaas vijftien jaar moeten duren voordat we dat gelijk ook in de politiek hebben gekregen".

Na een korte inleiding door de voorzitter van de werkgroep, de heer Lantain, ving de discussie aan.

Een buitengewoon levendige zoals ook verwoord werd in het verslag in Vrijheid en Democratie nr. 1322 van 28 mei, blz. 27 e.v.

Een groot aantal compromissen kwamen tot stand maar één ding is zeker "Geen afbraak sociaal stelsel".

Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar paragraaf 15.

Zoals al vermeld is stonden de bijeenkomsten van de partijraad in Apeldoorn en Heerenveen in het teken van de behandeling van het rapport van de commissie Polak. In het Hof van Gelre hield de voorzitter van genoemde commissie, mr.H.C.G.L. Polak, eerst een inleiding. Die inleiding getuigde van hoffelijkheid, kennis van zaken maar bovenal van een in het algemeen (helaas te weinig) voorkomend niveau.

Maar zoals de verslaggever van die bijeenkomst in Vrijheid en Democratie nr. 1323 van 18 juni, blz. 14 het stelde moet het de commissieleden duidelijk zijn geworden "dat nog een groot deel van de partij voor wat hun ideeën aangaat op een wat andere golflengte opereert".

Centraal stond het thema van de werkloosheid. Wat dat betreft had de commissie terecht als titel van het rapport de uitspraak van Thorbecke gekozen: "Er is meer dan voorheen in de wereld te doen". Echter over de wijze van dat "doen" liepen de meningen sterk uiteen. Waarbij een kloof viel te constateren tussen degenen die zich bezig houden met de zgn. "zachte sector" en degenen die vooral als fiscalisten werkzaam zijn in de sociaal-economische sector.

Op het rapport werden 156 amendementen c.q. moties ingediend. Eén dag van beraadslaging was echter onvoldoende, zodat een tweede bijeenkomst (te Heerenveen) noodzakelijk was. In die bijeenkomst werd getracht zo veel mogelijk op basis van tussenvoorstellen een compromis te bereiken.

Een conclusie kan zijn dat het behandelen van het rapport het denken over de gestelde problematiek sterk heeft bevorderd. Voorts dat ook dat rapport een bijdrage heeft geleverd t.b.v. het ontwerp van het verkiezingsprogramma 1986-1990.

(Voor taakstelling en achtergrond wordt verwezen naar paragraaf 16).

Ten slotte kwam de partijraad op 21 september in "periodieke" vergadering bijeen om te discussieren over Troonrede en Miljoenennota.

Voor het plenaire gedeelte kon in beslotenheid worden gediscussieerd in groepen, die waren geformeerd op basis van de cluster-indeling zoals die binnen de Tweede-Kamerfractie wordt toegepast. Leden van de beide Kamerfractie waren in groten getale aanwezig.

In haar openingswoord herdacht de ondervoorzitter (die de voorzitter verving) mevr.E. van Raalte-Tuijnman het overleden erelid van de partij de heer A.W. Abspoel. Als oud-hoofdredacteur heeft hij op meer dan buitengewone wijze gedurende een reeks van jaren Vrijheid en Democratie gestalte gegeven. Generaties VVD-leden zijn mede door hem tot denken gezet over achtergrond en beginselen van het liberalisme.

(In een in-memoriam werd in Vrijheid en Democratie nr. 1325 van 17 september, blz. 8 aan zijn grote verdienste aandacht geschonken).

Ook die bijeenkomst stond in het teken van de zorg om het aantal werklozen.

Ed Nijpels stelde in zijn rede onder grote instemming:

"Het is voor ons ondenkbaar dat 250.000 mensen die al jaren zonder werk zitten worden afgeschreven".

Ook vroeg hij aandacht voor het eventueel verlagen van de belastingen, dat door minister Ruding was afgewezen, hoewel ook Ed Nijpels het op een aantal punten met de minister eens was.

"Maar Rudings woorden mogen niet de laatste woorden zijn. Als het financieringstekort blijkt mee te vallen, dan zal de VVD de zaken niet laten zoals ze zijn en op de mogelijkheid van een belastingverlaging terugkomen".

En inderdaad is die verlaging nog immer onderwerp van gesprek ondanks de inmiddels ingetrede vermindering van de aardgasbate. Vooruitlopend op de verkiezingen stelde Jan Kamminga (terug van zijn interview in de Rode Haan), met in het achterhoofd de tegenvallende resultaten bij de statenverkiezing in Flevoland, "Het domste dat we zouden kunnen doen is ons in de verdediging te laten drukken".

Daarmee verwoordde hij de bij allen levende gedachte dat liberalen traditioneel niet bereid zijn het hoofd te buigen maar wel te blijven strijden voor de verwezenlijking van de idealen zoals het liberalisme als levensbeschouwing deze koestert en uitdraagt.

(Voor een verslag wordt verwezen naar Vrijheid en Democratie nr. 1326 van 8 oktober, blz. 14 en 15).

12. 38STE JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING
(70ste algemene vergadering)

Op vrijdag 10 en zaterdag 11 mei werd in het Turfschip te Breda de jaarlijkse algemene vergadering gehouden. 287 van de 618 afdelingen waren op deze vergadering vertegenwoordigd, een percentage van 46,44. Gelukkig enige procenten meer dan op de jaarlijkse algemene vergadering van 1984.

Van de mogelijkheid om de vertegenwoordiging over te dragen op andere afgevaardigden werd ook nu veel minder dan voorheen gebruik gemaakt. Zeker tijdens de vergadering op de vrijdag waren zeer veel afdelingen door eigen afgevaardigden vertegenwoordigd. De vertegenwoordigingsgraad sedert de 31ste jaarlijkse algemene vergadering (1978 - voordien werd het percentage nimmer bijgehouden) is in het volgende overzicht in beeld gebracht:

31ste jaarlijkse algemene vergadering	56,46
32ste " " "	57,57
33ste " " "	45,77
34ste " " "	39,64
35ste " " "	39,14
36ste " " "	47,99
37ste " " "	42,51
38ste " " "	46,44

Het aantal onderwerpen was ook nu weer niet gering maar het bleek bepaald niet nodig om ook op vrijdagochtend te vergaderen.

De beschrijvingsbrief voor de vergadering was gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1316 van 19 februari, bijlage.

Amendementen en moties op de voorstellen werden in Vrijheid en Democratie nr. 1320 van 23 april, bijlage, gepubliceerd.

De opening was op zich een bijzondere omdat de voorzitter, J. Kamminga, stilstond bij dit voor het Nederlandse liberalisme bijzondere moment en ook omdat het Pauselijk bezoek het noodzakelijk maakte van de oorspronkelijke vergaderplaats 's-Hertogenbosch te verhuizen naar de "goede stad" Breda, waar de VVD vele dierbare herinneringen heeft liggen. Een en ander verwoordde hij aldus:

"Dames en heren hartelijk welkom in Breda bij deze 70ste algemene vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Het is deze dag 100 jaar geleden dat voor de eerste maal een liberaal bestuur achter een groene tafel plaats nam, 4 maart 1985 is de Liberale Unie opgericht, dat was de eerste echte liberale partij, en toen heeft men ook voor de eerste keer vergaderd. We zijn vanmiddag in zekere zin toch onverwachts in Breda en dat is omdat we uit Den Bosch verdreven zijn door de Paus, althans door de organisatie die het Pausbezoek heeft geregeld. En als ik nou eerlijk ben wil ik best tegen u zeggen dat we heel gelukkig zijn met de kans om toch weer naar Breda te gaan, want voor degenen die wel vaker naar algemene vergaderingen komen is bekend dat deze zaal, deze accommodatie in het Turfschip, wel tot de favoriete behoort van onze partij. Het Turfschip is goed bereikbaar, heeft goede parkeergelegenheid een sfeervolle zaal met veel oranje, gezellige wandelgangen en u weet dat dat ook heel belangrijk is voor de VVD. Kortom het is duidelijk dat de VVD grote invloed heeft op de Bredase politiek. De afdeling van de VVD hier in

Breda is zoals gebruikelijk uitermate actief geweest om de organisatie van het algemeen secretariaat te ondersteunen. Ze heeft ook toegezegd het vanavond allemaal wat gezellig te zullen maken. Ik hoop van harte dat we met elkaar een inhoudelijke en ook nuttige en vooral ook gezellige algemene vergadering zullen hebben. De agenda is duidelijk en wat de gezelligheid betreft er staan in de hal een aantal stands opgesteld. Aan het eind van de middag maar vooral ook vanavond na de toespraken zullen kamerleden en bewindslieden en leden van het Europese Parlement daar aanwezig zijn om met u van gedachten te wisselen als u daaraan behoefte hebt. Verder is er vanavond op ouderwetse wijze weer eens muziek zodat we ons wat dat betreft ook kunnen vermaken. Kortom we zullen ons uiterste best doen om er vandaag en morgen iets van te maken. De vergadering is geopend". Deze opening was kenmerkend voor de goede sfeer en de saamhorigheid die inderdaad deze vergadering zouden bepalen.

Goedgekeurd werd het 37ste jaarverslag - ingevolge art. 18.3 van de statuten - met de aantekening dat enige technische details een wijziging noodzakelijk maakte waar het betrof tussentijdse raadsverkiezingen en een naamsverandering van een der ondercentrales in Gelderland.

Voorts werden enige kritische vragen gesteld over de mogelijke reorganisatie van het hoofdbestuur en de rapportage over de uitwerking van de Samenwerkingsovereenkomst VVD/JOVD.

Bij beleid hoofdbestuur zou de voorzitter op een en ander dieper ingaan.

Maar bovenal werd lof toegezwaaid aan de beide opstellers van het jaarverslag nl. de algemeen secretaris en zijn secretaresse mevr.M.C. van der Loo-Visser.

Ook werd bij monde van een der leden van de Kascommissie lof toegezwaaid aan het adres van de penningmeester van de partij, mr.J. de Monchy, voor het door hem gevoerde beleid. Er waren vragen over de financiering van de Organisatie Vrouwen in de VVD en van de JOVD. De penningmeester zegde toe dat een en ander nader zou worden gezien.

"De hoogte van de subsidie kan niet van de ene op de andere dag worden gewijzigd".

De penningmeester, werd bij acclamatie décharge verleend op grond van het verslag van de commissie van drie leden ter voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1984. De controle werd verricht door de heren J.A. Bouwens (lid), drs.C.E. Etty (lid) en J. Fortuin (lid).

Tot leden van deze "commissie van drie", maar dan ter voorlichting van de 39ste jaarlijkse algemene vergadering, werden benoemd: drs.C.E. Etty te Amsterdam, A.F. van Kooten te Goor, J.F. Meijeraan te Naarden (leden); plaatsvervangende leden: drs.A.M. Bom te Naarden, G. Kapelle te Haren (thans te Groningen), dr.ir.A.P. Kole te Nuenen.

Een voorstel tot contributieverhoging (met f. 5,-) m.i.v. 1 januari 1986 voor de groep van leden "27-65 jaar" werd met grote meerderheid aanvaard.

Voorts werd ook het voorstel tot verdeling van de contributie aanvaard met de kanttekening, dat de verhoging van het aandeel t.b.v. Vrijheid en Democratie met f. 1,- uitsluitend zou gelden bij de afdracht van de contributies van bovengenoemde groep (gevolg van het aangenomen amendement van de afdeling Budel). Naar aanleiding van dit voorstel ontwikkelde zich nog een discussie over betekenis en financiële positie van het blad Vrijheid en Democratie o.a. in relatie tot de noodzaak om organisatorische stukken te publiceren. Toen werd reeds duidelijk dat de algemene vergadering slechts over bepaalde onderwerpen geen publicatie wenste.

Uiteindelijk werd vastgelegd dat uitsluitend de amendementen c.q. moties t.b.v. een "politieke" algemene vergadering niet zouden worden gepubliceerd. Maar dat geschiedde pas in de 71ste algemene vergadering van 22 juni nadat het hoofdbestuur een tussenvoorstel had uitgebracht.

Vervolgens werd uitvoerig stilgestaan bij de voorstellen van afdelingen en centrales. Voor de uitkomsten van de besluitvorming inzake deze voorstellen wordt verwezen naar bijlage I van dit verslag.

Punt 10 van de beschrijvingsbrief had als onderwerp het technisch advies TK.

Een novum! Vooruitlopend op de nog definitief vast te stellen reglementen op de kandidaatstellingen (ook die t.a.v. de Tweede Kamer) moest deze algemene vergadering reeds thans de technische inrichting van de kandidatenlijsten vast stellen zodat de partij ruim voor het moment van kandidering zou kunnen werken op basis van een definitief stramien. (Zie ook paragraaf 3). In de discussies rond dit onderwerp namen de afgevaardigden reeds een voorschot op hun afwijzen van het voorstel van het hoofdbestuur waar het betrof de introductie om, bij volmacht van de kandidaten, de volgorde van de lijst bij benoeming te laten begeleiden door het hoofdbestuur c.q. de algemeen secretaris (conform de werkwijze bij het CDA).

Overigens werd het technisch advies, zij het na grondige discussie, met zeer grote meerderheid aanvaard.

Van de rondvraag werd door een klein aantal afgevaardigden gebruik gemaakt. Onder andere werd gevraagd waarom geen VVD-bewindslieden bij de Dodenherdenking op 4 mei te Amsterdam aanwezig waren.

Toegezegd werd dat voortaan met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gewaakt zal worden tegen een monopoliserend optreden naar buiten van een der coalitiepartners. De Regering bestaat uit CDA maar ook uit VVD-bewindslieden.

Vervolgens was het moment daar waarop de partij afscheid nam van één van haar getrouwen, mevrouw M.C. van der Loo-Visser. En als hommage aan haar en als vastlegging van een deel van de VVD-historie volgt hierbij in extenso de toespraak van Jan Kamminga. "Ja Mies daar zit je nou. U denkt toch niet dat ze onwenning zit want dat is helemaal niet het geval. Want in die stoel heeft ze ongeveer 30 jaar gezeten tenminste wanneer ze met de algemeen secretaris overleg pleegde en dat gebeurde vele malen per dag. Dus die stoel is vertrouwd, het plekje misschien wat minder en

daar gaan we dan: het afscheid van mevrouw Van der Loo. Dames en heren de partij is een instituut, boeiend maar als instituut niet zaligmakend. Het gaat om de mensen in de partij. En er zijn in zo'n partij zeer veel vooraanstaande mensen die op allerlei terreinen zich verdienstelijk maken en daardoor ook vaak voor het voetlicht treden. Bekend zijn, gewaardeerd worden en gerespecteerd. Soms denk ik ook weleens als voorzitter van de partij: als je dan op een of andere manier wel eens in de schijnwerpers staat, blaas je je partijtje toch dapper mee. Maar dames en heren het is allemaal zo relatief wanneer je dat vanuit de organisatie van de partij, de partijstructuur bekijkt; als u zou weten wat deze mevrouw Van der Loo voor de partij heeft gedaan. Er zijn op dit moment in de partij denk ik geen mensen actief die in totaal zoveel uren voor de partij hebben gemaakt. Twee maanden na de geboorte van de heer Nijpels trad mevrouw Van der Loo aan op het algemeen secretariaat. Toen is ze gekomen, ze is nog heel even weggeweest tussentijds. Tot vorige week toen ze met pensioen is gegaan omdat ze 70 werd. Dames en heren alle algemeen secretarissen, alle partijvoorzitters, alle politieke aanvoerders, alle ministers, alle staatssecretarissen, alle kamerleden, ieder in de partij heeft zij langs zien gaan. Partijvoorzitters kent ze van haver tot gort. Daar moest ik zo vaak aan denken als die prikoogjes eens in mijn richting priemden: van wat zal ze nou weer denken, wat steekt daarachter. Maar dat niet alleen. Ze kent alle kaderleden, ten minste bij naam! Want mevrouw Van der Loo is de drijvende kracht achter het Jaarboek waar we zo geweldig veel aan hebben als partij. Heel zorgvuldig, heel secuur. Hoe moet dat nou volgend jaar met dat Jaarboek. Ik maak me daar zorgen over. Ze weet zoveel van die namen maar ze weet ook zoveel van de partij, de geschiedenis van de partij met alle pikante details. Alle bijzonderheden kunnen opgeschreven worden, maar mevrouw Van der Loo die kent ze al, die heeft het allemaal van heel nabij meegemaakt. Want ze heeft op de boekhouding gezeten, ja dat wil zeggen de boekhouding is een groot woord. Ze heeft heel lang het kasboekje bijgehouden van debet en credit: gewoon uitbetalen e.d. zoals dat toen ging. Ze heeft jarenlang met de legendarische Van Vlaardingen de propaganda gedaan en ze is daarna secretaresse geworden, rechterhand van Magda van Everdingen en daarna van Wim van den Berg. Sinds 1971 is ze staffunctionaris. Mevrouw Van der Loo: populair in de partij met deze werkzaamheden kon je misschien niet worden omdat het allemaal wat achter de schermen gebeurde maar er is een orgaan, een instituut in het land waar je uitermate populair bent en waar het meest betreurd zal worden dat je met pensioen gaat, dat is bij de Kiesraad. Want geen enkele politieke partij heeft door de jaren heen zo zorgvuldig, zo secuur alle gegevens aangeleverd en geen enkele partij heeft daar ook zo vaak de complimenten voor gekregen als de VVD. Er is geen fout gemaakt. Hoe moeilijk, zo levensgevaarlijk allemaal, mevrouw Van der Loo had dat onder controle. Zeer verantwoordelijk werk, buitengewoon goed gedaan, veel complimenten daarvoor. Het meest geliefde werk van mevrouw Van der Loo was iets anders, dat was het afzeggen van partijrecepties bij ambassadeurs uit Oostbloklanden! Dames en heren vanmiddag nemen we afscheid van mevrouw Van der Loo en zij neemt afscheid van haar baan zou je zeggen. Want als

je het werk, wat Mies voor de partij heeft gedaan als een baan beschouwt, dan zou dat hebben betekend dat naast haar nog een of twee medewerkers al die tijd aangetrokken hadden moeten worden. Ze heeft namelijk voor twee, voor drie gewerkt al die tijd omdat er geen tijden bestonden. Het was vaak zaterdag, zondag en in campagnes was het zeven dagen in de week en bij wijze van spreken 24 uur per dag. Ze is zo met die partij verweven, zo met die partij verbonden dat dit afscheid een uitermate plezierig moment is aan de ene kant maar toch ook bepaald een heel triest moment aan de andere kant. Dat realiseren wij ons heel goed. De combinatie van werkkraft en bezieling en ook nuchterheid en dat 30 jaar lang. En nu moet je bedanken, maar ik wil je eigenlijk alleen maar hulde brengen. Hulde aan jou namens die hele partij voor alles wat je hebt gedaan. En nou ben je zo bang dat dat gat valt. We moesten een cadeau bedenken. Toen hebben we vreselijk makkelijk een ordinair cadeau bedacht maar ik denk dat het voor jou heel fijn is. Want wat ik je ga geven is niet iets wat je even kunt zien en dan houdt het op. Het is niet iets wat je in lengte van jaren kunt gebruiken, ja misschien ook wel maar het is iets waardoor je in de komende tijd iedere week, iedere veertien dagen met de partij d.w.z. met mensen van de partij geconfronteerd blijft. Leden van het dagelijks bestuur, medewerkers van de Koninginnegracht gaan jou in de komende tijd de inhoud geven van het cadeau wat ik je nu zal overhandigen. Mies namens de partij geweldig bedankt voor je inzet, voor je toewijding, voor je trouw, voor je loyaliteit en voor de hulp die we allemaal van je hebben gehad".

Vervolgens bood de voorzitter haar het geschenk aan in de vorm van een kristallen vaas met de belofte dat deze vaas gedurende een jaar niet zonder bloemen zou zijn. De minister van Binnenlandse Zaken, haar partijgenoot mr. J.G. Rietkerk, spelde haar vervolgens de versierselen behorende bij de Orde van Oranje-Nassau op. Een langdurige staande ovatie was haar deel. Vervolgens een receptie waarbij velen - ook thans niet meer actieve partijleden - nog een maal persoonlijk hulde brachten aan Mies van der Loo die als lijfspreuk heeft "Een mens kan niet winnen!".

Echter: op die dag won zij! (zie voorts paragraaf 10).

De vrijdagavond was zoals gebruikelijk gereserveerd voor de grote politieke toespraken. Achtereenvolgens kwamen aan het woord de heren J. Kamminga, mr. H.R. Nord, drs. G.M.V. van Aardenne en drs. E.H.T.M. Nijpels.

Voor een samenvatting van de redevoeringen alsmede van die van dr. G. Zoutendijk als voorzitter van de Eerste-Kamerfractie op zaterdag en voor een collage van fotografische indrukken van deze algemene vergadering wordt verwezen naar Vrijheid en Democratie nr. 1322 van 28 mei, blz. 2 e.v.

Zeer veel ereleden en liberale bewindslieden woonden dit gedeelte van de vergadering bij. Zij werden door de voorzitter begroet, terwijl tevens welkom werden geheten de heer Veenhof van het CDA en mevrouw Moolhuysen van D'66.

Artikel 10 van de Beginselverklaring van de VVD handelt over de constitutionele monarchie in Nederland. Daaruit blijkt dat de

partij een hoge waarde toekent aan de constitutionele monarchie onder het Huis van Oranje. Het is dan ook meer dan een frase dat zo lang als de partij bestaat op de vrijdagavond van de jaarlijkse algemene vergadering bij acclamatie steeds een telegram wordt gezonden aan H.M. de Koningin. Ook nu werd van deze goede gewoonte niet afgeweken. De inhoud van het telegram luidde:

"De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, op vrijdag 10 en zaterdag 11 mei 1985 te Breda in jaarlijkse algemene vergadering bijeen, betuigt trouw en aanhankelijkheid aan Uwe Majesteit en Haar Huis".

Op zaterdagmorgen zette de partijvoorzitter allereerst het beleid van het hoofdbestuur uiteen.

Een groot aantal onderwerpen passeerde.

De reorganisatie van de partijcommissies, de VVD-Expresse, vorming en scholing, het jongerenbeleid, de financiële positie van de partij (financiële actie), het functioneren van het hoofdbestuur en tenslotte de internationale contacten van de VVD met anderen, daarbij wijzend op het komende congres van de ELD te Groningen. Voorts werd aandacht geschonken aan de campagnes t.b.v. de beide verkiezingen in 1986 (GR en TK).

Tenslotte werd het algemeen secretariaat zeer in het zonnetje gezet. O.a. ten aanzien van de taakvervulling van de medewerkers die hen maakt tot "een mix van medewerker maar tevens van vrijwilliger. Die mix geeft de enorme motivatie aan de mensen om de organisatie op de been te houden".

Vervolgens werd het beleid van de hoofdredacteur van Vrijheid en Democratie Reny Dijkman bij acclamatie goedgekeurd (conform artikel 61.2 h.r.).

De periodiek aftredende leden van het dagelijks bestuur de heren Van den Bossche, Eenhoorn en Hilarides werden herbenoemd.

Voorts werden van de aftredende leden van het hoofdbestuur afscheid genomen en werden de nieuw aangetreden leden van dit bestuur van harte welkom geheten.

Het afscheid betrof:

mevr.L.A. van Scherpenberg, KC Dordrecht;

dr.P.D. Coljee, KC Amsterdam;

mr.R.R. Hazewinkel, KC Haarlem;

G. Ziengs, KC Drenthe;

ir.G.A.P. Schellekens, KC Limburg;

M. de Bruijne, namens de Vereniging van Staten- en Raadsleden.

Het welkom betrof:

P.H.H. van Riet, KC Dordrecht;

C.H.J. ten Broek, KC Amsterdam;

mr.J.F.H.M. van Exter, KC Haarlem;

H.G.J.M. Beckers, KC Limburg;

A. Hurink, KC Drenthe;

mevr.E.F.M. Coenen-Vaessen, namens de Vereniging van Staten- en Raadsleden.

mr.H.R. Nord, namens de Liberaal-Democratische fractie.

Bij het afscheid van enigen stond de voorzitter langer

stil omdat zij gedurende een reeks van jaren deel uitmaakten van het hoofdbestuur.

In het bijzonder gold dit t.a.v. mevrouw L.A. van Scherpenberg want zij "is een van degenen wier inzet, bestuurskracht, loyale samenwerking we absoluut niet kunnen missen".

Het woord was vervolgens aan de heer Remarque, als voorzitter van de JOVD, die niet naliet de VVD te wijzen op de taak de liberale beginselen hoog in het vaandel te blijven houden.

Wijzend op de zaak van de tweeverdieners, de affaire rond de P.C. Hooftprijs en de regeling van de euthanasie! Voorts constateerde hij dat geheel in de geest van de Samenwerkingsovereenkomst constructief met de VVD werd samengewerkt.

Ook voor deze jaarlijkse algemene vergadering had de Tweede-Kamerfractie een beleidsnotitie opgesteld (zie Vrijheid en Democratie nr. 1320 van 23 april - bijlage en bijlage II van dit verslag). Zeer uitvoerig werd met de fractie van gedachten gewisseld. De partij begint het al bijna als traditie te ervaren dat het "ludieke" vragenspel van vroeger heeft plaats gemaakt voor goed onderbouwde beschouwingen zonder ingestoken vragen.

Jan Kamminga besloot met de constatering dat de vergadering inderdaad zakelijk goed, goed van inhoud en ook gezellig was geweest, mede van belang om het geweldig grote jaar '85/'86 met vertrouwen tegemoet te zien. En zei vervolgens op de voor hem zo kenmerkende bezielende wijze: "We hebben met elkaar de moed en de durf om onze nek uit te steken en voorop te gaan in dat komende jaar".

13. 71STE ALGEMENE VERGADERING (buitengewone algemene vergadering)

Op 22 juni kwam de algemene vergadering in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht bijeen. Ook deze vergadering was meer dan alleen de aanduiding: een buitengewone.

Immers de vergadering was geheel gewijd aan de definitieve vaststelling van de reglementen op de kandidaatstellingen. Een vergadering van zuiver organisatorische aard.

Van de 619 afdelingen waren er 203 vertegenwoordigd (32,79%). In 1979 waren door de 53ste algemene vergadering (50,33% van de afdelingen waren toen vertegenwoordigd) reeds de reglementen EK, TK, PS en GR vastgesteld. Thans was dan ook sprake van een integrale herziening, die tot stand kwam op basis van de door de algemene vergadering in een reeks van vergaderingen in een eerder stadium vastgestelde adviezen, zoals die waren uitgebracht door de commissie Kandidaatstelling en Technisch Advies.

De tekst van het reglement EP werd thans echter voor de eerste maal door de algemene vergadering goedgekeurd, al waren ook hier de adviezen en een voorlopig reglement de basis voor het concept.

De algemene vergadering boog zich met grote betrokkenheid over de voorstellen die, mede gelet op de aard van de stukken en vooruitlopend op mogelijke inperking van de verplichting tot publicatie, niet in Vrijheid en Democratie waren opgenomen.

Wel beschikten besturen en afgevaardigden over de hen toegezonden teksten. Ook werd een kort overzicht gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1318 van 19 maart, blz. 22 en 23.

Het was duidelijk werk voor de specialisten! en misschien wel voor psychologen?

72 amendementen c.q. moties waren op de concept-teksten ingediend. Weinig in aantal, maar zeer veel amendementen waren van een zodanige importantie dat de vergadering daarbij langdurig stilstond.

De commissie smaakte het genoeg onder uitstekende leiding van de vigerend voorzitter J. den Ouden (voorzitter van de commissie) bijna zonder wijzigingen de reglementen vastgesteld te krijgen. Met het aanvaarden werd een groot aantal noviteiten in de partij geïntroduceerd.

In willekeurige volgorde:

- het vaststellen van een technisch advies TK ruim een jaar voor de verkiezing;
- het beperken zowel van aantal stemmen als in stemoverdracht in zowel de centralevergaderingen van de kamercentrales als in de algemene vergadering waarin de definitieve kandidatenlijst TK wordt vastgesteld;
- het mogelijk maken dat eventueel een kandidaatstellingscommissie (GR) wordt gevormd;
- het duidelijk vastleggen van het recht van klagen in alle reglementen;
- het vormen van provinciecentrales (PS);
- het verder integreren van de positie van statenleden in de procedure EK;
- de verplichting om een ontwerp + b.v. een kandidatenlijst te

motiveren.

Voorts werd het voorstel van het hoofdbestuur, (het zgn. briefjessysteem, zie ook paragraaf 12) met grote meerderheid afgewezen.

Wel werd aanvaard het tussenvoorstel van het hoofdbestuur tot verdeling van de contributie-afdracht (zie eveneens paragraaf 12).

Aan het slot bracht de voorzitter, J. Kamminga, hulde aan de leden van de commissie Kandidaatstelling en Technisch Advies voor en hun doorzettingsvermogen en hun inventiviteit.

In tegenstelling tot een eerder gehouden eendaagse algemene vergadering (de 69ste) konden de afgevaardigden reeds omstreeks 13.00 uur het gebouw verlaten, zodat aan de uitspraak "nooit meer" na die 69ste inderdaad was vastgehouden.

De besluiten van deze algemene vergadering werden gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1324 van 27 augustus, blz. 28 (tevens als bijlage V in dit jaarverslag).

Voor de samenstelling van de commissie Kandidaatstelling en Technisch Advies wordt verwezen naar paragraaf 16.

14. OPLOSSEN VAN PROBLEMEN IN AFDELINGEN EN CENTRALES EN DE COMMISSIE VAN BEROEP (art. 32 statuten)

De commissie bestond per 31 december uit:
prof.mr.J.M. Polak, te Ede, voorzitter, mevr.mr.A. Nieuwenhuis-Nagtglas Boot te Haren en ir.T. Thalhammer te Son, met als plaatsvervangende leden: A. Bos te Apeldoorn, G.K.J.M. Hamm te Amsterdam en mr.H.C.G.L. Polak te Rotterdam.

In het verslagjaar hoefde de commissie geen enkele maal bijeen te komen ondanks het feit dat zich in zeker een derde van de afdelingen problemen voordeden vooral in het kader van de kandidaatstelling GR.

De meeste van die problemen werden echter of door de afdeling zelf of door de betreffende kamercentrale of door het daartoe aangewezen lid van het dagelijks bestuur opgelost.

Het aantal afdelingen waarin uiteindelijk diende te worden ingegrepen was echter zeer beperkt i.v.g. tot dat in 1982 en 1978. Door de introductie van het nieuwe reglement (o.a. in een bijeenkomst op 19 maart van de commissie Kandidaatstelling en Technisch Advies met vertegenwoordigers van afdelingen en centrales) en door het tijdig vragen stellen aan het algemeen secretariaat, voor dat fundamentele fouten konden worden gemaakt, bleef de schade beperkt. Ook het verschijnsel dat VVD-leden op een andere lijst voorkomen dan de eigen VVD-lijst bleef tot een zeer klein aantal beperkt.

Niet onvermeld mag blijven dat het lid van het dagelijks bestuur P.L. van den Bossche zich ook nu weer (evenals in 1982) met grote kennis van zaken en met wijsheid heeft ingezet om waar mogelijk de schade tot een minimum te beperken.

Het goedkeuren van reglementen ondervond ook geen problemen afgezien van de specifieke problemen verband houdend met het eventueel goedkeuren van een afdeling Buitenveldert binnen de bestaande groot-stedelijke afdeling/kamercentrale Amsterdam. Het hoofdbestuur besloot in zijn vergadering van 16 december zeker voorlopig niet tot goedkeuring over te gaan in afwachting van het besluit inzake een voorstel van de 39ste jaarlijkse algemene vergadering met betrekking tot het schrappen in de statuten van de bepaling dat binnen één gemeente meer dan een VVD-afdeling kan voorkomen.

In het nieuwe (7e) Jaarboek zijn de overwegingen zoals die door de commissie van Beroep in 1985 aan het hoofdbestuur werden voorgelegd (verwezen wordt naar het 37ste jaarverslag, blz. 36) als richtlijnen van het hoofdbestuur gepubliceerd zodat in het vervolg afdelingen en centrales weten hoe bij toetsing van een en ander gehandeld dient te worden en welke betekenis aan de model-reglementen moet worden toegekend.

Voorts heeft het hoofdbestuur richtlijnen vastgesteld op welke wijze aan afdelingen/centrales rechtsbevoegdheid kan worden toegekend (Mededelingen nr. 216).

15. COMMISSIES VAN ADVIES (ART. 60 H.R.)

De 28 partijcommissies en werkgroepen, ressorterende onder 6 koepelcommissies, hebben gedurende 1985 een groot aantal onderwerpen van specifieke en meer algemene aard bestudeerd. Een aantal studies resulteerde in de totstandkoming van een nota. Het aantal op het algemeen secretariaat geregistreeerde vergaderingen van genoemde commissies bedroeg 319. Ten opzichte van het vorig verslagjaar is het aantal vergaderingen met 56 gestegen. Een overzicht van hetgeen in de commissievergaderingen aan de orde is geweest is opgenomen in bijlage IV van dit jaarverslag.

In de maanden februari t/m juni is een zestal themadagen ter voorbereiding op het verkiezingsprogramma 1986-1990 georganiseerd. De inhoudelijke voorbereiding van deze dagen was in handen van de desbetreffende partijcommissie, terwijl de organisatie voor rekening kwam van de kamercentrale waar de dag werd gehouden.

De volgende zes themadagen stonden op het programma:

Buitenlandse Zaken	9 februari	te Rotterdam
Leefbaarheid	9 maart	te Zoetermeer
Onderwijs	23 maart	te Roermond
Justitie en Binnenlandse Zaken	20 april	te Deventer
Welzijn	20 april	te Deventer
Financieel, Economische en Sociale Zaken	15 juni	te Heerenveen.

Tijdens de themadagen heeft een gedachtenwisseling plaatsgevonden over een beperkt aantal punten van beleid gebaseerd op het verkiezingsprogramma 1981-1985 en het Urgentieprogramma 1982 opgesteld door de desbetreffende partijcommissies. De resultaten van deze themadagen zijn in handen gesteld van de commissie Verkiezingsprogramma en hebben op deze wijze als basis voor het programma gediend.

Naast de inhoudelijke werkzaamheden ten behoeve van de themadagen waren opvallende commissie-activiteiten:

Reeds in 1984 is de koepelcommissie Buitenland met een ad-hoc werkgroep Publiciteit en een ad-hoc werkgroep Ontwikkelings-samenwerking gestart. Tijdens dit verslagjaar zijn de eindrapporten van beide werkgroepen afgerond.

Begin april 1985 is op initiatief van de koepelcommissie Buitenland een SDI-werkgroep gestart met haar werkzaamheden. Inmiddels is het eindrapport van de werkgroep afgerond.

De commissie Buitenland formuleerde ten behoeve van het congres van de ELD in Groningen en ten behoeve van het congres van de Liberale Internationale te Madrid enige resoluties.

De werkwijze van de commissie Milieuhygiëne viel op door dat als regel één thema per vergadering nader werd uitgediept. Ter voorbereiding werd door een aantal commissieleden inleidingen gehouden.

De commissie Verkeer en Waterstaat heeft in februari de definitieve versie van de nota "Een liberale visie op aspecten van verkeer en waterstaat" afgerond. Deze visie werd uitgereikt

aan de deelnemers van de themadag Leefbaarheid op 9 maart. De koepelcommissie FES diende ter voorbereiding van de behandeling van het rapport-Polak tijdens de vergaderingen van de partijraad (18 mei en 15 juni) een groot aantal amendementen in. Een opvallend groot deel daarvan is door de partijraad overgenomen.

De Sociale Commissie heeft een groot aandeel gehad in de voorbereiding en in het plezierig verloop van de vergadering van de partijraad, 27 april 1985 te Hilversum, ter bespreking van geschrift 52 "Grenzen aan de Sociale Zekerheid" van de prof.mr.B.M. Teldersstichting.

De commissie Volkshuisvesting organiseerde op vrijdag 31 mei wederom een thema-avond volkshuisvesting. Aandacht werd op deze avond besteed aan de huisvesting van woonwagenbewoners en decentralisatie van de volkshuisvesting.

De Culturele commissie heeft op 29 november te 's-Gravenhage een oriënterend gesprek gehad met afgevaardigden van het coördinatiecentrum voor Liberaal Socio-Cultureel Beleid uit Brussel.

De commissie Buitenlandse Zaken was vertegenwoordigd op de door de kamercentrale Dordrecht op 25 april georganiseerde discussie-avond te Rotterdam over Burgerlijke ongehoorzaamheid.

Als uitvloeisel van de samenwerkingsovereenkomst VVD-JOVD is in september 1985 de commissie Jeugdbeleid met groot enthousiasme haar werkzaamheden gestart.

Op 16 september zijn de leden van de ad-hoc werkgroep Gehandicaptenbeleid benoemd. De werkgroep is ingesteld om een inventarisatie te maken van knelpunten binnen het gehandicaptenbeleid ter advisering van de Tweede-Kamerfractie.

Tijdens de partijraad van 21 september 1985, die gewijd was aan Troonrede en Miljoenennota, heeft een groot aantal commissieleden deelgenomen aan het vooroverleg dat clusterwijs (Buitenland, Leefbaarheid, Onderwijs, Financieel Economisch Sociaal, Welzijn, Justitie en Binnenland) plaatsvond.

Het jaarlijkse overleg met de voorzitters van de commissies met de heer drs.L. Hilarides, als lid van het dagelijks bestuur speciaal belast met de commissie-activiteiten, vond plaats op 23 mei 1985.

De door het hoofdbestuur goedgekeurde notitie "Herziening VVD-partijcommissies" werd besproken. Met name werd aandacht besteed aan de te volgen procedure met betrekking tot de uitwerking van genoemde notitie. Bij de komende verkiezing voor de Tweede Kamer zal het nieuwe commissie-stelsel zijn beslag krijgen. Een woord van grote waardering is hierbij op zijn plaats waar het gaat om de inzet en bestuurlijke wijsheid die de heer Hilarides bij de oplossing van deze organisatorische problematiek toonde. Eveneens voor de wijze waarop Herman Schipholt als adjunct-secretaris een en ander organisatorisch begeleidde.

Ingevolge artikel 60.2 h.r. hebben de commissies schriftelijk verslag uitgebracht van hun werkzaamheden. Deze verslagen zijn als bijlage IV in dit jaarverslag opgenomen.

16. COMMISSIES EN WERKGROEPEN AD HOC

Drie van de hierin te noemen commissies - vermeld in het 37ste jaarverslag - beeindigden in 1985 hun werkzaamheden. Een nieuwe commissie werd ingesteld met als taak een ontwerp op te stellen voor het verkiezingsprogramma 1986-1990.

a. Commissie Kandidaatstelling en Technisch Advies

Zoals in paragraaf 13 reeds werd vermeld had deze commissie het genoegen haar werkzaamheden in dit verslagjaar tot een goed einde te brengen.

Voordat echter het grote moment daar was diende, na de goedkeuring van de laatste adviezen (door de 69ste algemene vergadering) het grote werk nog te worden verricht, namelijk het opstellen van de teksten van de vijf reglementen. Dit alles diende te geschieden onder grote tijdsdruk omdat immers was vastgelegd dat de bepalingen van de reglementen al zouden gelden voor de procedures GR en TK.

De commissie was niet onverdeeld verheugd over deze opdracht maar met inspanning van alle krachten werd op 14 maart de slotvergadering gehouden. Een der leden in de commissie de heer J.F. Meijeraan heeft het leeuwendeel in het concipieren van de teksten voor zijn rekening genomen.

Met bijstand van de algemeen secretaris en voorts met administratieve hulp van de staffunctionaris mr.H.J. Lutke Schipholt en de dames P.G.M. Beijersbergen en J.E.S. Versluis-Boot werd het karwei geklaard.

Ook de "nazorg" vergde zeer veel tijd. Maar op 23 augustus kon het sein "veilig" worden gegeven.

De toekomst zal leren of de partij inderdaad de goede keuzen heeft gemaakt.

Afgesproken werd dat binnen enige tijd een evaluatie van de toepassing van de reglementen zal plaatsvinden. De voorlopige indruk is dat velen deze reglementen als een verbetering ten opzichte van de eerder vigerende beschouwen.

De commissie was bij haar ontbinding op 23 augustus als volgt samengesteld:

J. den Ouden, voorzitter, mevr.B.A.H.M. Lok-Knap, secretaris, W.J.A. van den Berg, mr.ir.H. Heijne Makkreel, J.F. Meijeraan, mevr.mr.P.H.E. van Nierop-Kiers, Sch. Overwater en mevr.H.J. Sengers-van Gijn.

b. Commissie Bijzondere Besluitvormingsprocedure

Nadat de 69ste algemene vergadering (zie het 37ste jaarverslag) de wijzigingen van artikel 48 h.r. had goedgekeurd, moest de commissie nog enige malen van gedachten wisselen over de definitieve redactie van enige leden van dit artikel.

Tenslotte kon de eindversie in het 7e Jaarboek worden opgenomen. Tot aan het definitief feitelijk ontbinden van de commissie was de samenstelling als volgt:

P.L. van den Bossche, voorzitter, mevr.M.Th.M. Tangel, secretaris, drs.A.M. Bom, mr.R. Luchtenveld en mr.P.J.J.M. Mangelmans.

c. Commissie Polak

Voor achtergrond van het instellen van deze commissie ad hoc wordt verwezen naar het 36ste jaarverslag. De commissie zette zich in een reeks vergaderingen aan het concipieren van het rapport waar de partij om gevraagd had. Inderdaad werd in het eerste kwartaal van 1985 tot een eerste afronding gekomen zodat de partijraad zich in mei kon buigen over de uitkomsten van het beraad dat voortkwam uit de primaire doelstelling "Het schrijven van een discussienota, waarin - rekening houdend met de beginselen van het liberalisme - tot een aantal aanbevelingen gekomen wordt, die leiden tot het bestrijden van het tekort aan betaald en onbetaald werk".

Een 31-tal aanbevelingen werd onderbouwd in een 7-tal hoofdstukken met als titels:

1. Inleiding;
2. Het financieel-economische beleidskader;
3. De versterking van de marktsector als basis voor de uitbreiding van de beschikbare hoeveelheid werkgelegenheid;
4. Het functioneren van de arbeidsmarkt;
5. Beperking van het aanbod van arbeidskrachten van verdeling van de beschikbare arbeidsmensenjaren;
6. Het vergroten van het maatschappelijke en individuele nu van uitkeringen;
7. Overige maatschappelijke nuttige activiteiten.

Het rapport kreeg als titel mee de uitspraak van Thorbecke: "Er is meer dan voorheen in de wereld te doen".

Hoewel de commissie met haar voorstellen grote weerstand ondervond van de zijde van de partijraad was er toch, vooral van de zijde van de pers, grote waardering voor het baanbrekende werk dat de commissie had verricht (voor de behandeling wordt verwezen naar paragraaf 11).

Op 21 augustus werd de commissie, in een bijzondere bijeenkomst met de leden van het dagelijks bestuur, ontbonden. De voorzitter van de partij benadrukte daarbij de zijns inziens grote betekenis die het rapport zou hebben voor het denken over de toekomst zowel binnen de VVD als ook ver daar buiten.

De commissie was bij haar ontslag als volgt samengesteld: mr.H.C.G.L. Polak, voorzitter, ir.T. Thalhammer, secretaris, mr.F.F. Otten, J.W. Remkes en drs.L.J. Wijngaarden.

d. Commissie ter opstelling van het ontwerp-verkiezingsprogramma 1986-1990

In de vergadering op 7 januari benoemde het hoofdbestuur de leden van de commissie ter opstelling van het ontwerp-verkiezingsprogramma 1986-1990. Voorzitter van de commissie was dr.L. Ginjaar te Rijswijk. Leden waren mr.A. Geurtsen, drs.C. de Hart, mr.R.R. Hazewinkel, H.A.M. Hoefnagels, dr.R.W. de Korte, mevr.A.M.Th. Wind en mr.H.N.A.J. Eijlmans. Mevrouw M.Th.M. Tangel

trad op als secretaris van de commissie. De taakopdracht luidde: "het schrijven van het verkiezingsprogramma 1986-1990, rekening houdend met de inbreng van de partijcommissies, de fracties en de bewindslieden, en gehoord de uitspraken van de themacongressen".

De commissie koos voor een werkwijze waarbij voor de verschillende hoofdstukken door de leden een eerste aanzet werd gegeven, waarna tijdens de vele maar korte vergaderingen die volgden, deze hoofdstukken steeds opnieuw werden besproken en aangevuld met de informatie die uit de partij beschikbaar kwam.

In Vrijheid en Democratie van 5 februari werd een oproep geplaatst om ook individuele leden van de VVD in de gelegenheid te stellen originele ideeën ten behoeve van het verkiezingsprogramma onder de aandacht van het hoofdbestuur te brengen. Deze suggesties, waarvan er ca. 50 werden ontvangen, voorzien van een advies door het hoofdbestuur, onder de aandacht van de commissie verkiezingsprogramma gebracht.

Door de leden van de commissie werden alle themadagen (zie ook paragraaf 15) die door de kamercentrales en de betrokken partijcommissies werden georganiseerd bezocht.

De commissie maakte eveneens gebruik van de uitspraken van de vergaderingen van de partijraad op 27 april te Hilversum over sociale zekerheid, op 18 mei te Apeldoorn en 15 juni te Heerenveen over de aanbevelingen van de commissie Polak. Op deze laatste datum was eerder een themadag, voorbereid door de koepelcommissie Financieel-Economische en Sociale Zaken, geplanned doch omdat de discussie over de aanbevelingen van de commissie Polak op 18 mei niet kon worden afgerond en de onderwerpen in elkaars verlengde lagen kwam het zwaartepunt van de bijeenkomst op 15 juni te liggen bij de aanbevelingen van de commissie Polak.

Ook voerde de commissie een flink aantal gesprekken met maatschappelijke organisaties, die hun denkbeelden in nota's hadden neergelegd en aan de politieke partijen hadden toegezonden, juist met het oog op de te formuleren verkiezingsprogramma's. Ten slotte maakte de commissie gebruik van suggesties van bewindslieden en van de kamerfracties.

Nadat tijdens een persconferentie op 26 augustus het ontwerp-programma werd gepresenteerd en in Vrijheid en Democratie op 27 augustus werd gepubliceerd kreeg de partij de gelegenheid de tekst te amenderen. Daarbij werd voor de eerste maal gewerkt aan de hand van de nieuwe versie van artikel 48 h.r. over de bijzondere besluitvormingsprocedure. Van de mogelijkheid tot het indienen van amendementen c.q. moties werd op grote schaal gebruik gemaakt. Bijna 3000 amendementen c.q. moties werden door de afdelingen c.q. centrales ingediend. Via "getrapte" behandeling in de vergaderingen van de ondercentrales, kamercentrales en amendementencommissie werd dit aantal teruggebracht tot uiteindelijk 404 amendementen c.q. moties waarvan 81 afkomstig van de partijcommissies en 12 van de bijzondere groepen (art.

78.1 h.r.) die in Vrijheid en Democratie nr. 1331 van 17/24 december werden gepubliceerd.

Op het moment dat dit jaarverslag verschijnt, was in een buitengewone algemene vergadering op 17 en 18 januari 1986 het verkiezingsprogramma 1986-1990 vastgesteld. De commissie zal haar bevindingen over de gevolgde procedure over enige tijd ter kennis van het hoofdbestuur brengen.

(Zie ook paragraaf 3).

Zoewel de leden van de commissie - onder de inventieve en kundige leiding van Leendert Ginjaar - als de "ambtelijk" secretaris Tineke Tangel (de adjunct-algemeen secretaris) komt grote lof toe voor de voortreffelijke wijze waarop zij zich van hun taak hebben gekweten.

Door Tineke Tangel, bijgestaan door Petra Beijersbergen en Sandra Versluis, is een bijzondere prestatie geleverd. Zeer veel energie en tijd (vrije tijd) werden in dit project gestoken dat geheel overeenkomstig het schema op het juiste moment kon worden afgerond.

17. BIJZONDERE GROEPEN (ART. 78.1 H.R.)

Ook in dit verslagjaar zijn deze bijzondere groepen bijzonder actief geweest.

Het totale aantal VVD-leden (aangeslotenen) bedroeg 4710, hetgeen 5,42% van het totale ledenbestand van de VVD is.

(Was is 1984 resp. 3938 en 4,42%).

De bijzondere groepen hebben een eigen jaarverslag zodat in dit verslag volstaan wordt met een drietal korte overzichten van hun wel en wee.

a. Organisatie Vrouwen in de VVD

Op 31 december was de bestuurssamenstelling als volgt:
mevr.A.M.T. Wind, voorzitter; drs.J.E. de Bruin-Scheepens, onder-voorzitter; A.A. Aeyelts Averink-Winsemius, penningmeester; B.A.H.M. Lok-Knap, eerste secretaris; W.D. Klijn-van Woerden, tweede secretaris, tevens secretaris organisatie; W. Stigter-Gonggryp, secretaris politiek, plv. LCV; G.S. Kok-Visser, red. Liberale Vrouw; A. Wagemakers-Muller, secretaris propaganda; J.B.M. Schut-van Proosdy, vorming en scholing; F. Heineken-Hoven, NVR en andere contacten buiten de partij; W.E.M. Hoogerwerf-Algra, emancipatiewerker en W. Joldersma-Beenen, bestuurs-assistent.

In oktober werd tot opvolgster van de aftredende secretaris politiek benoemd mevrouw M. van Grotenhuis van Onstein-Reintjes, die echter na enkele maanden haar functie, om persoonlijke redenen, wederom ter beschikking stelde.

Aan het eind van het verslagjaar was er dus sprake van een vacature: die van secretaris politiek.

Het bestuur vergaderde 17 maal; daarnaast vonden 5 vergaderingen tezamen met de Adviesraad plaats.

Het nieuwe huishoudelijk reglement werd op de Adviesraadsvergadering van mei 1985 goedgekeurd, terwijl in september de goedkeuring van het hoofdbestuur werd verkregen. De groep aangeslotenen groeide gestaag. Aan het eind van het verslagjaar bedroeg het aantal aangeslotenen bij de organisatie 2560.

Een begin werd gemaakt met het opstellen van een deskundigenbestand. Aangeslotenen die te kennen hebben gegeven zich op een specifiek terrein te willen inzetten voor de Vrouwen in de VVD kunnen door opgave van hun interessegebied of specialisaties een wezenlijke bijdrage leveren aan de organisatie Vrouwen in de VVD en de partij.

Van dit bestand zal gebruik gemaakt worden (na overleg met betrokkene) voor de invulling van nieuw te vormen partij-commissies, het houden van spreekbeurten, het zitting hebben in fora e.d.

De Liberale Vrouw verscheen vier maal; het abonnementenbestand vertoonde weinig schommelingen. In de redactie vonden geen mutaties plaats. Het aantal abonnementen bedroeg 511.

Cursussen werden georganiseerd op het gebied van de sociale zekerheid, kadertrainingen, politieke bewustwording, counselen. Een deel van het cursusaanbod kon worden ingepast in het programma van de Haya van Somerenstichting. Voor de cursus "Werkloos toezien bij werkloosheid" werd subsidie verkregen van het ministerie van WVC.

De voorzitter, mevrouw Wind, vertegenwoordigde de organisatie in het hoofdbestuur van de VVD. Namens de organisatie hadden zitting in de partijraad: mevrouw H.P.M. van Kemenade-Beelen, mevrouw W. Stigter-Gonggryp, die in mei (wegens haar aftreden) werd vervangen door mevrouw J.E. de Bruin-Scheepens, ondervoorzitter, mevrouw A. Wagemakers-Muller en mevrouw Wind.

Ook dit jaar was de organisatie weer vertegenwoordigd in het Breed Platform voor Economische Zelfstandigheid, het Algemeen Bestuur van de NVR (Nederlandse Vrouwen Raad), Marie wordt Wijzer, het politiek vrouwenoverleg en het emigratiebestuur.

In dit verslagjaar was wederom sprake van een regelmatig en goed contact met de betrokken bewindslieden en de kamerfracties, als ook met de fractie in het Europese Parlement. Binnen de organisatie werd een begin gemaakt met het opzetten van werkgroepen ter ondersteuning van het bestuur met als doel: het uitdiepen van politieke onderwerpen. Navolgende onderwerpen kwamen daarbij o.a. aan de orde: de Wet op de tweeverdieners, de WWV en het kostwinnersprincipe, de nota sexueel geweld, de Wet gelijke behandeling, de individualisering in de sociale zekerheid, de inkomens afhankelijke AOW, de kinderopvang, Blijf van m'n lijfhuizen, de alimentatieproblematiek, het beleidsplan emancipatie, volwasseneneducatie, deeltijdarbeid en arbeidstijdverkortung.

Op 5 oktober werd een landelijke themadag georganiseerd over "Nieuwe Technologieën". Er waren sprekers uit het bedrijfsleven en de gezondheidszorg. Demonstraties werden gegeven met de nieuwste apparatuur op het gebied van de informatievoorziening. De belangstelling voor deze dag was bijzonder groot.

De organisatie ziet terug op een organisatorisch en politiek druk jaar.

Het bestuur hoopt met de inzet van velen de zo zeer gewenste integratie en acceptatie van de organisatie binnen de partij weer een stukje dichterbij gebracht te hebben.

b. Vereniging van Staten- en Raadsleden

Op 31 december 1985 telde de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD 4 ereleden, 1631 gewone leden en 275 buitengewone leden. Het baart het bestuur grote zorgen dat circa 800 liberale gemeentebestuurders geen lid zijn van de liberale bestuurdersorganisatie. Voor het bestuur reden te bezien op welke wijze het verenigingslidmaatschap zo aantrekkelijk kan worden gemaakt dat het aantal leden toeneemt.

Het bestuur onderging in 1985 op een drietal data wijzigingen. Tijdens de buitengewone algemene vergadering op 1 juni werd de

heer F.H. Cornelissen als penningmeester opgevolgd door jhr.R.G.P. Sandberg tot Essenburg. Op 1 september trad de heer K.H. Bruinewoud namens de verenigingsleden in het gebied van de toekomstige provincie Flevoland als waarnemer tot het bestuur toe. Tijdens de jaarvergadering op 2 november, zoals gebruikelijk tijdens het congres te Lunteren werd hij officieel als lid benoemd met als ingangsdatum 1 januari 1986. Tijdens de jaarvergadering traden definitief af de heren P.J. Derks (Limburg), H. Dubbelboer (Friesland) en J.K. Muntinga (Overijssel). In hun plaats werden respectievelijk benoemd mevr.C.P.Th. Dijkstra-Janssen en de heer T. Maagendans en J. van Doorneveld. Herbenoemd werden de dames E.F.M. Coenen-Vaessen (voorzitter), mr.E. Korthuis-Elion (Utrecht) en P.T. Siertsema-Smid (Groningen). Het bestuur bestond daarna uit mevr.E.F.M. Coenen-Vaessen, voorzitter; de heren Remkes, ondervoorzitter; mr.J.H. Ekkers, secretaris; jhr.R.G.P. Sandberg tot Essenburg, penningmeester; M.J.W.M. Brooijmans (Noord-Brabant), J. van Doornveld (Overijssel), Joh.D. van Dijk (Zuid-Holland), J. Koppenaal (Noord-Holland), T. Maagendans (Friesland), ing.W.W.F. Moret (Drenthe), W.F. Vriezen (Gelderland), dr.L. Ginjaar (lid van advies namens het dagelijks bestuur van de VVD) en K.H. Bruinewoud (waarnemer Flevoland) en de dames C.P.Th. Dijkstra-Janssen (Limburg), mr.E. Korthuis-Elion (Utrecht), J.L. Niemantsverdriet-Leenheer (Zeeland) en P.T. Siertsema-Smid (Groningen). Het personeelsbestand onderging geen wijzigingen en bestond uit de heer A.W. Dijk (bureau voor Provincie & Gemeentepolitiek en redactie Provincie & Gemeente) en mevr.C.M.T. de Goede-Ammerlaan (administratie).

Het jaarcongres op 1 en 2 november stond duidelijk in het teken van de komende verkiezingen. Op de vrijdagavond sprak de ondervoorzitter van de VVD Tweede-Kamerfractie, de heer A.J. Evenhuis, over actuele politiek, over in hoeverre het verkiezingsprogramma 1982 en het Regeerakkoord waren gerealiseerd, wat voor 1986 stond te wachten en wat er na de verkiezingen moet gebeuren. Zaterdagmorgen sprak de voorzitter van de VVD Tweede-Kamerfractie, de heer drs.E.H.T.M. Nijpels, over de alleractueelste zaak (het plaatsingsbesluit) en ging hij ook in op de verkiezingen in 1986. Tweede spreker op vrijdagavond was de oud-minister van Onderwijs en Wetenschappen, de heer prof.mr.I.A. Diepenhorst, die op briljante wijze sprak over de manier waarop opiniemakers hun werk doen en over hoe de lezer/kijker zijn mening vormt. Tijdens de jaarvergadering was het hoofdpunt: statutenwijziging.

De buitengewone algemene vergadering op 1 juni is hierboven al genoemd. Tijdens deze vergadering werd de Leidraad voor het VVD-Gemeenteprogramma 1986-1990 vastgesteld.

Op 2 maart vond in samenwerking met de Haya van Somerenstichting in iedere provincie een bijeenkomst plaats; de onderwerpen waren zeer verschillend. Dat gold ook ten aanzien van de regionale bijeenkomsten die in toenemende mate worden georganiseerd.

Op 6 maart vond na een inleiding van het Tweede-Kamerlid, de heer mr.H.Th.M. Lauxtermann, een zeer intensieve gedachtenwisseling over gemeentelijke herindeling plaats.

De op 19 april gehouden zgn. Wethoudersdag stond in het teken van lokaal en regionaal mediabeleid (inleidster mevr.A. Latenstein

van Voorst-Woldringh, wethouder van Zoetermeer) en ouderenbeleid (inleidsters de dames E.G. Terpstra, Tweede-Kamerlid, en J.J. Schnitger-Barkey, wethouder van Delfzijl).

De burgemeesters waren op 9 mei te gast bij het Korps Mobiele Colonne te Crailo; het thema was de KMC bij rampenbestrijding. Op 14 juni werd het periodiek overleg gehouden tussen de onderwijspecialisten van de VVD Tweede-Kamerfractie en de onderwijsportefeuillehouders in de Colleges van Burgemeester en Wethouders en van Gedeputeerde Staten. De leden van elf Provinciale Staten en van de Eerste Kamer waren op 6 september gasten van de provincie Overijssel in Zwolle en Heino; de waterschapswetgeving was discussie-onderwerp tijdens deze Statendag. De inleidingen werden verzorgd door de heren A.P. van den Berge (dijkgraaf van Delfland), P.M. Blauw (Tweede-Kamerlid) en J.W. Remkes (gedeputeerde van Groningen).

Op de centrale informatie- en discussiedag op 5 oktober werden vier onderwerpen behandeld: personeelsbeleid (inleider de heer J. Schoonewil, medewerker ODRP), gemeenteraadsverkiezingen en buitenlanders (inleider de heer H.W. den Duijn, wethouder van Alphen aan de Rijn), inkomensbeleid door gemeenten (inleid(st)ers mevr.drs.R.M. ten Cate-Dhont, wethouder van Utrecht, en de heer R.L.O. Linschoten, Tweede-Kamerlid) en gemeente en werkgelegenheid (inleider de heer M. Onder de Linden, wethouder van Krimpen aan de IJssel).

Op 1 november kwamen voorafgaande aan het congres de VVD-burgemeesters voor de twee keer bijeen. Het Tweede-Kamerlid, de heer drs.L.M.L.H.A. Hermans, sprak over de VVD-burgemeester in het landelijk-politiek bedrijf.

De gedeputeerden, de Commissarissen van de Koningin, de voorzitters van de VVD-fracties in de Staten-Generaal en de voorzitter en secretaris van de Vereniging vergaderden tweemaal tesamen.

Het blad Provincie & Gemeente verscheen zoals gebruikelijk elfmaal. In de Redactieraad vonden geen mutaties plaats.

De commissie Financien Lagere Overheden beëindigde haar werkzaamheden met het uitbrengen van een advies over het rapport van de commissie Christiaanse. De commissie Gemeenteprogramma 1986 beëindigde, na vaststelling van de Leidraad voor het VVD-Gemeenteprogramma 1986-1990 en de verwerking van de op het ontwerp ingediende amendementen, haar werkzaamheden.

De werkgroep Herziening Statuten bracht haar tweede advies uit; aan de hand daarvan heeft het bestuur zijn wijzigingsvoorstellen aan de algemene vergadering van 2 november voorgelegd.

In juli werd de commissie Provincieprogramma 1987 ingesteld met als taak voor februari 1986 te komen met een ontwerp-Leidraad voor het VVD-Provincieprogramma 1987-1991.

De in juli ingestelde werkgroep Gemeentelijk Criminaliteitsplan werd in december na het uitbrengen van een Leidraad voor een Gemeentelijk Criminaliteitsplan ontbonden.

De in juli ingestelde werkgroep Bejaardenbeleid verwacht haar werkzaamheden (het opstellen van een advies over het in de toekomst te voeren ouderenbeleid) begin 1986 te voltooien.

In de laatste maanden van 1985 werden nog twee werkgroepen ingesteld: de werkgroep Regeerakkoord, die door de lagere overheden gewenste punten voor een toekomstig Regeerakkoord moet

aandragen, en de werkgroep 40 jaar Vereniging ter voorbereiding van het achtste lustrum, dat in het najaar van 1986 zal worden gevierd.

Zoals gebruikelijk werden in oktober de Aantekeningen ten behoeve van de algemene beschouwingen bij de behandeling van de gemeentebegroting uitgebracht.

In 1985 werden 20 burgemeesters van liberale huize voor het eerst of in een andere gemeente benoemd.

Niet onvermeld moge blijven dat de administratrice van de Vereniging, mevrouw C.M.T. de Goede-Ammerlaan, op 1 juni het heugelijke feit vierde dat zij 12 1/2 jaar werkzaam was ten behoeve van de Vereniging daarbij met grote inzet het lief en leed delend van allen die zich betrokken wisten en weten bij het belangrijke werk dat de Vereniging ten behoeve van alle VVD-vertegenwoordigers in staten en raden verricht.

c. Groep Nederland van de Liberale Internationale

De Groep Nederland van de Liberale Internationale heeft in 1985 een succesvol jaar achter de rug. De in 1984 tot stand gekomen fusie tussen de LIGN en de KLEN heeft geresulteerd in het opzetten van een Europese Kring, terwijl daarnaast de ledenvergaderingen duidelijk een goede belangstelling trokken.

De ledenvergaderingen vonden respectievelijk plaats op 29 januari, gewijd aan de Russische bezetting van Afghanistan en de vrijheidsstrijd van het Afghaanse volk, gehouden in Pulchri Studio in samenwerking met de stichting "Help de Afghanen". Hier debatteerden woordvoerders van de drie grote partijen, onder wie voor de VVD de heer prof.dr.ir.J.J.C. Voorhoeve. Het geheel stond onder leiding van D.W. Baron van Lynden.

Op 27 februari debatteerden de heer Weisglas en mevrouw Herfkens in Pulchri Studio over ontwikkelingssamenwerking.

Op 28 maart vond in Den Haag de jaarvergadering plaats, waar de heren Van der Meulen en Teeuwisse uit het bestuur traden en mevrouw M.A. Zoutendijk-Meijs werd benoemd tot nieuw bestuurslid.

Op 27 juni vond in het gebouw van de Tweede Kamer een bijeenkomst plaats met als spreker de heer Wijnbeek uit Zuid-Afrika, die een boeiende lezing gaf over de situatie in dat deel van de wereld.

Op 27 augustus vond de vergadering plaats ter voorbereiding van het congres van de Liberale Internationale te Madrid in oktober. Voor het verslag hiervan wordt verwezen naar paragraaf 23.

De Nederlandse delegatie heeft hier weer succesvol kunnen optreden.

Op 14 november gaf de heer Weisglas een lezing met als titel "40 jaar Verenigde Naties".

Het bestuur heeft in totaal 8 keer vergaderd. Een keer vond een ontmoeting plaats tussen een afvaardiging van het bestuur en een afvaardiging van het dagelijks bestuur van de VVD.

Het bestuur bestond op 31 december uit de volgende leden: mr.H.P. Talsma, voorzitter; mr.D.H. Kok, ondervoorzitter; drs.R.P. van Splunteren, secretaris; drs.L. van Leeuwen, penningmeester; drs.F.W. Weisglas, mevrouw S. van Heemskerck Pillis-Duvekot, A.M. van Bemmelen (namens het dagelijks bestuur van de VVD), ir.B.P. Rauwerda en mevrouw M.A. Zoutendijk-Meijs.

Europese Kring

In 1985 was met name de Stuurgroep van de Europese Kring actief. Deze Stuurgroep bestaat uit 25 mensen, die in 8 vergaderingen de verschillende aspecten van de Europese politiek hebben besproken en belicht en op grond van hun bevindingen een aantal adviezen hebben uitgebracht aan belanghebbenden.

De stukken, die het licht zagen waren:

Een analyse van de Europese verkiezingen (drs.G. de Vries en drs.F. Wijsenbeek). Een notitie over de Europese Unie. Een advies aan de Tweede-Kamerfractie aangaande de nota Herijking Bilateraal Beleid. Een advies aan de VVD-delegatie op het ELD-congres te Groningen. Een advies aan de Tweede-Kamerfractie aangaande de Uitgebreide Commissie Vergadering over het Jaarverslag van de Nederlandse Regering over de Europese Gemeenschap 1984.

Naar aanleiding van de Inter-Gouvernementele Conferentie werd een uitgebreide nota aan de Tweede-Kamerfractie gezonden.

Op het ontwerp-verkiezingsprogramma van de VVD werden 31 amendementen ingediend, met name over de buitenland-paragraaf, maar ook in andere hoofdstukken werd het Europese aspect extra benadrukt. Bijna al deze amendementen zijn ongewijzigd aanvaard. Tot slot is er ook een brief geschreven aan de Tweede-Kamerfractie aangaande het Nederlands Voorzitterschap van de EG in de eerste helft van 1986.

In totaal kwam de Stuurgroep van de Europese Kring zeven maal bijeen.

De bestuurssamenstelling van de Europese Kring was op 31 december als volgt: mr.D.H. Kok, voorzitter; drs.R.P. van Splunteren, secretaris; drs.G.M. de Vries, ir.B.P. Rauwerda, mevr.A. Nijenhuis-Kattenberg, prof.dr.S. Louwes, A.M. van Bemmelen.

De Groep Nederland van de Liberale Internationale had op 31 december 244 leden.

Met ingang van 1 januari 1986 werd de contributie verhoogd met f. 15,-, zodat deze thans f. 40,- bedraagt.

18. VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Met de verkiezingen in aantocht heeft Vrijheid en Democratie daarop in 1985 deels al vooruit gelopen. In juni verscheen de groslijst voor de Tweede Kamer, in augustus het ontwerp-verkiezingsprogramma en in een verlaat decembernummer de daarop ingediende amendementen en de kandidatenlijst zoals door de verkiezingsraad was vastgesteld.

Voor de redactie betekende dit de handicap van een grotere periode tussen het afleveren van de copij en het verschijnen van het partijblad. Dat gold eveneens voor het 19 novembernummer, waarop ter kostenbesparing de jaarlijkse acceptgiro werd geplakt voor de contribuanten.

Ook het vervroegen van het eerste voor september geplande nummer, waarin het ontwerp-verkiezingsprogramma werd opgenomen, had als reden de kosten zo laag mogelijk te houden.

Dankzij de medewerking van drukkerij Ten Brink en de redactie kon de vertraging van deze bladen tot maximaal een week worden beperkt.

Het aantal advertentiepagina's liep terug van 79 (abusievelijk is in het vorig jaarverslag vermeld 179 pagina's) naar 60. Met cover en binnenkatern werden in 1985 in totaal 572 pagina's gedrukt, waarvan 120 apart genummerde binnenkaterns (vier in totaal). Na aftrek van het aantal katern- en advertentiepagina's bleven voor de redactie (inclusief coverpagina's) 356 pagina's over. Daarvan werden nog eens ruim 60 pagina's gebruikt voor mededelingen van het hoofdbestuur c.g. het algemeen secretariaat. Een duidelijke afspiegeling van de toegenomen werkzaamheden i.v.m. de komende gemeenteraads- en kamerverkiezingen blijkt hier wel uit.

De redactieraad (het adviescollege), bestaande uit: drs.H.B. Eenhoorn, voorzitter, W.J.A. van den Berg, H.F. Heijmans, H.A.M. Hoefnagels, drs.Th.H. Joekes, J. van Lier en ir.D.S. Tuijnman, vergaderde in het verslagjaar driemaal met de hoofdredacteur, waarvan een maal naar aanleiding van een door haar geschreven beleidsnotitie.

Ook bij Vrijheid en Democratie heeft de tekstverwerking (nog schuchter) haar entree gemaakt. Zowel de "Van A tot Z"-rubrieken als de agenda van de Haya van Somerenstichting gaan per diskette naar de drukkerij. Ook voor sommige beschrijvingsbrieven werd deze procedure gevolgd.

De advertenties brachten in het verslagjaar f. 26.113,- minder op dan in 1984.

19. PROPAGANDA, VOORLICHTING EN CAMPAGNES

Propaganda, voorlichting en public relations.

Geen landelijke verkiezing in dit verslagjaar, ook geen onverwachte, zodat de 750 propagandisten van afdelingen en centrales zich onder aanvoering van de Landelijke Propaganda Commissie reeds geheel konden storten op inventarisatie en versterking van de huidige organisatie, zodat vanuit een goede startpositie aan de campagnevoorbereiding zou kunnen worden begonnen.

Vanuit deze invalshoek discussieerde de LPC over ledenwerving, huisstijl, kiezersbenadering, fund-raising, vorming en scholing, continuïteit in kennisoverdracht, public-relationsbeleid en de positie van de LPC in het besluitvormingstraject van de partijorganisatie.

Een werkgroep uit de LPC boog zich vervolgens over een eerste aanzet voor de campagne-activiteiten 1986, waarna de daaruit voortvloeiende notitie uitgebreid onderwerp van discussie was in de LPC.

Hieruit kwam de strategienota "Op weg naar succes" voort die vervolgens naar dagelijks bestuur en hoofdbestuur werd gezonden ter goedkeuring.

Die "weg naar succes" kon overigens worden ingeslagen doordat onder de uiterst deskundige leiding van de secretaris voor de voorlichting drs. B.J.M. Verwaayen, de professionele medewerkers F.I.M. Houterman (campagneleider) en H.M.G. Dittmar (adjunct-secretaris voor de public relations), zich reeds in een vroeg stadium bogen over de mogelijkheden en middelen van en de strategie in de campagne '85/'86.

Reeds in 1985 werd veel aandacht besteed aan twee onderdelen van de 1986-campagnes te weten: "Buitenlanders in uw straat en Nederlanders in den vreemde".

Redelijk vroeg lijkt dat, doch bij de groep buitenlanders was dat noodzakelijk omdat hun onbekendheid met het verkiezingsstelsel in Nederland een langere voorlichtingstermijn noodzakelijk maakte.

Daarenboven startte de overheid via een uitgebreide voorlichtingscampagne van Binnenlandse Zaken reeds eind augustus met de informatieverstrekking en was het dus logisch en efficiënt om daar als partij op in te haken.

In zes talen Frans, Engels, Duits, Arabisch, Turks (en later Chinees) werd aan de afdelingen een institutionele voorlichtingstekst over de doelstellingen van de VVD ter beschikking gesteld. Voorts werden de afdelingen in een reeds in het najaar verzonden speciale campagnebrief geïnformeerd over de wijze van benadering van deze doelgroep, die vooral moest lopen via persoonlijke tolken gezien de taalbarriere die in meer of mindere mate een rol speelde. Vooral Rotterdam en Den Haag namen hierin het voortouw. T.b.v. de 600.000 Nederlanders in den vreemde was het ook zaak reeds vroeg met voorlichting aan hen te beginnen, gezien de soms lange communicatielijnen en de registratiedatum van 24 maart 1986.

Indien men zich niet voor deze dag bij ambassade of consulaat laat inschrijven, kan men niet aan de stemming deelnemen.

Eind augustus was de VVD present op het congres van de Vereniging Nederlanders in den Vreemde, dat in het Congresgebouw in Den Haag werd gehouden. Een noviteit aangezien deze vereniging nimmer politieke partijen had toegelaten. Op aandrang van de VVD waren alle partijen gevraagd daar te zijn. Ook CDA, PvdA en D'66 hadden van deze gelegenheid gebruik gemaakt, doch er was slechts één stand die het erg druk had: n.l. die van de VVD!

Hier werd ook de basis gelegd voor het mailingbestand, waaruit de Nederlanders in den vreemde benaderd zouden worden.

Gedurende het congres gaven zich ongeveer 100 mensen op, die in vele landen bereid waren als correspondent op te treden. Samen met het 700 adressentellende bestand van de Hollandse Clubs vormden deze mensen het mailing-bestand dat van de VVD informatie ontving voor verdere verspreiding.

VVD bewindslieden/kamerleden werd gevraagd hun reisschema op te geven, zodat afdelingen en clubs daarop konden inhaken.

Voorts verscheen in het v/d Burg journaal een artikel van VVD-zijde met informatie over de stemprocedure.

In het kader van "altijd-campagne" werd de tournee van politiek-leider Nijpels, vergezeld van fractieleden en bewindsman of -vrouw, langs de kamercentrales voortgezet.

Ook werd in de partij de wenselijkheid onderzocht van een uitgebreider assortiment weggeefartikelen. Daaruit resulteerde een schier onafzienbare lijst van wensen, waaruit een middelgroot assortiment ontstond. In ieder geval zodanig dat de balie aan de Koninginnegracht moest worden omgedoopt in VVD-shop.

De omvang van de verkopen naar de afdelingen steeg direct; voor exacte cijfers hieromtrent, zie de geeigende schema's.

Qua drukwerken zagen de volgende produkten het licht:

- een set van 6 glansdrukken in map (t.b.v. per afdeling te bepalen vermenigvuldiging) onder de volgende titels:

- . De VVD doet wat nodig is
- . Werkgelegenheid en Inkomen
- . Uw veiligheid
- . Onderwijs en Volksgezondheid
- . Welzijn
- . Milieu en Energievoorziening

(Dit als tussentijdse geactualiseerde standpunthepaling);

- Zes glansdrukken inhoudende een institutionele VVD-informatie in Frans, Duits, Engels, Arabisch, Turks en Chinees;
- Omslagen gemeenteprogramma, als kaft of om zelf een verkort programma in te drukken.

Andere werkgroepen in de LPC bogen zich over: een speciale LPC-dag, de start van de gemeenteraadscampagne in Den Bosch en de start van de Tweede-Kamercampagne in Amsterdam.

Ook de integratie van de diverse partijdisciplines in de campagnes kreeg aandacht, middels speciale contacten met Vrijheid en Democratie en de Haya van Somerenstichting.

Ter instructie van het partijkader op het gebied van de campagneorganisatie werd in de maanden september/december een

instructie-tournee op zaterdagen gepland onder het motto:
"Canvassing/de klopp op de deur":

De bezoekers aan deze bijeenkomsten (100 a 150 mensen gemiddeld) kregen eerst een diapresentatie over de organisatie van de partij en de campagne voorgeschoteld. Vervolgens twee peptalks over de politieke en de organisatorische positie van de VVD op dat moment. Het vraag- en antwoordgedeelte na de pauze duurde altijd veelbetekend lang.

In nauwe samenwerking met het ELD secretariaat te Brussel en de kamercentrale Groningen werd aan het jaarlijkse ELD congres organisatorisch vorm gegeven, aangezien zich dat binnen Nederland afspeelde en wel op 5, 6 en 7 juni in de Martinihal te Groningen. De lange communicatielijnen waren mede debet aan de vele besprekingen die voorafgingen, doch het was evident dat de VVD hiermee een bewijs van organisatorisch vermogen had afgegeven. Een woord van lof en dank is dan ook terecht op zijn plaats voor Klaas Weide (die de Thorbeckepenning werd toegekend), voor het lid van het hoofdbestuur voor de kamercentrale Groningen, Rienks Wigboldus en voor de meer dan bekwame professionele organisator Hugo Dittmar. Ook de zeer soepele samenwerking met het Martinihal-congrescentrum mag bij deze hulde niet onvermeld blijven. De loftuitingen van ELD zijde waren dan ook niet mis te verstaan (zie voor het congres zelf paragraaf 22).

Op het personele vlak dient uit de LPC nog het afscheid van Hein Waalkens te worden genoemd. Na bijna 10 jaar vertrok een ware pionier.

Tenslotte voor de statistiek:

de LPC vergaderde op:	de VVD TV-uitzendingen vonden plaats op:
30 - 1 - '85	23 - 1 - '85
20 - 3 - '85	10 - 4 - '85
8 - 5 - '85	26 - 6 - '85
12 - 6 - '85	13 - 10 - '85
4 - 9 - '85	
9 - 10 - '85	
13 - 11 - '85	
18 - 12 - '85	

De VVD Radio was te beluisteren op:

11 - 1 - '85	6 - 6 - '85
31 - 1 - '85	20 - 6 - '85
14 - 2 - '85	6 - 9 - '85
28 - 2 - '85	20 - 9 - '85
14 - 3 - '85	4 - 10 - '85
28 - 3 - '85	18 - 10 - '85
11 - 4 - '85	1 - 11 - '85
25 - 4 - '85	15 - 11 - '85
9 - 5 - '85	13 - 12 - '85
23 - 5 - '85	29 - 12 - '85

20. VORMING EN SCHOLING

Voor de Haya van Somerenstichting was 1985 het jaar van de voor bereidingen op de gemeenteraadsverkiezingen van 1986 en de viering van het tienjarige bestaan. In het verslagjaar werd voor de doelgroep van (kandidaat-)gemeenteraadsleden een drietal nieuwe trainingen ontwikkeld:

- voor kandidaat-gemeenteraadsleden werd een training van vijf dagdelen samengesteld. Speciaal voor deze cursus werd een zestigtal ervaren wethouders en gemeenteraadsleden getraind om deze cursus te leiden;
- voor voorzitters van gemeenteraadsfracties die na afloop van verkiezingen de onderhandelingen moeten leiden met vertegenwoordigers van andere partijen werd een topkadercursus van vier dagdelen, getiteld topkadercursus Onderhandelen, samengesteld;
- voor gemeenteraadsleden werd een managementtraining opgezet van drie dagdelen waarin o.a. aan de orde komt het leiden van vergaderingen, het delegeren van taken en het formuleren van doelstellingen.

Op 23 november herdacht de Haya van Somerenstichting het feit dat 10 jaar geleden door de VVD een stichting werd opgericht die zich specifiek zou richten op de politieke kadertraining.

Ter gelegenheid van deze jubileumviering werd in de grafelijke zalen op het Binnenhof een tweetal studiebijeenkomsten georganiseerd rond de thema's:

- "Honderd jaar liberale partijvorming in Nederland";
- "Vier jaar na publicatie van het rapport van de Commissie Wagner".

De heren Nijpels en Vonhoff verzorgden inleidingen rond het eerste thema, als leidraad werd het themanummer van het kaderblad van de JOVD genaamd L.E.F. gebruikt, getiteld: "Honderd jaar liberale partijvorming". Vertegenwoordigers van de FNV, het VNO, de PvdA en de VVD gaven hun visie op het sociaal-economisch beleid van de afgelopen vier jaar. Ruim zeshonderd leden woonden het dagprogramma bij. Driehonderd van hen konden aanwezig zijn bij de feestelijke afsluiting in de Ridderzaal.

Ook deze bijeenkomst kende een professionele organisator: Hans van den Broek. Alleen de ingewijden weten hoeveel tijd en doorzettingsvermogen het kost om een dergelijke manifestatie niet alleen op te zetten maar ook nog tot een goed einde te brengen!

Om de toenemende vraag naar trainingen te verwerken heeft de Haya van Somerenstichting in de afgelopen jaren steeds meer standaardcursussen ontwikkeld. Het schema geeft een overzicht van de standaardcursussen die in 1985 en jaar daaraan voorafgaand werden georganiseerd i.s.m. de kamercentrales.

	'85	'84	'83	'82
informatiecursus	17	36	38	21
introductieavond	8	24	26	14
presentatietechniek I	13	12	4	-
presentatietechniek II	8	5	-	-
startcursus discussietechniek	20	24	15	1

vervolgkursus discussietechniek	19	11	-	-
liberalisme I	19	1	-	-
liberalisme, socialisme christen-democratie	10	-	-	-
bestuurderskursus	2*	-	-	-
forumtraining	4*	-	-	-
onderhandelen	3	-	-	-
kursus kandidaat-gemeenteraadsleden	32	-	-	-
managementtraining voor raadsleden	4	-	-	-

*Deze cursusactiviteiten werden in voorafgaande jaren uitsluitend door de Haya van Somerenstichting georganiseerd

In het verslagjaar organiseerde de Haya van Somerenstichting een landelijke vormingskursus op 31 mei en 1 en 2 juni rond het thema: "criminaliteitsbesteding en beheersing", op de topkaderkursus van 25, 26 en 27 oktober stond de "Rol van de Overheid" centraal. Beide topkaderkursussen werden voorgezeten door dhr. drs. L.M.L.H.A. Hermans.

Op 1, 2 en 3 februari werd een in het Europahuis te Valkenburg een seminar georganiseerd over een Europees Vrede en Veiligheidsbeleid. Daaraan gekoppeld werd een studiereis gemaakt naar de NAVO te Brussel en het Europese Parlement te Straatsburg.

Op 19 maart namen 150 bestuursleden deel aan een informatiebijeenkomst over de concept-kandidaatstellingsreglementen voor de gemeenteraadsverkiezingen en Tweede Kamer-verkiezingen.

Als eerste uitvloeisel van de samenwerkings-overeenkomst werd i.s.m. de JOVD een nieuwe cursus getiteld "Politiek ter Discussie" georganiseerd op 5 en 17 oktober. De training van JOVD-cursusleiders werd door een trainer van de Haya van Somerenstichting ter hand genomen op 19 en 26 oktober. Op bestuurlijk niveau werden door JOVD en de Haya van Somerenstichting informaties uitgewisseld teneinde te komen tot een afstemming van de inhoud van cursussen, het niveau van de deelnemers en de training van inleiders.

In samenwerking met de Organisatie Vrouwen in de VVD en de Vereniging van Staten- en Raadsleden organiseerde de Haya van Somerenstichting respectievelijk een training van inleiders en een centrale informatiedag en een elftal regionale bijeenkomsten.

Onder de immer bezielende leiding van mevrouw E. van Raalte-Tuijnman kwam de Landelijke Commissie voor Vorming en scholing, die het hoofdbestuur adviseert over het te voeren vormings- en scholingsbeleid, bijeen op 20 februari, 22 mei, 16 september en 20 november. De stuurgroep vergaderde hieraan voorafgaand en separaat op 3 en 7 juni.

In een goed overleg konden nieuwe trainingsactiviteiten toegevoegd worden aan het programma van de Haya van Somerenstichting.

VVD-Expresse

De Nieuwsbrief verscheen in 1985 39 maal. Werd bij de opzet van de VVD-Expresse uitgegaan van een omvang van twee bladzijden en in incidentele gevallen vier pagina's. In 1986 werd die uitzondering regel. De nieuwsbrief kwam uit:

13 keer met 6 pagina's;

1 keer met 8 pagnina's;

1 keer met 12 pagina's en slechts,

2 keer met 2 pagina's.

Bij de nummers 65 en 88 werd een index gevoegd over de artikelen die respectievelijk in het tweede halfjaar van 1984 en het eerste halfjaar van 1985 werden gepubliceerd.

Het aantal abonnees liep terug van 2.933 op 31 december 1984 tot 2.673 op 31 december 1985.

In het verslagjaar konden de abonnees de volgende rapporten van de prof. mr. B.M. Teldersstichting gratis aanvragen:

- nr. 54 Liberalisme en politieke economie;
- nr. 55 Gemeenten tussen Rijk en Markt;
- nr. 56 Rechtspositie van de ambtenaar;
- nr. 57 Met Markt en Macht.

21. FRACTIES IN DE STATEN-GENERAAL EN IN HET EUROPESE PARLEMENT

Sedert enige jaren nemen de VVD-fracties in de Staten-Generaal en het Europese Parlement deel aan het opstellen van dit verslag. Ook thans geven deze bijdragen een globale indruk van hun werkwijze en hun problemen.

a. Eerste Kamer

De samenstelling van het fractiebestuur onderging geen wijziging. De werkzaamheden van de fractie betroffen, zoals gebruikelijk, voornamelijk het behandelen van voorstellen van wet die na aannemen in de Tweede Kamer aan de Eerste Kamer werden toegezonden. Daarbij beziet de Eerste Kamer deze voorstellen globaal, vooral lettende op grondwettelijke toelaatbaarheid en ook overigens juridische correctheid. De indruk bleef dat de aan de Eerste Kamer aangeboden wetsvoorstellen in toenemende mate slordigheden en technische fouten bevatten, waardoor de Kamer voor het dilemma geplaatst werd van hetzij een gebrekkige wet in het Staatsblad te laten verschijnen, hetzij een overigens wenselijk voorstel te moeten verwerpen.

Voorts streefden de leden van de fractie ernaar zoveel mogelijk deel te nemen aan vergaderingen van partijcommissies; al naar de mogelijkheden waarover de individuele leden beschikten, was het resultaat verschillend. Daarbij dient in het oog te worden gehouden dat de vaste afspraak werd gemaakt dat de leden van de Eerste-Kamerfractie in de partijcommissies primair als contactpersoon (in tegenstelling tot de taakopvatting van adviserend lid) optreden en kennis nemen van de hun toegezonden stukken.

Op 31 december was de fractie als volgt samengesteld:
dr.G. Zoutendijk te Oegstgeest, voorzitter; drs.Y.P.W. van der Werff te Breda, ondervoorzitter; mr.ir.H. Heijne Makkreel te Aerdenhout, eerste secretaris; H.F. Heijmans te Hengelo (Ov.), tweede secretaris; A.M. van Bemmelen te 's-Gravenhage; drs.A. van Boven te 's-Gravenhage; prof.mr.M.C.B. Burkens te Leersum; drs.F.M. Feij te Breda; mr.W.J. Geertsema te Wassenaar, dr.L. Ginjaar te Rijswijk (Z.H.); J.A. van Graafeiland te Venlo; dr.B. Hofman te Driebergen-Rijsenburg; ir.D. Luteijn te Kortgene; jhr.mr.G.O.J. van Tets te Rotterdam; mevr.mr.E. Veder-Smit te Leeuwarden; J.W. Verbeek te Rotterdam en mevr.L. Vonhoff-Luijendijk te Groningen.

b. Tweede Kamer

De fractie vergaderde in beginsel iedere dinsdagochtend. Deze wekelijkse vergaderingen werden regelmatig bijgewoond door een lid van de Fractie van Liberaal-Democraten in het Europese Parlement, de hoofdredactrice van Vrijheid en Democratie en de directeur van de prof.mr.B.M. Teldersstichting. Halverwege het jaar werd, op verzoek van het hoofdbestuur, gestart met het voor een maal doen bijwonen van de fractievergaderingen door een lid van het hoofdbestuur. Voor 21 vergaderingen werd een

hoofdbestuurslid uitgenodigd; 12 leden hebben de uitnodiging aanvaard en de fractievergadering bijgewoond.

Het fractie-bewindsliedenoverleg werd voortgezet. De *gezamenlijke* vergaderingen vonden vier maal plaats.

Naast de reguliere vergaderingen kwam de fractie nog eens drie dagen bijeen. In Apeldoorn op 24 en 25 januari, en in De Wijk op 8 juni 1985. De fractie bracht tevens een dag door in De Baak te Noordwijk voor gesprekken met ondernemers.

De VVD-Expresse, een wekelijkse uitgaven van de Haya van Somerenstichting, waarvan de inhoudelijke eindverantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie, verscheen dit jaar 40 maal. De uitgave bestond in 1984 uit gemiddeld twee pagina's, in 1985 is dit ruim verdubbeld; de gemiddelde uitgave bestond uit ruim 4 pagina's inbreng van de fractieleden.

Twee telefoonacties werden georganiseerd (31/1 en 16/6), waarbij leden en bewindslieden gedurende een deel van de avond via een centraal telefoonnummer (direct na de TV-uitzending) voor iedereen bereikbaar waren.

In 1985 werd gestart met een serie promotiebijeenkomsten naar de kamercentrales, waarvan het middaggedeelte bestaat uit het brengen van diverse bezoeken aan de regio. In totaal werden 22 promotiebijeenkomsten in het gehele land bijgewoond.

Overige activiteiten:

- de fractiecommissie Onderwijs organiseerde evenals in 1984 een wethoudersdag (14 juni 1985). Besproken werden de Invoeringswet Basisonderwijs en de HEF-VO-operatie. Zesendertig VVD-wethouders met onderwijs in hun portefeuille, woonden deze bijeenkomst bij;
- de fractiecommissies Defensie en Buitenlandse Zaken publiceerden op 5 september 1985 de nota "IKV en de VVD", waarin de politiek van het IKV getoetst werd aan de liberale uitgangspunten;
- ter voorbereiding op de plenaire behandeling van de Drie Groene Schema's werd door de fractiecommissie Landbouw een hoorzitting georganiseerd;
- namens de fractie dienden de leden Rempt, Korthals en Franssen op 24 december 1985 een initiatief-wetsvoorstel Gelijke Behandeling in. Dit initiatief kwam tot stand in nauw overleg met de leden van de VVD Eerste-Kamerfractie en de liberale bewindslieden;
- de fractie verleende medewerking aan de Haya van Somerenstichting in de vorm van inbreng bij geven van cursussen en het verzorgen van inleidingen;
- ter voorbereiding op de Miljoenennota, de Voorjaarsnota en de diverse begrotingen werden vele gesprekken gevoerd met FNV, CNV, VNO, MHP, CBTB, NCW, KNOV, NCOV, KNLC, KNBTB en NCBTB;
- door leden van de fractie werden in de gebouwen van de Tweede Kamer vergaderingen bijgewoond van partijcommissies, de Vrouwen in de VVD, de redactieraad Vrijheid en Democratie,

de Liberale Internationale en van de Vereniging van Staten- en Raadsleden;
- de fractie behandelde ruim 7000 binnengekomen brieven.

Samenstelling fractie:

In de nacht van 16 op 17 januari kwam de heer H.P.H. Waalkens geheel onverwachts te overlijden. Hij maakte ruim 14 jaar onafgebroken deel uit van de VVD Tweede-Kamerfractie. Op 31 januari 1985 werd in zijn plaats de heer J.G. Bruggeman beëdigd.

Ultimo 1985 was de samenstelling van de fractie als volgt:
drs.E.H.T.M. Nijpels te Bergen op Zoom, voorzitter; A.J. Evenhuis te Meppel, eerste vice-voorzitter; dr.R.W. de Korte te Wassenaar, tweede vice-voorzitter; drs.D.J.D. Dees te Breda, eerste secretaris; G.W. Keja te Landsmeer, tweede secretaris; drs.L.M.L.H.A. Hermans te Nijmegen, penningmeester; L.M. de Beer te Vlaardingen; J.D. Blaauw te Zeist; P.M. Blauw te Veendam; dr.R. Braams te Utrecht; J.G. Bruggeman te 's-Gravenhage; H.F. Dijkstal te Wassenaar; A.A.M.E. van Erp te Best; J. Franssen te Nederhorst den Berg; mr.F.H.G. de Grave te Amsterdam; mevr.S. van Heemskerck Pillis-Duvekot te 's-Gravenhage; H.H. Jacobse te Amsterdam; drs.Th.H. Joekes te 's-Gravenhage; mevr.A. Jorritsma-Lebbink te Bolsward; mevr.drs.M.M.H. Kamp te Vianen; drs.ir.ing.B.J.G. van der Kooij te Denekamp; mr.A.H. Korthals te Rotterdam; mr.H.Th.M. Lauxtermann te 's-Hertogenbosch; R.L.O. Linschoten te Dronten; mevr.A. Lucassen-Stauttener te Abcoude; J.J. Metz te Aartswoud; mr.G.B. Nijhuis te Noordwijkerhout; mevr.M.J.H. den Ouden-Dekkers te Wageningen; mevr.drs.N. Rempt-Halmmans de Jongh te Wassenaar; J.F.B. van Rey te Roermond; mevr.E. Terpstra te Nieuwegein; mr.M.J.M. Tripels te Maastricht; mr.A.J. te Veldhuis te Middelburg; prof.dr.ir.J.J.C. Voorhoeve te 's-Gravenhage; drs.F.W. Weisglas te Rotterdam en mr.J.G.C. Wiebenga te Aerdenhout.

c. Europese Parlement

In de samenstelling van de Liberaal-Democratische fractie deden zich in het verslagjaar enkele wijzigingen voor. De franstalige Belg Daniel Ducarme werd tot lid van de Belgische volksvertegenwoordiging gekozen en verliet daarom het Europese Parlement. Hij werd opgevolgd door mevrouw Anna Andre. Eveneens verloor de fractie de Luxemburgse Colette Flesch, die haar werkzaamheden als leider van de Luxemburgse liberalen in haar nationale parlement niet langer kon combineren met een Europese mandaat. Zij werd opgevolgd door mevrouw Lydie Polfer, burgemeester van de stad Luxemburg.

De Nederlandse vertegenwoordiging binnen de fractie bleef ongewijzigd. De vijf VVD-leden waren mevrouw mr.J.E.S. Groenendaal-Larive te Luxemburg, ir.H.J. Louwes te Vierhuizen, mr.H.R. Nord te Brussel, drs.G.M. de Vries te Leiden en drs.F.A. Wijsenbeek te 's-Gravenhage.

Na het aftreden van mevrouw Flesch werd de VVD'er Louwes tot penningmeester van de fractie gekozen, zodat het fractiebestuur twee Nederlanders ging tellen, de heren Louwes en Nord.

22. FEDERATIE VAN EUROPESE LIBERALEN EN DEMOCRATEN

De activiteiten van de Federatie kwamen gedurende het verslagjaar voor de leden van de VVD duidelijker naar voren dankzij het ELD congres dat in de periode van 5-7 juni te Groningen werd gehouden.

Binnen het bestuur van de Federatie deden zich belangrijke mutaties voor. De voorzitter Willy de Clercq werd ter gelegenheid van zijn benoeming tot lid van de Europese commissie opgevolgd door de vice-voorzitter mevrouw Colette Flesch. Tot vice-voorzitters werden verkozen David Steel en Uffe Elleman-Jensen. Voorts werd de secretaris-generaal Jens Nymand Christensen, die aantrad als chefkabinet bij Henning Christopherson, opgevolgd door Mechtild von Alemann.

Vergaderingen van de "Executive".

De volgende vergaderingen werden gehouden:

- 7 februari te Brussel, agenda sterk gericht op voorbereidingen van het congres;
- 11 april te Brussel, agenda eveneens veel aandacht voor a.s. congres, doch tevens voor een te ontwikkelen procedure voor ELD-verkiezingsprogramma's (verzoek Liberal Party);
- 7 juni te Groningen, korte nabeschouwing gehouden congres, veel lof voor de organisatie;
- 30 september te Brussel, vaststelling plaats en datum congres 1986 en wel 10 en 11 april te Catania (Sicilie);
- 6 december te Parijs, agenda o.m. de betrekking op de aanvraag tot toetreding van de Spaanse Partido Reformista Democratico (P.R.D.).

Liberal leaders meeting.

Op 13 april kwamen de liberale leiders bijeen te Kopenhagen ter bespreking van de politieke situatie inzake de eenwording en uitbreiding van de Europese Gemeenschappen. Bij die gelegenheid werd de declaratie van Kopenhagen afgelegd onder het motto: courage, conviction and change.

Congres te Groningen.

Het jaarcongres werd van 5-7 juni gehouden in de Martinihal te Groningen. Het openingswoord werd uitgesproken door partijvoorzitter Jan Kamminga. Twee belangrijke onderwerpen stonden hierbij centraal, te weten:

- milieu en de energieproductie. Minister Pieter Winsemius trad hierbij als rapporteur op;
- interne en externe veiligheid. De Belgische minister van Justitie, Jean Gol en de Italiaanse minister van Defensie Giovanni Spadolini lichtten hun rapporten toe.

De belangstelling voor dit congres, in het bijzonder vanuit de noordelijke provincies, was zeer groot.

De voorzitter Colette Flesch dankte tijdens de sluiting van het congres uitvoerig voorzitter en bestuur van de kamercentrale Groningen voor de voortreffelijke organisatie en genoten gastvrijheid.

Namens het hoofdbestuur waren de volgende personen naar het congres afgevaardigd: J. Kamminga, drs.A. de Graaff, mr.D.H. Kok,

drs.A. Leijten, dr.H.W. den Hartog, R.G.J. Maarhuis, R.E. Waterman, P.G. Mulder, mr.H.P. Talsma, A.M. van Bemmelen, dr.B. Hofman, mr.D.F. Vos, R. Wigboldus, drs.P.F. Regnault, mevr.mr.E.A.M. Rottier, mevr.E. Coenen-Vaessen, mevr.A.M.Th. Wind, J. Bijkersma, R. Schuitema, ir.A.W. Slob, ir.H.E. Clevering, dr.G. Zoutendijk, drs.F.W. Weisglas, mevr.S. van Heemskerck Pillis-Duvekot, drs.E.H.T.M. Nijpels, dr.W.F. van Eekelen en prof.dr.ir.J.J.C. Voorhoeve.
Zie voorts m.b.t. de organisatie van het congres paragraaf 19.

23. LIBERALE INTERNATIONALE

Onder voorzitterschap van senator Giovanni Malagodi, die gedurende het verslagjaar zijn 80ste verjaardag mocht vieren, beleefde de Liberale Internationale wederom een zeer actief verenigingsjaar. De voorzitter genoot veel steun van de acting vice-president mr. Urs Schoettli, ex-secretaris-generaal van de Liberale Internationale. Tijdens het jaarcongres te Madrid volgde de heer Frits Bolkestein de heer Ed Nijpels op als Nederlandse vice-president van de Liberale Internationale.

De aandacht van de Liberale Internationale was wederom sterk gericht op landen en regio's waar het democratisch proces, somstijds pas na vele jaren, meer gelegenheid tot functioneren krijgt geboden. Mede om die reden vond veel discussie plaats rond de landen in Centraal- en Zuid-Afrika. Ook de problematiek in Zuid-Afrika eiste wederom veel aandacht op. Ten behoeve van nadere orientatie op recente ontwikkelingen vond eind juli een 10-daagse "fact-finding" missie naar Zuid-Afrika plaats. In de 5-mansdelegatie bevond zich de VVD'er Gijs de Vries.

Voorts verdient de historische ontmoeting tussen vertegenwoordigers van de vier internationale organisaties van politieke partijen in de maand mei te New York vermelding.

Vergaderingen van de "Executive":

a. te Reykjavik op 18 en 19 mei.

De belangrijkste onderwerpen aldaar vormden:

- de voorbereidingen voor het congres te Madrid inzake het thema "Free media, free society" en de resoluties met betrekking tot de vele topics in de internationale politieke situatie;
 - de contacten tussen de Liberale Internationale en de Democratic Party;
 - de positie van de FPO na het Reder-Frischenschlager incident;
- b. te Madrid op 2 oktober.

Belangrijkste onderwerp vormde de beschouwingen rond toekomstige nieuwe lid-organisaties van de Liberale Internationale.

Congres te Madrid.

Dit congres vond plaats in de periode van 3 - 5 oktober. Zoals boven vermeld vormde het thema "Free media, free society" het centrale onderwerp. Op basis van een goed voorbereid rapport vond de discussie plaats, waarvan van Nederlandse zijde werd deelgenomen door de mediaspecialist uit de Tweede-Kamerfractie, de heer Loek Hermans.

Gedurende het congres werd voor de eerste maal de "L.I. price for freedom" uitgereikt. Vanwege zijn hoog gewaardeerde rol in het democratiseringsproces in zijn land werd deze prijs toegekend aan president Alfonsín van Argentinië.

Van de ingediende internationale resoluties verdienen de volgende bijzondere vermelding:

- non-proliferatie verdrag i.v.m. de herzieningsconferentie in hetzelfde najaar;
- inzake Afghanistan, een door de Groep Nederland voorbereide resolutie, die algemene instemming van het congres ontving.

Door het hoofdbestuur werden afgevaardigd:

Jan Kamminga, Loek Hermans, Annemarie Jorritsma, Wim van der

Stek, Adelheid Meijs, Doede Kok, Peter Rauwerda, Henk Talsma, Frits de Roo van Alderwerelt, Luigi van Leeuwen, Tineke Tangel en Tom van Bemmelen.

De laatstgenoemde heeft als secretaris buitenland een belangrijk aandeel gehad in de presentatie van de VVD, ook in dit internationale gezelschap.

De functie van secretaris buitenland is bij bijna alle grote politieke partijen in de jaren zeventig gecreëerd.

De reden was en is dat vaak een dagelijks bestuur op een meer informele wijze dan langs de typisch staatsrechtelijke kanalen van wezenlijke betekenis kan zijn voor het stimuleren en onderhouden van contacten met belangrijke politieke instanties in het buitenland zonder dat dit direct hoeft te leiden tot een officieel handelen en daarmee dus verantwoording afleggen aan de volksvertegenwoordiging.

Door zijn vele contacten heeft de heer Van Bemmelen in 1985 op bekwame wijze bij tal van groeperingen en instanties de VVD in het buitenland bekendheid gegeven. Een taak die meer in de schaduw dan in het licht van de schijnwerpers werd vervuld.

24. PROF.MR.B.M. TELDERSSTICHTING

In de loop van het jaar 1985 verschenen de volgende geschriften:

nr. 54: "Liberalisme en politieke economie".

In dit geschrift wordt een standpunt bepaald omtrent de grondslagen van een liberale economische politiek. De auteurs komen tot een eigen visie na een uitvoerige bespreking van bestaande, soms strijdige inzichten, welke binnen de economische wetenschap een hoofdrol spelen.

nr. 55: "Gemeenten tussen Rijk en Markt".

Centraal in dit geschrift staat de financiële verhouding tussen Rijk en gemeente. Twee "mega-operaties", te weten "Minder overheid, meer markt" en "Minder Rijk, meer gemeente" worden in hun samenhang geanalyseerd. De studie mondt uit in een aantal concrete aanbevelingen.

nr. 56: "De rechtspositie van de ambtenaar".

De positie van de Nederlandse ambtenaar staat anno 1985 in het centrum van de belangstelling. De auteurs van dit geschrift bepalen o.m. standpunten over het stakingsrecht, de "pakketvergelijking", de wijze van vaststelling van de arbeidsvoorwaarden en de verenigbaarheid van politieke opvattingen in het bekleden van functies in de publieke sector.

nr. 57: "Met markt en macht".

Het betreft hier een bundel van pre-adviezen, (co)referaten en verslagen van discussies, gehouden tijdens een symposium van de Teldersstichting. Dit symposium over "Liberalisme, socialisme en economische politiek" werd georganiseerd t.g.v. het 30-jarig bestaan van de stichting. Prominente socialistische en liberale economen gaven hun visies op de grondslagen van economische politiek.

In het verslagjaar deed zich in de samenstelling van het Curatorium geen wijziging voor. De wetenschappelijke staf werd per 1 april 1985 aangevuld met de komst van drs.A. Kinneging, politicoloog.

In het najaar werd, tezamen met de Boekmanstichting, in Amsterdam een zeer goed bezocht symposium "Liberalisme en Kunstbeleid" gehouden.

In het verslagjaar was een aantal projecten in behandeling t.w.: "Kostenbeheersing in de Gezondheidszorg", "De filosofie van het liberalisme", "Informatisering van de samenleving" en "Geschiedschrijving VVD", terwijl een aanvang werd gemaakt met het project "Het proces van wetgeving".

25. UITVOERING SAMENWERKINGSOVEREENKOMST VVD/JOVD

Op 15 december 1984 heeft de 69ste algemene vergadering het voorstel van het hoofdbestuur aanvaard tot het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst met de JOVD.

Een drietal commissies moet aan die samenwerkingsovereenkomst nader vorm en inhoud geven:

- a) commissie jeugdbeleid;
- b) commissie jongerenbeleid VVD/JOVD;
- c) landelijke commissie jongerenbeleid.

ad.a)

De commissie jeugdbeleid adviseert het hoofdbestuur, de VVD-fracties in de Eerste en Tweede Kamer en de VVD-leden in het Europese Parlement over het jongerenbeleid in de ruimste zin van het woord. Onder het voorzitterschap van mevrouw C.E. van Berkenstijn-Terlingen werden initiatief-wetsontwerpen en nota's die raakvlakken hebben met jongeren besproken. Naast adviserende leden werd ook op experts uit het veld een beroep gedaan om de commissie bij te staan.

In de commissie hebben VVD-leden zitting die beroepshalve betrokken zijn bij jongeren, bij de beleidsvorming en/of binnen de VVD actief zijn bij de opvang van jonge VVD-leden.

In het verslagjaar werden de volgende commissieleden benoemd:

- mevrouw C.E. van Berkenstijn-Terlingen
- dhr. T.T.J.M. Backhuijs
- mevrouw J.M. Ferrier
- mevrouw M.F. Fokkink
- de heer J.R. Nieuwkerke.

Een uitvoerig verslag van werkzaamheden is opgenomen in paragraaf 15.

ad b)

De commissie jongerenbeleid VVD/JOVD, onder het voorzitterschap van de heer H.H. Jacobse (lid Tweede Kamer VVD), kwam in het verslagjaar 6 maal bijeen. De VVD werd in deze commissie vertegenwoordigd door:

- mevr. E. van Raalte-Tuijnman;
- dhr. dr. L. Ginjaar;
- dhr. K. Weide;
- dhr. C. Cornielje;
- dhr. M. Piette.

Voordat concrete aanbevelingen geformuleerd konden worden werd allereerst informatie uitgewisseld over de organisatiestructuur van JOVD en VVD. Op basis van de inventarisatie konden concrete aanbevelingen worden geformuleerd die vervolgens getoetst werden door de betrokken bestuursleden en medewerkers op praktische uitvoerbaarheid.

In het verslagjaar werd op een constructieve wijze en in een goede harmonie vergaderd over het opstellen van een jaarplan waarin gezamenlijke activiteiten van JOVD en VVD geformuleerd konden worden voor wat betreft de jongeren en:

- de vorming en scholing;
- het informeren over het bestaan van JOVD en VVD;

- het uitdragen van het liberalisme;
- de publiciteit.

Een eerste aanzet daartoe werd gegeven in een plan voor die trainingen die door de JOVD en VVD gezamenlijk georganiseerd konden worden.

Speciaal daarvoor werd een nieuwe cursus getiteld: "Politiek ter Discussie" ontwikkeld. In een tweetal zaterdagdagen wordt uitvoerig aandacht besteed aan de politieke stromingen en de discussie-technieken. De Haya van Somerenstichting leverde voor dit project de trainers en stelde de cursus samen. De hoofdbesturen gingen akkoord met dit plan. Nadat enige organisatieproblemen waren overwonnen werd een tweetal trainingen georganiseerd in Utrecht en Eindhoven. Uit de positieve reacties van de deelnemers kwam duidelijk naar voren dat het initiatief op prijs werd gesteld en er een markt is voor gezamenlijke trainingsactiviteiten.

De commissie is er niet in geslaagd voor het einde van het verslagjaar een afgerond jaarplan toe te sturen aan de hoofdbesturen van JOVD en VVD. Het aanvaarden van het jaarplan vereist organisatorische aanpassingen van beide organisaties. Een fundamentele discussie was daarom noodzakelijk. In december 1985 werd de laatste hand gelegd aan het concept-jaarplan.

De hoofdbestuursleden, in het bijzonder verantwoordelijk voor de vorming en scholing binnen de JOVD en VVD, wisselden cursus-materialen en informatie over trainers uit om zo te komen tot een betere afstemming van activiteiten. Voorop staat dat leden van JOVD en VVD deel moeten kunnen nemen aan elkaanders trainingen en dat de niveau's van trainingen en trainers overeenstemmen. Een trainer van de Haya van Somerenstichting nam de training van JOVD-inleiders ter hand.

ad.c)

Aan de besturen van de kamercentrales werd namens het dagelijks bestuur verzocht een vertegenwoordiger af te vaardigen voor de landelijke commissie jongerenbeleid.

De L.C.J. waarvan Mevrouw E. van Raalte-Tuijnman voorzitter is, met als vice-voorzitters de heren dr. L. Ginjaar en drs. B.J.M. Verwaayen, heeft een adviserende en coördinerende taak en wordt betrokken bij de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst.

De commissie kon in 1985 nog niet bijeenkomen. Dit in verband met het feit dat de commissie jongerenbeleid nog geen jaarplan kon voorleggen aan beide hoofdbesturen. In december kon een vergadering uitgeschreven worden voor januari 1986. Inmiddels had het merendeel van de kamercentrales vertegenwoordigers afgevaardigd naar de L.C.J.

Op lokaal en regionaal niveau werden contacten gelegd tussen JOVD en VVD om te komen tot een betere afstemming van activiteiten. Incidenteel werden ook activiteiten van de JOVD door de kamercentrales gesubsidieerd.

26. SLOT

Eindigde het vorige jaarverslag in mineur, thans kan op dit verslagjaar worden teruggezien met enige voldoening. Immers het ledenbestand bleef bijna stabiel. Ook uitslagen van tussentijdse verkiezingen geven eerder een beeld van evenwicht dan van neergang te zien.

De partij in haar geheel is bij zeer veel activiteiten betrokken geweest. De inspanningen van vrijwilligers en professionele medewerkers kunnen als bijzonder groots worden omschreven. Het hoofdbestuur is dan ook allen zeer erkentelijk voor de buitengewone prestaties die geleverd zijn.

Maar "er is (dan ook) meer dan voorheen in de wereld te doen". Niet alleen door het kader maar ook door de "gewone" leden voor wie 1986 een jaar van grote beslissingen kan worden als allen althans de schouders onder het karwei willen zetten. Dan ziet de toekomst er beter uit. Liberalen "geloven in de toekomst, maar koesteren niet een bepaald beeld er van. De utopie is immers de moeder van de totalitaire staat".

De toekomst is 1986 en verder.

Voor de partij: of oppositie of regeringsverantwoordelijkheid.

Een stem op de VVD is een stem naar die toekomst.

Daarom en op 19 maart en op 21 mei 1986:

VVD

Als de toekomst je lief is

's-Gravenhage, 24 maart 1986

Het hoofdbestuur van de VVD:
J. Kamminga, voorzitter
W.J.A. van den Berg,
algemeen secretaris.

Besluiten

van de 38ste jaarlijkse algemene vergadering (70ste algemene vergadering) op 10 en 11 mei te Breda en de door het hoofdbestuur gedane toezeggingen.

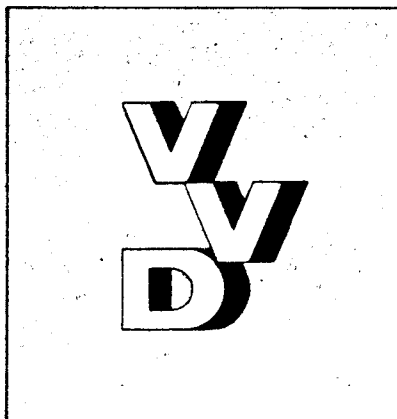
1. Het 37ste jaarverslag van het hoofdbestuur werd goedgekeurd met de aantekening dat aan de ontvangers van de VVD-Thorbeckepenning moet worden toegevoegd de heer Hoorweg te Oud-Beijerland (agendapunt 2).
2. Rekening en verantwoording en jaarverslag van de penningmeester over 1984 werden goedgekeurd (agendapunt 3).
3. Tot leden van de commissie van drie leden ter voorlichting van de 39ste jaarlijkse algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1985 (agendapunt 5) werden benoemd: drs. C. E. Etty te Amsterdam, A. F. van Kooten te Goor en J. F. Meijeraan te Naarden; tot plaatsvervangende leden werden benoemd drs. A. M. Bom te Naarden, G. Kappelle te Haren (Gr.) en dr. ir. A. P. Kole te Nuenen.
4. Aanvaard werd een voorstel van het hoofdbestuur tot verhoging van de contributie met ingang van 1 januari 1986 voor de contributiegroep 93 (leden van 27-65 jaar) van f 70,— tot f 75,— (agendapunt 6).
5. Aanvaard werd een voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van de verdeling van de contributie-opbrengst met ingang van 1 januari 1986, waarbij het aandeel ten behoeve van Vrijheid en Democratie wordt verhoogd van f 14,50 naar f 15,50. Overgenomen werd een amendement van de afdeling Budel om deze wijziging te beperken tot de verdeling van de contributie-opbrengst van de leden in contributiecategorie 93 (agendapunt 7).
6. Aanvaard werd een voorstel tot aanvulling van artikel 2 van de statuten om tussen „fractie” en „commissie van Beroep” in te voegen „kamerfractie(s): de fractie(s) in de Eerste en/of Tweede Kamer van de Staten-Generaal” (agendapunt 8A).

7. Aanvaard werd een voorstel tot wijziging van de artikelen 42.1 en 42.2 h.r. inhoudende dat de datum waarop uiterlijk voor elke te voorziene plaats in het dagelijks bestuur een kandidaat door zowel hoofdbestuur als ledenvergadering van de afdeling kan worden gesteld wordt gewijzigd van 31 december in 15 november (agendapunt 8B).

8. De discussie over het voorstel om de beschrijvingsbrieven ten behoeve van algemene vergaderingen en voor verkiezingen relevante stukken in den vervolge uitsluitend te publiceren in zeer verkorte vorm of alleen als mededeling te doen plaatsvinden zal worden voortgezet in de 71ste algemene vergadering. Het hoofdbestuur zal daartoe, gehoord de discussies, een nieuw voorstel formuleren dat gepubliceerd zal worden in Vrijheid en Democratie van 28 mei. Behandeling van de ingediende moties en amendementen op dit agendapunt wordt eveneens verschoven naar de 71ste algemene vergadering (agendapunt 8C).

9. Aanvaard werd een amendement van de afdeling Zoetermeer tot wijziging van „door het werpen van stembriefjes in afzonderlijke stemmandjes” in de artikelen 72.1 en 72.2 van het h.r. in „schriftelijk” (agendapunt 9I).

10. Aanvaard werd het voorstel van het hoofdbestuur inzake het technisch advies Tweede Kamer 1986 (agendapunt 10). Door de voorzitter werd toegezegd dat het eventueel aannemen van het in de 71ste algemene vergadering te behandelen voorstel van het hoofdbestuur zoals in het N.B. aangekondigd, zou kunnen worden gezien als bijzondere omstandigheden waarvan in artikel 16.1 onder 4a TK sprake is.

11. Besloten werd aan Hare Majesteit de Koningin een telegram te zenden van de volgende inhoud: De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, op vrijdag 10 en zaterdag 11 mei 1985 te Breda in jaarlijkse algemene vergadering bijeen betuigt trouw en afhankelijkheid aan uwe majesteit en haar huis.

12. De volgende leden van het dagelijks bestuur werden, in verband met periodiek aftreden, herbenoemd voor een periode van drie jaar:
- P. L. van den Bossche te Berkel-Enschot;
- drs. H. B. Eenhoorn te Voorburg;
- drs. L. Hilarides te Drachten;
allen secretarissen voor de organisatie (agendapunt 20).

13. Bij de bespreking van het beleid van de kamerfracties en van de VVD-leden in het Europese Parlement (agendapunt 24) kwamen tevens aan de orde de bij agendapunt 9 ingediende moties en amendementen met een politieke strekking.

Overgenomen werden:

- een voorstel van de afdeling Groningen inzake de realisering van de Europese markt met een amendement van de kamercentrale Amsterdam.
- een motie van de afdeling Rijswijk inzake deregulering en herregulering.
- een motie van de afdeling Rijswijk inzake de milieuproblematiek en een amendement daarop van de afdeling Soest.
- een voorstel van de ondercentrale BRD inzake de effectuering van het stemrecht van Nederlanders woonachtig in het buitenland zowel wat betreft de registratie van deze Nederlanders als wat betreft de uitvoeringsbepalingen van de Kieswet.

Naar aanleiding van moties van de afdelingen Pijnacker, Den Helder en Sneek zegde het hoofdbestuur toe aan de Financieel-Economische Commissie de problematiek van de koppeling van de prijs van het aardgas aan die van andere energiebronnen voor te leggen en aan deze commissie te vragen hierover voor 1 januari 1986 een artikel in Vrijheid en Democratie te publiceren.

J. Kamminga,
voorzitter
W. J. A. van den Berg,
algemeen secretaris.

BELEIDSNOTITIE VAN DE VVD-FRACTIE IN DE TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL VOOR DE 38STE JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING IN HET TURFSCHIP TE BREDA

INLEIDING

Tijdens de 37ste jaarlijkse algemene vergadering op 16 en 17 maart 1984 te Hattem is voor het eerst een beleidsnotitie van de Tweede-Kamerfractie besproken. De fractie is daarbij gebleken, dat deze vorm van verslaglegging van het gevoerde fractiebeleid bij de algemene vergadering goed is aangeslagen. Aan de hand van bedoelde notitie is met de vergadering uitvoerig en positief van gedachten gewisseld. Een en ander heeft zijn uitwerking op de bepaling van het fractiebeleid niet gemist.

Vormgeving en inhoud van deze beleidsnotitie sluiten nauw aan op die van 9 februari 1984 (gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1298 van 28 februari, bijlage blz. 13 e.v.). Zo zal ook in deze notitie het gevoerde beleid worden belicht vanuit de inmiddels bekende vijfdeling:

1. binnenlands beleid;
2. vrede- en veiligheidsbeleid;
3. financieel, economisch en sociaal beleid;
4. leefbaarheid;
5. welzijnsbeleid;

In deze nota zal - in tegenstelling tot de voorgaande - het accent liggen op de hoofdpunten van beleid.

De fractie verheugt zich op een zinvolle gedachtenwisseling met de algemene vergadering.

's-Gravenhage, 1 april 1985

Namens de Tweede-Kamerfractie

Drs. E. H. T. M. Nijpels, voorzitter
Drs. D. J. D. Dees, secretaris

BINNENLANDS BELEID

Binnenlandse Zaken

In de beleidsnotitie 1984 is opgemerkt, dat de fractie op hoofdlijnen accoord was met de nieuwe regeringsnota op het vlak van de organisatie binnenlands bestuur. Het afzien van een landelijke provinciale herindeling heeft de instemming van de fractie. Voorts ook de intrekking van het wetsontwerp Splitsing van Zuid-Holland. De vraag of ja dan nee moet worden gekomen tot de instelling van een nieuwe provincie Flevoland wordt kritisch benaderd. De fractie is voorstander van het handhaven van drie bestuurslagen. Dat brengt dan wel met zich mee, dat de voorgestane betere regulering van de samenwerkingsmogelijkheden tussen lagere publiekrechtelijke lichamen zoals voorzien in de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen moet worden geëffectueerd.

Decentralisatie is noodzakelijk. Met name de rijksoverheid is uit haar voegen gegroeid. Naast het saneren van de economie is voor de VVD-fractie het saneren van de overheid een hoofdtak. De fractie heeft dan ook aangedrongen op een versterking van de bevoegdheden van de Minister van Binnenlandse Zaken als coördinerend minister voor het decentralisatiebeleid. Terzake is een motie ingediend door de fractie welke door de Kamer is aanvaard. Verder is gepleit voor een rijksdecentralisatiebudget, waarmee de Minister van Binnenlandse Zaken interdepartementaal kan schuiven. De fractie heeft tevens een aantal moties ingediend om een begin te maken met het planmatig aanpakken van de 133 geconcentreerde rijksdiensten en het planmatig verminderen van de meer dan 1000 circulaire, welke per jaar uitgaan. Dit kabinet heeft een begin gemaakt met de in het kader van de decentralisatie broodnodige sanering van de specifieke uitkeringen. Het opheffen van een groot aantal specifieke uitkeringen en het overhevelen van het daarbij vrijkomende geld naar het provincie- c. q. gemeentefonds komt op gang.

Een en ander is een en andermaal door de VVD-fractie bepleit. Hiermede wordt aan provincies en gemeenten een grotere financiële beleidsruimte gegeven. De fractie heeft voorts bij motie aangedrongen op enig soulaas voor de gemeenten m. b. t. het voor eigen rekening blijvende gedeelte van de kosten van bijstand (10 %). Deze motie is door de Kamer aanvaard. Dit heeft er toe geleid dat het rijk nu voor tweederde deel in die kosten bijdraagt.

Voor wat betreft het minderhedenbeleid voor 1985 heeft de VVD-fractie er op gewezen, dat het noodzakelijk is tot een spoedige invoering van een goede remigratieregeling te komen. Zij heeft er daarbij op aangedrongen bij het uit te stippelen remigratiebeleid de sociale verzekeringsaspecten te betrekken. Voorts is de regering gevraagd in de toegezegde remigratie-actia aandacht te besteden aan de in 1983 aangenomen VVD-motie, waarin de regering wordt verzocht de drie beleidsafdelingen die zich met remigratie bezighouden samen te brengen tot één remigratie-eenheid.

Voor wat betreft de gemeentelijke herindelingen is de fractie van mening dat er een relatie bestaat tussen de grootte van de gemeente en de bestuurlijke en ambtelijke potentie ter plaatse. Het doel hierbij is dat gemeenten moeten kunnen beschikken over een bestuur dat kwalitatief en kwantitatief in staat is zijn taken naar behoren uit te voeren. De fractie heeft dan ook haar steun uitgesproken voor het beleid van de Minister van Binnenlandse Zaken, welke laatste er naar streeft gemeenten samen te voegen teneinde de bestuurskracht op bedoeld niveau te vergroten. Het door de Minister genoemde inwonertal van 10.000 is op zichzelf een aanvaardbaar ijkpunt en kan een aanvaardbaar compromis zijn bij de bestaande verschillen van opvatting. Bij de discussie over het zgn. Schuyt-rapport, met als doelstelling het vergroten van de bestuurskracht van de grote steden, moet worden teruggegaan naar hetgeen oorspronkelijk met dat beleid werd beoogd.

Namelijk het stap voor stap bij voorrang versterken van het bestuursinstrumentarium. De bevoegdheden liggen evenwel grotendeels in verschillende wetten vast. Daarom is een systematisch wetswijzigingsprogramma een eerste vereiste. De vakministers zullen dit gestalte moeten geven. De Minister van Binnenlandse Zaken is daarbij de eerstverantwoordelijke. Daarnaast dienen de grote steden ook zelf voor een vergroting van hun bestuurskracht zorg te dragen.

Door de vorming van één politie-organisatie kan de doelmatigheid van de politie aanzienlijk worden vergroot. Een definitief oordeel over de beslissing van de regering, niet over te gaan tot invoering van een geïntegreerde provinciale politie-organisatie zal de VVD-fractie eerst kunnen geven na kennisname van de cijfers. Dit gelet op de

onzekerheden, die verbonden zijn aan de invoering en de daarmee gepaard gaande kosten. Overigens beoordeelt de fractie de plannen van de regering om het beleid te richten op intensivering van de samenwerking positief. Eveneens kan zij zich vinden in de nieuwe opzet van het zgn. sterke-verdeelsysteem, d.w.z. de methode om het aantal politie-ambtenaren per korps vast te stellen.

De fractie maakt zich zorgen over de groeiende criminaliteit en de problemen die daarmee gepaard gaan bij het handhaven van de rechtsorde. Met het oog hierop heeft de fractie tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen over de Rijksbegroting voor 1985 een motie ingediend, waarin het kabinet wordt gevraagd een beleidsplan op te stellen o.m. gericht op intensivering van de misdaadpreventie en verdere verbetering van opsporing, vervolging en tenuitvoerlegging van straffen. De Minister van Justitie heeft toegezegd de door de Kamer aangenomen motie te zullen uitvoeren en de Kamer voor het zomerreces een beleidsplan voor te leggen. De fractie heeft mede ter ondersteuning van deze motie, een actieplan opgesteld getiteld: „Bestrijding criminaliteit en vandalisme”.

Hiermede wordt beoogd:

- via een preventief beleid crimineel gedrag te voorkomen en te verminderen door de eigen verantwoordelijkheid en de burgerzin te stimuleren;
- uitbreiding van capaciteit en faciliteiten, zodat de strafrechtspleging beter kan functioneren;
- herverkaveling in de strafwetgeving en de toepassing daarvan;
- de rechten van slachtoffers van criminaliteit wettelijk te regelen;
- een hardere aanpak van de professionele criminaliteit, door bijv. de introductie van een minimumstraf.

In vorenbedoeld actieplan wordt ook aandacht besteed aan de harddrugsproblematiek. In navolging van de Teldersstichting heeft de VVD-fractie twee doelstellingen geformuleerd van een door haar gewenst beleid, t.w.:

- het gebruik van drugs moet worden tegengegaan door beïnvloeding van vraag en aanbod, o.m. door een preventiebeleid.
- vermindering van de risico's die aan het druggebruik voor individu en samenleving zijn verbonden.
- het beleid dient zich volgens de fractie langs een drietal lijnen te ontwikkelen. In de eerste plaats harde aanpak van de handel in drugs. In de tweede plaats decriminalisering van het gebruik van drugs. En in de derde plaats de aanspreekbaarheid van druggebruikers bij door hen gepleegde criminaliteit.

Een samenhangend en effectief drugsbeleid dient bij de beleidsbepaling centraal te staan. De nadruk moet worden gelegd op een harde bestrijding van de handel, betere preventie en opvang en bescherming van de burger tegen drugrelated crimes.

Met betrekking tot het plan van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam en bij wijze van experiment onder medisch toezicht heroïne te verstrekken aan ernstig verslaafden, heeft de fractie gesteld, dat zij tegen legalisering van hard drugs is; dat zij geen voorstander is van heroïneverstrekking en dat zij naleving van het enkelvoudig verdrag inzake verdovende middelen voorstaat. Tenslotte acht de fractie het niet juist een politiek oordeel uit te spreken over het medisch gebruik van heroïne.

De fractie heeft het bij de Kamer ingediende wetsvoorstel Kiesrecht Nederlanders in den vreemde met instemming begroet. Dit voorstel geeft uiting aan de wens in het verkiezingsprogramma geformuleerd, dat het kiesrecht voor de Tweede Kamer ook aan Nederlandse niet-ingezetenen dient te worden verleend.

Inzake de pendant daarvan: het wetsvoorstel Kiesrecht niet-Nederlandse ingezetenen voor de gemeenteraad kan de VVD-fractie zich vinden in het vereiste van een minimale verblijfsduur van vijf jaar. Wel is de vraag in hoeverre het de voorkeur zou verdienen aan de vreemdeling terzake allereerst een wilsverklaring (vergelijk het systeem van registratie op verzoek bij het wetsvoorstel Kiesrecht Nederlanders in den vreemde) te vragen.

Het echtscheidingsrecht moet vereenvoudigd worden. Het is dan ook een goede zaak dat onlangs een wetsvoorstel is ingediend tot afschaffing van de verplichte comparitie in het echtscheidingsprocesrecht. De fractie is altijd voorstander geweest van een beperkte duur van de alimentatieverplichting, zulks te stellen op maximaal twaalf jaar. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de duur van het huwelijk, de wederzijdse stand en fortuin en de mate waarin de alimentatiegerechtigde uit eigen arbeid of anderszins in het levensonderhoud kan voorzien.

VREDE EN VEILIGHEIDSBELEID

Vrede en Veiligheid

De fractie heeft het beleid van een loyale bondgenootschappelijke politiek voortgezet. Het besluit van 1 juni 1984 strekkende tot plaatsing van 48 kruisvluchtwapens indien de Sovjet-Unie de kernwapendreiging tegen West-Europa verder opvoert, doch vermindering van deze plaatsing indien de Sovjet-Unie met een tweezijdig wapenbeheersingsaccordering instemt, staat daarbij centraal. Het streven is vanzelfsprekend zoveel mogelijk tweezijdige wapenbeheersing te bereiken; met als ideaal verregaande tweezijdige vermindering van middellange afstandswapens. Over de ruimtewapens die de Sovjet-Unie en de VS onderzoeken en ontwikkelen heeft de fractie vijf criteria naar voren gebracht: wat is hun invloed op de stabiliteit van het evenwicht, zijn ze effectief, zijn ze betaalbaar, kunnen ze tweezijdige vermindering van massavernietigingswapens vergemakkelijken en hoe beïnvloeden ze de veiligheid van West-Europa? De regering heeft met deze vijf criteria van de VVD-fractie haar instemming betuigd en past ze toe in de dialoog met de VS over het Strategisch Defensie Initiatief.

Defensiebeleid

De nationale defensie-inspanning is gericht op een adequate bijdrage in het Atlantische bondgenootschap. De economische terugslag van de laatste jaren heeft ook het defensie-budget onder druk gezet. Wederom zijn door diverse oorzaken zoals kostenstijgingen, tegenvallers en te krappe ramingen duidelijke tekorten opgetreden. De fractie heeft dit bij de behandeling van de Defensienota ook naar voren gebracht. Vasthouden aan de afgesproken groeinorm van 3 % vanaf 1987 is meer dan ooit noodzakelijk. Moderne technologie is duur, en dat komt tot uitdrukking in de prijs die een goede defensie vraagt. Op vele terreinen zullen de zgn. Emerging Technologies zich aandienen. Zij kunnen een bijdrage leveren in het verminderen van de afhankelijkheid van kernwapens, hoewel zij nooit de politieke rol van kernwapens kunnen overnemen. Emerging Technologies eisen, door de hoge kosten, bondgenootschappelijke samenwerking, maar ook een herbezinning over taken en specialismen binnen het bondgenootschap.

Defensiepersoneelsbeleid

De mens in de krijgsmacht dreigt in de verdrukking te komen. Al jaren achtereenvolgend vraagt de VVD-fractie aandacht voor dit probleem. De vermaatschappelijking van de krijgsmacht dreigt vaak voorbij te gaan aan de eigenheid van het militair-zijn. Uiteraard dient verhoging van het defensie-potentieel door modern materieel hand in hand te gaan met een personeelsbeleid dat recht doet aan de gebruiker van dat materieel. De motivatie van de mens in de krijgsmacht is van cruciaal belang voor een goed functioneren van die krijgsmacht in zijn totaliteit. De zgn. pakketvergelijking die klaarheid schept over de positie van de militaire ambtenaar versus de burgerambtenaar dient richtlijn te zijn voor een eerlijke benadering van de mens in de krijgsmacht.

Europese samenwerking

De fractie voert een actief Europa-beleid en steunt het Ontwerpverdrag tot oprichting van een Europese Unie. Het voornemen van de regering de BTW-afdracht aan de Europese Gemeenschap te verhogen tot 1,4 % wordt door haar gesteund, op voorwaarde dat de toetreding van Spanje en Portugal tijdig wordt geregeld en een strakke begrotingsdiscipline wordt toegepast.

De fractie bepleit een zo sterk mogelijke BENELUX-samenwerking om de Europese impasse te helpen doorbreken. De VVD-fractie beschouwt de Westeuropese Unie als het op dit moment meest aangewezen instrument om te komen tot betere defensie-samenwerking op Europees niveau. Daartoe dienen wel op korte termijn ingrijpende wijzigingen aan de structuur te worden uitgevoerd. Betere politieke en materiële samenwerking in de WEU dienen en behoeven niet te leiden tot een verzwakking van de Atlantische samenwerking, maar kunnen juist leiden tot een versterking. De Raad van Europa en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens bevorderen korthedshalve overleg en samenwerking tussen de 21 lidstaten. Het Hof is de enige instantie ter wereld waar een individu zijn recht kan halen tegenover zijn staat bij een onafhankelijke instantie. De fractie ondersteunt het werk van de Raad van Europa actief, en onderkent zijn nut bij grensoverschrijdende aangelegenheden, zowel cultureel, maatschappelijk als materieel.

Wereldrechtsorde

Het bevorderen van de wereldrechtsorde-gedachte en het terugdringen van gewelddadige conflictbeslechting zijn twee centrale lange termijn doelen van liberaal buitenlands beleid. Derhalve heeft de

VVD-fractie voortdurend de aandacht gevestigd op de meest grove inbreuken daarop. Als geen andere fractie komt de VVD op voor het Afghaanse volk. Door de Sovjet bezetting zijn talloze slachtoffers gevallen en miljoenen op de vlucht gedreven.

De fractie heeft voor de regio Midden-Amerika steeds gepleit voor een diplomatieke oplossing, waarbij met name het zgn. Contadora-initiatief genoemd moet worden, waar volgens de VVD ook voor de EPS een belangrijke, bevorderende taak ligt.

De fractie heeft wederom duidelijk gemaakt dat het Zuid-Afrikaanse apartheidbeleid sterk veroordeeld wordt. Maar van economische sancties wordt geen liberaliserend effect verwacht. Wel wordt natuurlijk het bindende wapenembargo dat is vastgesteld door de Veiligheidsraad onderschreven, alsmede de aanscherping daarvan ten aanzien van wapenimport uit Zuid-Afrika.

In 1985 zal in de Tweede Kamer worden besloten over het gedrag t.a.v. Nederlandse investeringen in Zuid-Afrika. De fractie vindt dat met een investeringsverbod geen enkel goed doel is gediend.

Jammer genoeg is er in de Surinaamse politieke situatie in 1984 nauwelijks verandering gekomen. Dat wil zeggen dat er geen concrete stappen hebben plaatsgevonden op weg naar herstel van de democratie en de rechtsstaat, zodat herstel van de normale betrekkingen tussen Nederland en Suriname niet mogelijk was.

De VVD bepleit verder een vredesregeling tussen Israël en zijn Arabische burenen op basis van Veiligheidsraadsresoluties 242, de Camp-David-accorden en het Reaganplan. Deze lijn wordt al jaren consequent voortgezet.

Ontwikkelingssamenwerking

In 1984 werden de nota's over de herijking van het bilaterale ontwikkelingsbeleid en over ontwikkelingsamenwerking en werkgelegenheid behandeld.

De fractie heeft beide nota's op hoofdpunten gesteund. Centraal staat de wens tot kwaliteitsverbetering, wanneer wordt vastgehouden aan de wens van 1,5 % van het netto nationaal inkomen te besteden aan ontwikkelingshulp, is deze kwaliteitsverbetering des te meer een plicht. De fractie wenst vast te houden aan de 1,5 % doelstelling. Het verschil in economische ontwikkeling tussen de landen van Noord en Zuid is nog steeds schrijnend.

Door concentratie van de hulp op minder landen en sectoren kan beter gebruik worden gemaakt van Nederlandse deskundigheid. De nota onderstreept de nauwe samenhang tussen armoedebestrijding en verzelfstandiging in en van ontwikkelingslanden.

Door het Nederlandse bedrijfsleven sterker te betrekken bij ontwikkelingsamenwerking kan zowel de doelmatigheid als de werkgelegenheid worden bevorderd. De fractie juicht toe dat dit niet langer een taboe is en dat de samenwerking tussen ontwikkelingsamenwerking en bedrijfsleven zakelijk wordt vormgegeven.

Aan de belangrijkste doelstelling van ontwikkelingsamenwerking is een sub-doel toegevoegd: „vergroting van de betekenis van ontwikkelingsamenwerking voor de werkgelegenheid en economie van Nederland”. De problematiek van de honger in de wereld, met name in Afrika, heeft eveneens de aandacht van de fractie gehad. Belangrijk onderdeel van de oplossing van dit drama is een goed bevolkingsbeleid. Ook heeft de fractie in de ontwikkelingsamenwerking versterking van de positie van de vrouw bepleit.

Het verband tussen ontwikkelingsamenwerking en mensenrechten wordt steeds door de VVD benadrukt. Zo zijn een aantal malen vragen gesteld over de wreedheden in Zimbabwe en werd geopperd de ontwikkelingshulp aan dat land te heroverwegen.

Met het functioneren van de NCO is de fractie nog steeds niet gelukkig. Te veel voorlichtingsactiviteiten hebben nog steeds te weinig te maken met echte ontwikkelingsamenwerking. In dit jaar zal de Minister aan de Kamer voorstellen doen over het toekomstig functioneren van de NCO. Ongewijzigd voortbestaan van die organisatie is voor de fractie zeker geen uitgangspunt.

In het algemeen kan worden gesteld, dat de VVD-fractie in de Tweede Kamer een actief internationaal beleid voert dat liberale vredespolitiek vooropstelt, een vredespolitiek die gericht is op internationaal evenwicht, wereldrechtsorde en bestrijding van onrechtvaardige situaties in samenwerking met andere westerlijke democratieën.

FINANCIËEL, ECONOMISCH EN SOCIAAL BELEID

De VVD-fractie is verheugd dat het drie-sporenbeleid van het kabinet-Lubbers/Van Aardenne zijn vruchten begint af te werpen. Aan de hand van economische indicatoren is dit feltelijk te staven. Het financieringstekort van de overheid daalt aanzienlijk. De tekortreductie tot ca. 8,5 % in 1985 brengt de taakstelling van het regeerakkoord (7,5 %) binnen kabinetsbereik. De belasting- en premiedruk daalden in 1984 zeer stevig naar 54,5 % NI. Voor 1985 wordt een druk verwacht van 52,5 %. Daarmee zal de uitkomst van de collectieve lastendruk in 1986 onder de taakstelling van het regeerakkoord komen. De collectieve uitgaven gingen in 1984 voor het eerst sinds het begin van de jaren zeventig (als % NI) omlaag. Hoewel de omvang van de collectieve uitgaven nog veel te groot is, is wel onmiskenbaar een keer ten goede ingezet. In 1983 voorspelde het Centraal Planbureau nog een werkloosheid van ca. 900.000 personen eind 1984.

Feitelijk lag de werkloosheid toen echter onder de 800.000. Nederland en Denemarken zijn de enige landen binnen de EEG, waar de werkloosheid in 1984 is gedaald. Zeer opvallend is het lage inflatiepercentage van Nederland. Was het in de jaren zeventig soms nog boven de 10 %, in 1984 is het gedaald tot ca. 3 % en voor 1985 wordt - ondanks de hoge dollar - een percentage verwacht van ca. 2 %. Ook op dit terrein behoort Nederland tot de koplopers - in positieve zin - binnen het OESO-gebied. In 1984 bereikten de exportcijfers een recordhoogte. Voor het eerst in de geschiedenis werd de 200 miljard overschreden. De export, de loonmatiging (mede dankzij de vakverenigingen) en de lastenverlichting hebben het internationale deel van het bedrijfsleven nieuwe concurrentiekracht gegeven. Dit zal ongetwijfeld ook zijn doorwerking hebben naar de binnenlandse markt. In de jaren zeventig was het met name het Internationale bedrijfsleven, dat de eerste klappen kreeg. Ook was 1984 het jaar, dat een groot aantal bedrijven weer uit de rode cijfers kwam en dat het aantal faillissementen drastisch is gedaald.

Met het stijgen van de winsten nemen ook de investeringen weer toe. In 1984 was dat met ca. 4 % en voor 1985 wordt zo'n 5,5 % verwacht. Tot slot zal in 1985 de koopkracht van de werkenden in de marktsector er voor het eerst sedert jaren weer op vooruit gaan. In het onderstaande zal zeer in het kort worden ingegaan op een aantal specifieke punten binnen de verschillende deelterreinen.

Financiën

Tijdens de behandeling van de begroting financiën heeft de VVD-fractie een groot aantal punten naar voren gebracht. Zo heeft zij gepleit voor een aanzienlijke versnelling van het proces van uitbreidings- en vervangingsinvesteringen. Primaire voorwaarden daarbij zijn winstherstel en een bestendig economisch beleid. Ook vindt de VVD, dat bij de begroting voor 1986 een begin moet worden gemaakt met herstel van de overheidsinvesteringen met name in de infrastructuur. Tevens heeft de fractie het kabinet gevraagd om in EEG verband tot een gebundelde belastingverlaging voor burgers en bedrijfsleven te komen. Hiermede behoeft Europa zich dan niet te beperken tot het passief vruchten plukken van het Amerikaanse beleid. Andere punten, die o.a. aan de orde gekomen zijn: privatisering als een hoofdpunt van beleid, verkleining van het bruto-netto traject m.b.t. de lastenverlichting voor 1986, (gedeeltelijke) vrijstelling productief vermogen voor eigenaar-directeur, verhoging van de rentevrijstelling, afschaffing van de saldo-methode en specifieke lastenverlichting voor ondernemers zonder eigen personeel. Niet onvermeld mag blijven de derde fase Tweeverdieners, die in 1984 zijn beslag heeft gekregen. Deze derde fase was nodig, omdat aan de eerste en tweede fase nog een groot aantal bezwaren kleefden. Zo was de bescherming van de persoonlijke levenssfeer onvoldoende geregeld en veroorzaakten de in de wet staande drempels de befaamde schokeffecten. Beide problemen zijn nu in de derde fase opgelost via de zogenaamde voetoverheveling. Tijdens de behandeling van deze derde fase heeft de fractie gezegd, dat de tweeverdieners teveel moesten inleveren en juist daarom streed de VVD zo krachtig voor een hogere arbeidstoeslag, die met name voor kleine tweeverdieners relatief gunstig zou uitpakken. Door de fractie is toen nadrukkelijk gewezen op de mogelijke negatieve gevolgen voor de derde fase voor de toetreding van met name de vrouw tot de arbeidsmarkt. Nog onlangs is het voorstel gedaan door o.a. de VVD-fractie om een Staatscommissie in te stellen, die mogelijkheden moet gaan onderzoeken om tot vereenvoudiging van het belastingstelsel te komen.

Sociale zaken en werkgelegenheid

De aandacht op dit beleidsterrein is met name uitgegaan naar het

inkomensbeleid, de sociale zekerheid en de bestrijding van de werkloosheid.

Met betrekking tot het inkomensbeleid is er door de VVD-fractie tijdens de begrotingsbehandeling op gewezen, dat met name in het traject minimum-modaal (maar ook daarboven) geen sprake is van optimale inkomensverhoudingen. Een verhouding van 1:1,1 (inclusief huursubsidie) spooft niet aan tot extra inspanning, beroepsopleiding en werken onder moeilijke arbeidsomstandigheden. Nergens in de wereld is sprake van zo'n genivelleerde inkomensverdeling als in ons land.

In mei 1984 heeft de VVD-fractie een rapport uitgebracht met betrekking tot de stelselwijziging sociale zekerheid. Belangrijke conclusies uit dit rapport zijn o.a.: - geen invoering van een glijdende uitkeringsschaal, - handhaving van het verschil tussen werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en het niet invoeren van een inkomensafhankelijke AOW.

Bij het onlangs behandelde wetsvoorstel tot wijziging van de AOW heeft de VVD als enige grote partij tegengestemd. Ook vindt de VVD, dat de uitkeringspercentages van de loondervingsregelingen niet lager mogen zijn dan 70 %. In de Tweede Kamer zijn het afgelopen jaar een aantal wetsontwerpen (o.a. WW, WWV, WAO en ZW) behandeld, die - met instemming van de VVD-fractie - hebben geleid tot verlaging van de uitkeringspercentages naar 70 %. De veranderingen in de sociale zekerheid hebben echter niet alleen geleid tot verslechteringen. Met name kan hierbij gedacht worden aan de verbeterde positie voor werklozen van 50 jaar en ouder, middels de verlengde WWV-uitkering (zonder vermogenstoets). Bij de keuze tussen de hoogte van de uitkeringen en de doelstelling van de werkgelegenheidsbevordering moet deze laatste naar de mening van de fractie voorrang hebben.

Het is verheugend om op dit moment te kunnen constateren, dat de netto-afbraak van arbeidsplaatsen is gestopt en zelfs weer enigszins stijgt. Dit stemt echter nog niet tot grote tevredenheid. De langdurige werkloosheid onder ouderen en jongeren beweegt zich nog steeds op een onaanvaardbaar hoog niveau. Terecht ook geeft het kabinet in zijn beleid een spilfunctie aan het plan van werkgevers en werknemers, dat wil zeggen een verdubbeling van het leerlingwezen, de vorming van Praktijk Ervarings Plaatsen (PEP) en groeibanen. Dit is naar de mening van de VVD-fractie niet alleen in het belang ter bestrijding van de werkloosheid maar ook om een betere aansluiting te krijgen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Economische Zaken

De fractie heeft de begrotingsbehandeling nog eens aangegrepen om duidelijk voor het voetlicht te brengen, welke economische situatie dit kabinet aantrof bij zijn aantreden. Alle economische signalen stonden op rood: de werkloosheid was de hoogste van Europa en nog steeds explosief stijgend. Er was een uitgeholde vermogenspositie en gebrek aan rentabiliteit van de bedrijven, er was daarmee samenhangend een toenemend aantal faillissementen en een fundamenteel gebrek aan bereidheid om te investeren.

Bij de Algemene Beschouwingen is van de VVD-zijde kritiek uitgesproken over de mate en tempo van de privatiseringsactiviteiten. In de ogen van de fractie moet de overheid zich meer terughoudend opstellen wat betreft haar deelnemingen (DSM, KLM, Hoogovens e.d.). Verreweg het belangrijkste onderdeel van het economisch beleid is de gezondmaking van de markt. Voortgezette lastenverlichting voor het bedrijfsleven is dan ook noodzakelijk. Suggesties, die de VVD hierbij gedaan heeft zijn:

- het ontzien van de WIR basispremie;
- verlaging van de vennootschapsbelasting;
- verhoging van de dividendvrijstelling en
- het verlagen van de produktiekosten d.m.v. verlaging van de werkgeverspremies.

Naast herstel van bedrijvigheid is ook nieuwe bedrijvigheid van grote waarde voor de economie. Met name het fiscale instrument met zijn generieke karakter moet meer gebruikt worden. De terughoudende opstelling van het kabinet met betrekking tot de steunverlening aan individuele bedrijven in moeilijkheden moet gecontinueerd worden. De RSV zaak heeft gelukkig bij velen de ogen geopend. Wel is extra aandacht voor het midden- en kleinbedrijf gewenst. Deze groep dient zijn rechtmatig deel in de overheidsaandacht te krijgen.

Midden- en kleinbedrijf

De fractie heeft ook het afgelopen jaar grote aandacht geschonken aan het midden- en kleinbedrijf. Een aandacht die, in aanmerking nemend dat 95 % van het Nederlandse bedrijfsleven behoort tot het MKB, terecht is.

Vooraf het opbouwen van goede relatiepatronen met het Instrumentarium van het MKB, de centrale middenstandsorganisaties en de branchesorganisaties heeft bij betrokkenen in het MKB de overtuiging gegeven dat de VVD de zaken van het MKB zeer ter harte gaan.

Binnen het kabinet is uitwerking gegeven aan de VVD-motie er toe strekkend dat de regering bij het nemen van maatregelen systematisch zal aangeven welke de gevolgen zijn voor het bedrijfsleven (de zogenaamde bedrijven-effect-rapportage).

Voor het bedrijfsleven werden de prijsbeschikkingen ingetrokken met handhaving van minimumprijzen voor brood, melk en suiker. Het gestelde in het verkiezingsprogramma dat er een versoepeling diende te komen van de winkelpenstelling werd verwezenlijkt, alhoewel nog niet voldoende.

Zodra het advies van de SER over deze materie is ontvangen zal de fractie op een verdere aanpassing aandringen. De intrekking van de uitverkoopwet werd een feit. Dat per 1 januari jl. de warenwethellingen zullen worden gefinancierd uit de algemene middelen betekent de vervulling van een lang bestaande wens van het MKB. 1984 is het jaar geweest waarin zich een herstel begint af te tekenen. Het hangt nauw samen met het gevoerde beleid, dat gericht is op exportbevordering. De hierdoor ingezette afzetgroei zal na verloop van tijd leiden tot een toename van de binnenlandse afzet. Door de gematigde kostenontwikkeling stijgt de winst uit de onderneming in 1984 met 12 %. De arbeidsinkomenquote daalde hierbij van 91 in 1983 tot 88,5 in 1984.

De arbeidsproductiviteit nam met 2,5 % toe. Ondanks de afzetverbetering daalde de werkgelegenheid bij het MKB met circa 10.000 arbeidsplaatsen.

Het MKB in de detailhandel en de horeca maakt nog steeds zorgelijke tijden door. Zij profiteert nog niet van het economisch herstel. Verlichting van de bedrijfslasten heeft de hoogste prioriteit.

Fiscale wetgeving in 1984 was voor het midden- en kleinbedrijf een oogstjaar.

Enkele resultaten:

- verhogen en permanent maken van de zelfstandigenaftrek;
- verhogen van voorraad- en vermogensaftrek;
- de geruisloze overdracht van een onderneming;
- de vennootschapsbelasting naar 43 %;
- wijziging van de successiewet;
- verruiming van de verliescompensatie.

Ook een lang gekoesterde liberale wens ging in vervulling door de instelling van de commissie Grapperhaus die in juli 1985 voorstellen zal doen die hopelijk tot vermindering van administratieve verplichtingen voor het midden- en kleinbedrijf zal leiden.

De zelfstandigen zonder personeel profiteren in 1985 onvoldoende van de lasten verlichtende maatregelen.

De door de VVD hierover ingediende nota is aanvaard, hetgeen betekent dat voor deze categorie zelfstandige ondernemers in 1986 een extra tegemoetkoming zal worden verleend. De Nota Toeristisch Beleid '86-'90 is aanvaard op grond waarvan een actief toeristisch beleid zal kunnen worden gevoerd. Het WWV-voorstel is nader door de VVD op de inzet van minimum dagloon bepaling geamendeerd vanwege de problemen die anders voor het MKB zouden ontstaan. De amendering is een lastenverlichting voor het MKB.

Technologiebeleid

In het regeerakkoord is aangegeven dat er meer aandacht aan vernieuwing in het bedrijfsleven gegeven moet worden. De regering is met een aantal voorstellen gekomen, zoals het Technologiebeleid en het Informaticastimuleringsplan, die met kracht door de fractie werden ondersteund. Daardoor konden op hoogtechnologische gebieden als de biotechnologie en micro-elektronica grote ontwikkelingsprojecten tot stand komen. Voor de kleine bedrijven werd de zogenaamde INSTIR-regeling ter intensivering van onderzoek en ontwikkeling opgezet. Het mede op aandrang van de VVD-fractie door de regering ontwikkelde Informatica Stimuleringsplan werd door de Kamer aangenomen en wordt thans uitgevoerd. De fractie heeft de regering met klem gewezen op het beter gebruik van het overheidsaanschaffingsbeleid voor de ontwikkeling van nieuwe producten en het meer uitbesteden van automatiseringsprojecten bij het bedrijfsleven.

LEEFBAARHEID

Herziening Wet op de Ruimtelijke Ordening

Na een schriftelijke voorbereidingsperiode van 7 jaar vond de plenaire

behandeling plaats van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De VVD-fractie heeft zich in het debat met name sterk gemaakt voor het verkorten van de termijnen in de procedure, waarbinnen een bestemmingsplan tot stand komt. Deze procedure is dan ook zodanig in de wet geregeld, dat binnen een tijdsbestek van uiterlijk 24 maanden een bestemmingsplan rechtskracht moet hebben. Voorts werd een VVD-amendement door de Kamer aangenomen, dat er toe strekt, dat de procedure van de planologische kernbeslissing in de wet wordt neergelegd met een goedkeuringsrecht van de Tweede Kamer. Tijdens de behandeling van de wetswijziging in de Eerste Kamer is gebleken dat de Eerste-Kamerfractie in de PKB-procedure wil worden betrokken.

In 1984 is met vele VVD-betrokkenen overleg gevoerd over de structuurschets stedelijke gebieden. De regering heeft inmiddels haar eindbeslissing genomen. Eind april 1985 is hierover gedebatteerd in de Tweede Kamer. De VVD-fractie heeft daarbij met name de vinger gelegd op de problemen van de groeikernen. De soms vrij forse beleidsombuigingen zullen door de VVD-fractie kritisch worden benaderd.

Volkshuisvesting

Beschouwd tegen de achtergrond van het regeerakkoord kunnen t.a.v. het gevoerde volkshuisvestingsbeleid de volgende positieve punten worden gememoreerd. Het meerjarig nieuwbouwprogramma is hersteld. De samenstelling komt tegemoet aan de behoefte aan kleinere en goedkopere huizen. De toedeling van de contingenten is gebaseerd op de tekorten, waarbij de grote en middelgrote steden bijzonder zijn gebaat.

De stadsvernieuwing heeft, ook financieel, grote prioriteit. De Wet op de stads- en dorpsvernieuwing is inmiddels tot stand gekomen. Met de deregulering is inmiddels een goede start gemaakt. De fractie heeft aangedrongen op het vertalen van de verschillende beleidsstukken in concrete maatregelen. De objectsubsidies werden jaarlijks met 0,25 % verlaagd, hetgeen gezien de daling van de stichtingskosten geen grote problemen heeft opgeleverd. Het wetsontwerp individuele huursubsidie is ingediend. Globaal komt het overeen met het door de VVD-fractie tot nu toe nagestreefde beleid. De regeling van de individuele huursubsidie is ontdaan van een aantal zeer bezwaarlijke systeemfouten. Daar heeft de VVD-fractie geruime tijd op aangedrongen.

De uitgaven op deze begrotingspost zijn nu beter beheersbaar geworden. De minima zijn in het huur- en subsidiebeleid grotendeels ontzien. De decentralisatie van het volkshuisvestingsbeleid krijgt inmiddels gestalte. Wel past hierbij de kanttekening dat moet blijken of de procedures inderdaad worden versneld en of in totaliteit bij alle overheden tezamen minder personeel nodig is. Het gevoerde beleid heeft ook een aantal negatieve punten opgeleverd. Weliswaar lijkt de koopwoningmarkt zich te herstellen, maar aan de nieuwe subsidieregeling kleven grote nadelen. Het is daarom de vraag of het bouwprogramma ook werkelijk wordt gerealiseerd. De VVD-fractie volgt dit op de voet.

De landelijke uniforme garantieregeling op hypotheek laat veel te lang op zich wachten. Aan groot-onderhoudsactiviteiten is geen huurverhoging gekoppeld, alhoewel dit beslist niet onredelijk zou zijn. De Kamer heeft de regering tot tweemaal toe moeten corrigeren omdat de trendmatige huurverhoging hoger dreigde uit te vallen, dan redelijkerwijze uit het regeerakkoord kon worden afgeleid. De zo dringend nodige en door de VVD gewenste huurharmonisatie is door de regering op een laag pitje gezet. Hierdoor bleven de scheefgegroeide verhoudingen tussen huur en kwaliteit in de woningvoorraad voortbestaan. De Leegstandwet werd slechts gedeeltelijk ingevoerd; de integrale invoering door de koppeling aan de nog in te dienen huisvestingswet werd voor jaren uitgesteld. Aan het wegnemen van verkoopregulerende bepalingen is nog steeds niets gedaan. De verkoop van woningen aan huurders is amper verruimd.

Het verzet van de VVD-fractie tegen een zogenaamde huurbelasting had succes. De VVD-fractie heeft een motie ingediend waarin werd gevraagd om bij de huurverhoging van 1985 rekening te houden met de inkomensontwikkeling. Deze motie is door de regering uitgevoerd. Vooral door het toedoen van de VVD-fractie werd de subsidieregeling voor premiekoopwoningen verbeterd, met name voor de lagere inkomens en voor de tweeverdieners; zij het minder dan de fractie graag had gezien. De VVD heeft zich vergeefs verzet tegen het volledig onderbrengen van de vrije sector met eenmalige bijdrage onder de contingering. Met name kleine gemeenten met weinig contingent in de sociale woningbouw wordt de kans ontnomen om wat meer te bouwen.

Bovendien moeten nu vraagtekens worden gezet bij de realiteitswaarde van de 19.000 woningen in deze sector. Bij de invoering van de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing doen zich met name voor kleinere gemeenten overgangsproblemen voor. De VVD-fractie heeft een voorstel gedaan om daaraan tegemoet te komen. Dit voorstel is door een Kamermeerderheid afgewezen. Bij de Algemene Beschouwingen is aangedrongen op voortzetting van het zogenaamde terugploegexperiment.

Landschapsbescherming

In 1984 is de regeringsbeslissing t.a.v. de structuurschema's natuurbehoud, openluchtrecreatie en landinrichting verschenen. De Tweede Kamer zal hierover in mei en juni 1985 met de regering debatteren.

Landbouw

De VVD-fractie heeft tegen de interimwet „Beperking varkens- en pluimveehouderijen” grote bezwaren. De fractie heeft dan ook tegen deze wet gestemd. Niet omdat de VVD-fractie niet een oplossing voor de mestproblematiek wil. Integendeel. Maar omdat deze wet tot een soort vestigingswet was geamendeerd door CDA en PvdA. De Interimwet biedt overigens geen oplossing voor de beëindiging van bodemverontreiniging door meststoffen, maar legt alleen een investeringstop op. De invoering van de zgn. superheffing is enkel als tijdelijk instrument verdedigbaar. Structureel lost het niets op. Verdere verruiming van de huidige uitvoering is van groot belang. Niet meer melk of geld, maar wel meer op de praktisch gerichte aanpassingen zijn gewenst.

Het verstarrende element voor de bedrijfsvoering moet tot een minimum worden beperkt. Ook de graanvoorraden zorgen voor een grote druk op de prijsvorming. Vergelijkbare problemen voor de melkveehouderij dienen zich aan. De VVD-fractie heeft meerdere malen gepleit om in de EEG het prijsbeleid van 1984 te handhaven. Verdere harmonisatie van de productieomstandigheden in de E.G. is een toenemende noodzaak. Uiteindelijk zal het marktmechanisme meer kansen moeten hebben. Nationaal gezien heeft de VVD-fractie zich onder meer meerdere malen uitgesproken voor een volwaardige deelname van de landbouw bij de voorgenomen lastenverlichting voor de marktsector. Vooralnog zijn wij hierbij op verzet gestuit bij de CDA Minister van Financiën. Toch zal invulling van dit beleid in de begroting '86 vorm moeten krijgen.

Milieubeheer

In de loop van 1984 zijn door de regering voorstellen over de financiering van het milieubeleid gedaan. Alhoewel het overleg tussen Kamer en regering nog niet is afgerond hoopt de fractie dat per 1 januari 1986 de meeste doelheffingen zullen zijn afgeschaft. De problematiek van de zure regen heeft veel aandacht gekregen. De fractie heeft daarbij gewezen op de noodzaak het beleid in sterke mate te baseren op kennis van feiten en oorzaken en vooral te richten op doelmatigheid. Voorts moeten oplossingen in internationaal verband worden nagestreefd. Naast de maatregelen t.a.v. de uitstoot van zwaveldioxide, dient ook de luchtverontreiniging door het verkeer en door mest vermindert te worden. Naar de mening van de fractie moet vooral onderzoek worden gedaan dat is gericht op het verkrijgen van meer kennis over de preciese oorzaak van bossterfte. In de eerste maanden van 1985 heeft de Kamer de behandeling van de Wet Milieugevaarlijke Stoffen afgesloten. De fractie heeft ernaar gestreefd de wet méér dan in het oorspronkelijke ontwerp in overeenstemming te brengen met de terzake geldende EEG-richtlijn. Een regeringsvoorstel om voor de verwerking en opslag van laag- en middelradioactief afval één bedrijf op te richten waardoor centraal dat afval kan worden opgeslagen, werd door de fractie ondersteund en wordt thans uitgewerkt door het kabinet.

In 1984 is over diverse gevallen van bodemverontreiniging gedebatteerd. Genoemd worden: Dordrecht, Gouderak en Hengelo. Verder heeft ook een evaluatie van de Interimwet Bodemsanering plaatsgevonden. Door de VVD-fractie is ondermeer gewezen op verantwoordelijkheden van provincies, op de tamelijk geringe kostenvergoedingen en op de positie van bewoners en op waterwingebieden.

Verkeer en Waterstaat

Het Rijkswegenfonds, dat dreigde te worden opgeheven, is mede op aandrang van de fractie gehandhaafd. Door wijziging van de wet is de voeding van het fonds thans verzekerd en bovendien geïndexeerd. De sanering van het wegbeheer verloopt nog steeds traag. De fractie heeft bij herhaling aangedrongen op versnelling van het proces. Alle kritiek ten spijt komt de Minister de eer toe, dat zij een van de

grootste knelpunten in het NS-net zal oplossen door de aanleg van de 4-sporige Willemspoorttunnel in Rotterdam. De VVD-fractie heeft daartoe het nodige bijgedragen. De verdere afhandeling van de Wet op de Waterschappen dient spoedig plaats te vinden. Hierop heeft de VVD-fractie aangedrongen. Dit o.a. om de verdere democratisering van de waterschappen te bevorderen. De dijkverhoging van de benedenrivieren veroorzaakt mogelijk een onaantoonbare aantasting van het karakteristieke beeld van aan de dijk gelegen dorpen en bebouwing. Derhalve blijft de VVD-fractie de Minister verzoeken alternatieven uit te werken met inachtneming van de veiligheidsnormen.

Het streven is een goed openbaar vervoersysteem in stand te houden, dat tevens betaalbaar blijft. Afgelopen jaar is de fractie accoord gegaan met de lagere tariefsverhogingen die gecompenseerd worden door efficiëntieverbeteringen. Voor 3.3 miljard gulden moet het mogelijk zijn een goed en betaalbaar openbaar vervoersysteem in de hand te houden en te verbeteren. De bestrijding van het zwart- en grijsrijden is op initiatief van de VVD-fractie op gang gekomen. De regering heeft hiertoe 1350 extra controleurs ingezet die zichzelf deels betalen (minder zwart-, grijsrijden en vandalismebestrijding). De Wet Personenvervoer komt binnenkort naar de Kamer. Deze zal door de fractie beoordeeld moeten worden op het waar mogelijk decentraliseren van bestuurlijke verantwoordelijkheid, een grotere verantwoordelijkheid bij de bedrijven en op dereguleringsaspecten. In september 1984 is het Nationaal Plan Verkeersveiligheid behandeld. In grote lijnen heeft de fractie hiermee ingestemd. Er is overigens nog weinig samenhang tussen de verschillende maatregelen. Daarom is onderzoek noodzakelijk om meer samenhang te bewerkstelligen in maatregelen ten aanzien van infrastructuur, voertuig en weg. De bestrijding van alcohol in het verkeer dient de hoogste prioriteit te krijgen, ondermeer door middel van ademanalyse (pakkans vergroting), agressieve voorlichting en eventueel strengere straffen.

In 1984 werd een aanzet gegeven tot een beleid dat gericht is op het wegnemen van belemmeringen en op het tegengaan van kostenverhogingen voor het wegvervoer, zowel nationaal als internationaal. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over de ingangsdatum van de Herzene Wet Autovervoer Goederen waardoor een aantal knelpunten worden weggelaten. In het beroepsgoederenvervoer is 4½ % van de beroepsbevolking werkzaam. Dit percentage geeft nog eens duidelijk aan hoe belangrijk deze bedrijfstak voor de Nederlandse economie is. Voor de jaarwisseling 1984 is daadwerkelijk vooruitgang geboekt voor het internationale wegvervoer. Zo zijn er bij voorbeeld afspraken gemaakt voor een cumulatieve verhoging voor de komende vijf jaar van de contingenten. Liberalisatie en harmonisatie in het Europees vervoersbeleid is opgestart.

Voor wat betreft de PTT-spreiding naar Groningen het volgende. De voorbije periode heeft dit onderwerp veel aandacht van de fractie opgeëist. Uiteindelijk is zij accoord gegaan met de spreiding van 2200 plaatsen, waaronder de Directeur-Generaal en drie van de vijf hoofddirecties. Een en ander onder de voorwaarde dat de spreiding levensvatbaar zou blijken. Voor de Haagse regio werden compenserende maatregelen gevraagd. Bij het debat over de toekomst van de PTT (rapport commissie-Swarttouw) heeft de fractie het volgende bepleit:

- activiteiten, die de PTT in concurrentie met het bedrijfsleven onderneemt op het terrein van de telecommunicatie, dienen geprivatiseerd te worden in aparte vennootschappen teneinde concurrentievervalsing te voorkomen;
- een vrije keuze van de consument bij het gebruik van (kwaliteitsgekeurde-) telefoonapparatuur;
- de vrije benutting van de bestaande kabelnetten.

De terzake ingediende moties werden verworpen. Bij de begrotingsbehandeling werd een kritische kanttekening geplaatst bij de vele honderden miljoenen extra winsten, die nu al jaren lang worden gehaald. Ook het probleem van fraude met giro-betaalkaarten werd aangesneden. Met betrekking tot de particuliere stadspostdiensten neemt de fractie het standpunt in dat hun bestaan niet dient te worden verboden en dat de PTT haar eigen stadsposttarieven concurrerend dient te maken. Op het wetsontwerp Postbank werd een kritisch voorlopig verslag door de fractie ingediend.

WELZIJNSBELEID

Volksgezondheid

Het beleid van de fractie is gericht op het handhaven en waar mogelijk verbeteren van het peil en de toegankelijkheid van de huidige gezondheidszorg en anderzijds op kostenbeheersing. Daarbij staan centraal de herverkavelingsfilosofie, de te realiseren nulgroei in 1986 en de tot stand te brengen prikkels tot kostenbeheersing aan zowel vraag als aanbodzijde. Het kabinetsbeleid, gericht op stabilisatie van de kosten in de gezondheidszorg is ondersteund. Omdat een deel van de ombuigingen slechts een verschuiving van een collectieve last naar een particuliere last betrof heeft de fractie voorgesteld een onafhankelijke commissie te belasten met een onderzoek naar het introduceren van meer prikkels tot kostenbeheersing als hiervoor bedoeld (motie Nijpels). Bedoelde motie is door de Kamer niet aanvaard. Het aspect van de kostenbeheersing speelt ook een rol als het gaat om de wijziging van het ziektekostenstelsel. De VVD-fractie heeft bij herhaling aangedrongen op wijzigingen in het stelsel van ziektekostenverzekeringen. Zij is ontevreden over de voortgang die het kabinet hiermee heeft gemaakt. Zo is er bij voorbeeld voor gepleit om het honorariumstelsel (abonnementen) voor huisartsen bij ziekenfondspatiënten te herzien omdat hierin geen enkele financiële prikkel zit om betrokkenen niet onnodig te verwijzen naar specialistische voorzieningen.

De fractie heeft gepleit voor vereenvoudiging van wetgeving en een meer praktische benadering van het planningsproces. De wet voorzieningen gezondheidszorg (in de toekomst de wet gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening) zal zich in eerste instantie dienen te beperken tot een planning van capaciteit en functies, terwijl de exploitatie van de voorzieningen gereguleerd dient te worden via de tarieven- en de verzekeringswetgeving. In de beleidsnotitie 1984 is opgemerkt, dat terzake van het gehandicaptenbeleid en het ouderenbeleid de verzelfstandiging, emancipatie en integratie van mensen met een handicap niet mag stokken. Er moet een samenhangend „inclusief” beleid worden ontwikkeld, gericht op de deelname van de gehandicapten en gericht op het creëren van maximale participatiemogelijkheden. In de voorbije periode zijn er geen integrale beleidsdebatten geweest. Wel is het gehandicaptenbeleid bij verschillende deelonderwerpen aan de orde geweest. Zo heeft de VVD-fractie bij de inkomensnota gepleit voor het niet doorvoeren van een eigen bijdrage voor verstrekkingen en voorzieningen in het kader van de AAB. Alhoewel CDA en PvdA de VVD-fractie daarin niet hebben gesteund volgt de regering de VVD-lijn in deze. De fractie heeft zich ingezet voor de vervoersvoorzieningen, waaronder schoolvervoer voor gehandicapte leerlingen. Aangedrongen is op verdere aanpassingen van het openbaar vervoer. De VVD-motie, gericht op het voor rolstoelgebruikers toegankelijk maken van zowel perrons als treinen als het gaat om nieuwe spoorwegverbindingen is door de Kamer aanvaard. Bij de behandeling van de wetgeving van onderwijs aan zintuigelijk-, lichamelijk en geestelijk gehandicapte kinderen zijn door de fractie voorstellen gedaan die de mogelijkheden voor deze kinderen aanzienlijk moeten gaan verruimen. Aangenomen is de motie van de VVD strekkende tot het voorkomen van extra bezuinigingen in de zwakzinnigenzorg. Voor wat betreft de ouderen is het beleid van de fractie erop gericht deze zolang mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen. Het zogenaamde flankerend beleid terzake kreeg een wettelijk kader. De wetgeving met betrekking tot de nieuwe wet op de bejaardenorden werd afgerond. Mede dankzij de VVD-fractie is in bedoelde wetgeving de bescherming van de persoonlijke levenssfeer verankerd geworden en zijn in bedoelde wet concrete decentralisatiemogelijkheden aangegeven. De fractie heeft gepleit voor het oplossen van de schrijnende tekorten aan capaciteit voor psycho-geriatrische patiënten. De fractie heeft een structuurdoorbrekend voorstel gedaan om ten behoeve van sterk verzorgingsbehoeftige bewoners van een bejaardentehuis adequate (extra) medische zorg te garanderen door te pleiten voor financiering via individueel geïndiceerde AWBZ-pluspakketten. Gepoogd is via een door de Kamer aangenomen motie te komen tot een verdergaande democratisering. Helaas is op dit punt nog weinig echte voortgang geboekt.

De thuiszorg is voor de fractie altijd een belangrijk punt in haar beleid geweest. Waar de maatschappelijke ontwikkeling weer zodanig is geworden dat mensen bereid zijn een deel van de zorg voor de partner of kinderen op zich te nemen heeft de VVD-fractie middels een motie de regering gevraagd in het huidige ziektekostenstelsel en het sociale zekerheidsstelsel naar mogelijkheden daarvoor te zoeken. De parlementaire besluitvorming over abortus werd het afgelopen jaar

definitief algerond. Het ging daarbij om de uitvoeringsbesluiten van de abortuswet. Terzake van de vergoeding van de kosten van abortushulp bepleitte de VVD fractie met succes de regeling waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen klinieken en ziekenhuizen. Overeenstemming werd ook bereikt over de inhoudelijke uitvoeringsbesluiten die betrekking hebben op de hulpverlening bij abortus. De fractie is voor een wettelijke regeling terzake euthanasie. Bij de Tweede Kamer is ingediend een initiatief wetsvoorstel van mevrouw Wessel-Tuinstra (D'66). Daartegen bestaan procedurele en inhoudelijke bezwaren. Procedureel omdat niet het advies van de Staatscommissie is afgewacht (ingesteld n.a.v. een VVD-motie). Inhoudelijk, omdat het wetsvoorstel een beperkte strekking heeft. Het slaat namelijk uitsluitend op personen die in staat zijn hun wil zelfstandig te bepalen.

Welzijn en Cultuur

In de huidige beeldende kunstenaars regeling is het artistieke element met de sociale zekerheid verweven. Daarom heeft de VVD-fractie voorgesteld om alleen een beeldende kunst beleid vanuit het ministerie van WVC te voeren.

Zo'n beleid kan een belangrijke bijdrage leveren aan de inkomensvorming van kunstenaars. Ze mag echter geen garantie leveren voor de bestaanszekerheid van de gehele beroepsgroep. Omdat bij de rijksoverheid 450.000 en bij de lagere overheden 400.000 werken liggen opgeslagen, heeft de fractie de regering uitgenodigd naar mogelijkheden te zoeken deze werken te verkopen.

Het mediabeleid staat nog steeds sterk in de belangstelling. Een aantal punten verdienen in dit verband specifieke vermelding. Sedert augustus is er een kabelregeling van kracht. De VVD-fractie is daar mee matig tevreden. Weliswaar worden nieuwe ontwikkelingen toegestaan, echter er worden ook een groot aantal beperkingen opgelegd. De fractie heeft moeite met het feit dat programma's die vanuit het buitenland worden aangeboden zijn toegestaan mits het programma geen reclameboodschappen bevat die in het bijzonder op het Nederlandse publiek zijn gericht en mits, voor zover het een televisieprogramma bevat, het behoudens toestemming van de minister geen Nederlandstalige ondertiteling bevat. De kabelregeling is in strijd met het EEG-recht. In nauwe samenwerking met de Europese Liberale fractie is dan ook actie ondernomen. In antwoord op vragen van de zijde van de Liberale fractie heeft de Europese Commissie gesteld, dat een aantal onderdelen van het Nederlands mediabeleid in strijd zijn met het EEG-verdrag. Terzake heeft de VVD-fractie in schriftelijke vragen aan de minister van WVC een reactie gevraagd. Overigens blijft het streven gericht op een zogenaamde Kabelraamwet. Voor wat betreft het onlangs gereed gekomen voorontwerp van Wet inzake de media kan worden opgemerkt dat deze wet op een aantal punten volledig overeen komt met de VVD-wensen. In het voorontwerp wordt afgezien van een mogelijkheid van abonneetelevisie door de omroepen. Ook een eventueel derde net lijkt van de baan. Overigens is een derde televisie-net voor de VVD wél bespreekbaar, maar dan op een geheel andere basis. Een dergelijk net mag niets extra kosten en het mag geen rommelnet zijn. Derhalve zou een dergelijk net op commerciële basis moeten draaien. Een laatste belangrijk onderdeel in dit verband is de opsplitsing van de NOS in drie delen: een zelfstandige programma-stichting, een zelfstandig facilitair bedrijf en een commissariaat voor de media. Wel dient het grote aantal algemene maatregelen van bestuur in concrete wetgeving te worden omgezet. Voor wat betreft de reclame bij omroepen het volgende. Sedert half november 1984 is veel gebeurd. Gewezen wordt op de boetes, een opgestarte ARBO-procedure en een commissie die in het vooruitzicht is gesteld, welke op de naleving van de regels moet gaan toezien. De fractie heeft inmiddels gedetailleerde voorstellen gedaan m.b.t. de sponsoring van radio en televisieprogramma's.

Onderwijs

De snelle maatschappelijke veranderingen dwingen tot voortvarende besluiten op het terrein van de volwasseneneducatie. In februari is terzake met de regering gediscussieerd over de z.g. hoofdlijnennotitie. Daarbij is de nadruk gelegd op de noodzaak van een voorziening voor het tweede-kans onderwijs met een goede infrastructuur. Belangrijk zijn ook beroepsopleidingen voor volwassenen en een uitgewerkt stelsel van educatief verlof. Bij de toetsing van de regeringsvoorstellen zal de VVD-fractie toezien op de toegankelijkheid van deze voorzieningen voor vrouwen.

De ingezette operatie schaalvergroting, taakverdeling en concentratie in het hoger beroepsonderwijs zal moeten leiden tot een krachtiger

stelsel van hoger beroepsonderwijs, dat evenwichtig over het land is verspreid. De versterking van beheer en management is daarbij een belangrijke factor. Het herstructureringsproces moet geflankeerd worden door één voor docenten en studenten. De specifieke positie van de zogenaamde PABO's mag het onderhavige proces niet gaan domineren en frustreren.

In aantocht is een nieuw stelsel van studiefinanciering. De hoofdlijnen daarvan werden geschetst in een beleidsnota van de regering. Voorts werd een wetsontwerp aangekondigd. De VVD-fractie staat positief tegenover het feit, dat het nieuwe stelsel eenvoudiger zal zijn dan het huidige. Tevens zullen de studenten in het tertiair en secundair onderwijs meer gelijkwaardig worden behandeld. De voorstellen behelzen een doorbraak als het gaat om de grotere zelfstandigheid van de student. De fractie heeft zich er tegen uitgesproken, dat het nieuwe stelsel een element van leeftijdsafhankelijkheid bevat.

Over de stimuleringsmaatregelen op het terrein van de informatica is uitvoerig overleg geweest met de regering. De fractie heeft daarbij ondermeer de nadruk gelegd op het feit dat de uitvoering van het informaticastimuleringsplan erg belangrijk is voor de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Voor het gehele onderwijs moet er een invoeringsstrategie voor informatie-technologie voor alle sectoren worden ontwikkeld, opdat de gelden voor het informaticastimuleringsplan kwalitatief goed en effectief worden besteed.

Voor wat betreft de tweede fase wetenschappelijk onderwijs heeft de fractie geen gelegenheid voorbij laten gaan om te wijzen op de noodzaak van een goede invulling van die tweede fase, in het bijzonder in de beroepsopleidingen. Knelpunt vormt daarbij de financiering. Tot nog toe is daarvoor geen ruimte gevonden.

Er is thans een wettelijke regeling voor de Open Universiteit met een toegangsleeftijd van 18 jaar conform het gestelde in het VVD Verkiezingsprogramma. (De fractie is accoord gegaan met de wettelijke bepaling, dat er een numerus fixus afgekondigd kan worden op basis van het arbeidsmarkt criterium). Dit jaar is op het terrein van het hoger beroepsonderwijs de operatie schaalvergroting, taakverdeling en concentratie gestart.

Inmiddels is op het onderwijsfront ook de zogenaamde HOS-nota verschenen. Deze nota is een rechtstreeks gevolg op de tijdens de Algemene Beschouwingen over de Rijksbegroting 1981 door de Tweede Kamer aangenomen motie Rietkerk/Lubbers, waarin een nadere bezinning op de salarisstructuur werd bepleit en een eenzijdige korting op de salarissen van onderwijsgeevenden werd afgewezen. In de nota worden een drietal overwegingen genoemd om de salarisstructuur voor onderwijsgeevenden te herzien.

In de eerste plaats de inflexibiliteit van het vigerende systeem.

In de tweede plaats het uit elkaar lopen van het salarisregiem van onderwijsgeevenden en overige ambtenaren.

In de derde plaats maken de opbouw en de inrichting van het salarissysteem het geheel financieel moeilijk beheersbaar. Tijdens de behandeling van het HOS-accoord tussen de minister en vakbonden in de Tweede Kamer heeft de fractie een groot aantal verlangens op tafel gelegd. Enkele daarvan zijn de volgende:

- mogelijkheden dienen te worden open gehouden om mensen die een carrière buiten het onderwijs hebben gehad en die met hun deskundigheid in het onderwijs willen werken op een goed salarisniveau in te schalen.
- Het behalen van meer dan één bevoegdheid moet ook in een functiebeloningssysteem reden kunnen zijn om salarisschalen snel te doorlopen.
- Het geven van extra periodieken met behulp van objectieve criteria moet mogelijk zijn.
- Er moeten niet alleen eisen worden gesteld aan de overgang van de leraarschaal naar de seniorschaal, maar ook aan de overgang van de zogenaamde tussenschaal naar de leraarschaal. Daarvoor moeten objectieve criteria bestaan. Met name het met succes gevolgd hebben van nascholing is een criterium.
- De positie van de schoolleiding moet nader worden onderzocht en beter geregeld. In het vervolg overleg tussen de minister en de bonden m.b.t. het HOS-accoord is met een deel van de wensen van de fractie rekening gehouden. Met name de positie van eerstegraads leraren in de onderbouw van HAVO/VWO is versterkt. Ook de positie van de schoolleiding is verbeterd. Over sommige punten discussieert de Kamer binnenkort verder met de regering. Inlossen van andere punten zal moeten wachten tot financieel gunstiger tijden zijn aangebroken.

Bijlage III van het Jaarverslag 1985.

code	Kamercentrale	LEDENLIJST VVD PER 1 JANUARI 1985								aantal	aantal
		totaal	86	91	92	93	94	95	96	partij- raadsleden 1984	partij- raadsleden 1985
A	's-Hertogenbosch	4621	8	6	322	2685	660	925	15	4	4
B	Tilburg	4172	7	3	200	2495	615	843	8	4	4
C	Gelderland (Arnhem)	5849	13	3	176	3302	1977	1362	16	6	6
D	Gelderland (Nijmegen)	4301	2	9	168	2519	679	912	12	4	4
E	Rotterdam	2092	3	-	159	1027	594	303	6	2	2
F	's-Gravenhage	3895	7	-	142	1400	1697	644	5	3	3
G	Leiden	9058	20	5	383	5167	1615	1848	20	7	7
H	Dordrecht	7510	22	1	293	4321	1275	1571	27	6	6
I	Amsterdam	2108	2	-	188	1035	662	216	5	2	2
J	Den Helder	4845	12	5	129	2869	900	917	13	4	4
K	Haarlem	7380	19	1	246	3839	1950	1309	16	6	6
L	Zeeland	2478	7	2	67	1414	468	519	1	2	2
M	Utrecht	7992	21	5	325	4190	1313	1620	13	7	6 2)
N	Friesland	3916	6	2	103	2231	729	837	3	3	3
O	Overijssel	5891	16	7	243	3275	1108	1227	15	5	5
P	Groningen	4228	14	3	201	2056	997	950	7	4	4
Q	Drenthe	3996	9	2	77	2061	901	935	11	3	3
R	Limburg	3452	10	6	181	2067	351	828	9	3	3
S	(afd.) New York	43	-	-	3	33	3	4	-	-	-
S	HB-rechtstreeks	293	3	-	6	146	76	62	-	-	-
		89120	201	60	3612	48132	19071	17832	212	75	74

1) conform artikel 50.1 onder 6 huishoudelijk reglement, juncto artikel 14.5 statuten
 2) wijziging in aantal - vergelijk 1984

N.B. In algemene vergadering totaal 2076 stemmen
 Aantal afdelingen per 1 januari 1985: 613

 * RUN 206 CLIENT 00972 V.V.D. DATUM 10-01-86 *
 * OVERZICHT LEDENTALLEN *

KAMERCENTRALE	AANTAL	STEMMEN	EX ASP	PR ART	*** S O U R T L E U D L N ***							
					ART 20	LEDEN 50.1 HR	06	91	92	93	94	95
A	*S-HERTOGENBOSCH	4609	119	4604	4	8	5	269	2684	675	948	20
B	TILBURG	4100	100	4097	4	8	3	173	2411	650	844	11
C	GELDERLAND-ARNHEM	6425	141	6422	5	14	3	142	3027	1908	1310	21
D	GELDERLAND-NIJMEGEN	4139	107	4134	4	4	5	129	2410	686	888	17
E	ROTTERDAM	1984	40	1983	2	3	1	149	958	575	208	10
F	'S-GRAVENHAGE	3575	72	3574	3	9	1	104	1257	1611	560	13
G	LEIDEN	8809	201	8802	7	21	7	335	5062	1615	1798	31
H	DORDRECHT	7220	168	7220	6	22	0	227	4111	1276	1552	32
I	AMSTERDAM	1991	40	1991	2	2	0	144	988	626	223	8
J	DEN HELDER	4858	122	4856	4	11	2	121	2056	899	945	24
K	HAARLEM	7116	153	7113	6	18	3	197	3664	1922	1285	27
L	ZEELAND	2612	61	2609	3	6	3	62	1465	517	556	3
M	UTRECHT	7716	178	7714	6	19	4	270	3923	1846	1625	31
N	FRIESLAND	3670	92	3678	3	7	0	77	2184	735	864	11
U	OVERIJSEL	4876	120	4871	4	14	5	181	2635	1021	1005	15
P	GRONINGEN	4104	107	4103	4	14	1	162	1971	1003	942	11
Q	DRENTH	3934	94	3931	4	9	3	63	1998	924	922	15
R	LIMBURG	3463	90	3462	3	9	1	172	2110	345	817	9
S	FLEVOLAND	1027	23	1027	1	2	0	21	647	116	230	3
W	HB RECHTSTR + NEW YORK	363	2	303	0	2	0	6	210	90	74	1
SUBTOTAAL		86821	2030	86774	75	202	47	3004	46511	19040	17704	313
T	VVD EXPRESSE	2636	0	2638	0	0	0	0	0	0	0	0
U	LSVN	391	0	391	0	0	0	0	0	0	0	0
V	ABONNEMENTEN V EN D	616	0	616	0	0	0	0	0	0	0	0
Z	OVERIGEN	6725	0	6725	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL KC		97191	2030	97144	75	202	47	3004	46511	19040	17704	313

Bijlage IV van het Jaarverslag 1985.

a. koepelcommissie Buitenland

- a1. commissie Buitenland
- a2. Defensiecommissie
- a3. commissie Ontwikkelingssamenwerking

b. koepelcommissie Leefbaarheid

- b1. commissie Milieuhygiëne
- b2. commissie Ruimtelijke Ordening
- b3. commissie Verkeer en Waterstaat

c. koepelcommissie Onderwijs

- c1. commissie Primair Onderwijs
- c2. commissie Secundair Onderwijs
- c3. commissie Tertiair Onderwijs
- c4. commissie Volwasseneneducatie

d. koepelcommissie Financiële, Economische en Sociale Zaken

- d1. Belastingcommissie
- d2. Financieel-Economische commissie
- d3. Sociale commissie
- d4. commissie Midden- en Kleinbedrijf
- d5. Energiecommissie
- d6. Landbouwcommissie
- d7. commissie Volkshuisvesting

e. koepelcommissie Welzijn

- e1. Culturele commissie
- e2. commissie Maatschappelijke Ontwikkeling
- e3. commissie Mediabeleid
- e4. commissie Sport, Recreatie en Natuurbehoud
- e5. commissie Volksgezondheid
- e6. Homowerkgroep

f. koepelcommissie Justitie en Binnenlandse Zaken

- f1. Justitie commissie
- f2. commissie Binnenlandse Zaken
- f3. werkgroep Grote Steden
- f4. Politie commissie

commissie Jeugdbeleid

1985 is voor de Koepelcommissie Buitenland een bijzonder vruchtbaar jaar geweest. Het werd gekenmerkt door vele werkzaamheden en resultaten, dankzij de inzet van gemotiveerde leden en ad-hoc specialisten.

Voor 1985 kunnen de volgende resultaten worden vermeld:

- I rapport ad-hoc werkgroep Publiciteit;
- II rapport ad-hoc werkgroep Ontwikkelingssamenwerking en Werkgelegenheid;
- III Themadag Buitenlandse Zaken te Rotterdam;
- IV SDI-rapport.

I. De ad-hoc werkgroep Publiciteit (reeds gedurende het gehele jaar 1984 werkzaam) hield zich bezig met het onderwerp: "publieke opinie en buitenlandse politiek, waaronder ook begrepen het veiligheidsbeleid". Deze werkgroep rondde tijdens een eindbespreking op 18 januari haar werkzaamheden af. De exacte vraagstelling van de werkgroep luidde: "hoe kan de VVD haar standpunten over internationale zaken beter voor het nationale voetlicht brengen; met als subvraag "hoe met standpunten over internationale zaken wervend zou kunnen worden opgetreden richting achterban en kiezers". Het eindrapport v.d. ad-hoc werkgroep werd aan het DB aangeboden.

Leden van de werkgroep waren:

- De Heer J.Th. de Visser (commissie Mediabeleid), voorzitter;
- Mevr.M.A.Zoutendijk-Meijs (koepelcie.Buitenland), secretaris;
- Drs.G.Ch.O. Boosman (waarnemer namens 2e kamerfractie);
- De Heer J.N.J. van den Broek (waarnemer namens VVD-secretariaat);
- Mevrouw Mr.E.Bruggeman-Tersteeg (ad-hoc-lid);
- Drs.A. de Graaff (cie.Defensie);
- Mevr.P.ter Keurst-Bakkum (cie.Ontwikkelingssamenwerking);
- De Heer R.D. Praaning (ad-hoc lid);
- De Heer W.C. de Vries (cie.Buitenlandse Zaken).

II. Op 16 januari 1985 rondde de ad-hoc werkgroep Ontwikkelingssamenwerking en Werkgelegenheid haar werkzaamheden af (na medio oktober 1984 haar werkzaamheden te zijn gestart).

De werkgroep kwam 6 maal bijeen en was als volgt samengesteld:

- De Heer H.H. Leerentveld, voorzitter (cie.ontwikkelingssamenwerking);
- Mevr.M.A. Zoutendijk-Meijs, secretaris (koepelcie.Buitenland);
- Dr.B.G. Klein Wassink (cie.Buitenland);
- De Heer A.G. van Rongen (cie.Buitenland);
- Ing.W.D.S. van de Veen Meerstadt (cie.Ontwikkelingssamenwerking);
- Ir. T. Verheul (cie.Ontwikkelingssamenwerking);
- Drs.F.W. Weisglas (adviserend lid).

Doel van de ad-hoc werkgroep was: "uit de gezichtshoek van de VVD commentaar te leveren op de door de Minister van Ontwikkelingssamenwerking uitgebrachte nota "Ontwikkelingssamenwerking en Werkgelegenheid".

Bij schrijven van 23 januari werd het rapport aan de koepelcie.Buitenland aangeboden. De koepelcie Buitenland bood op haar beurt na goedkeuring erva het rapport aan het DB aan bij schrijven van 29 maart.

III. Op 9 februari vond onder auspiciën van de Koepelcommissie Buitenland in samenwerking met de Kamercentrale Rotterdam een themadag Buitenlandse Zaken te Rotterdam plaats, ter voorbereiding van het ontwerp-verkiezings-program 1986-1990. Voorzitter op deze dag was Dr.A.C.A. Dake, voorzitter van de koepelcommissie Buitenland.

De belangstelling voor deze dag was opmerkelijk groot.

In de ochtenduren hield Minister Schoo een inleiding, waarna de aanweziger zich opsplitten in diverse groepen, discussiërend over diverse onderwerpen. In de namiddag vond een plenaire discussie plaats, nadat de rapporteurs van de diverse groepen verslag hadden uitgebracht. Mede dankzij de kamercentrale Rotterdam verliep de dag voorspoedig (uitstekend georganiseerd).

IV. SDI-rapport.

Begin april werd door de koepelcommissie Buitenland besloten tot instelling van een SDI-werkgroep.

Als voorzitter van de werkgroep trad op Dr. A.C.A. Dake, als secretaris de Heer Drs. M. Wessels.

Op 10 oktober werd rapport uitgebracht, nadat een zevental vergaderingen plaatsvonden, waarvan enkele tezamen met de Cie.Defensie en met de Cie.Buitenland.

De werkgroepleden waren of lid van de Commissie Buitenland, of leden van de Commissie Defensie, dan wel partijleden-deskundigen.

De werkgroep achtte het haar taak een uitgebalanceerde mening te vormen met betrekking tot het Strategische Defensie Initiatief en is daarbij gekomen tot opstelling van een voorlopige analyse, die aan de hand van de praktijk nader zal moeten worden getoetst en waar nodig herzien.

De werkgroep heeft haar rapport bij het DB ingediend.

De Koepelcommissie Buitenland hield op de volgende data haar vergaderingen:

- 10 januari - vergadering over de concept-stellingen voor de themadag Buitenlandse Zaken te Rotterdam.
- 4 februari - vergadering leden koepelcie-buitenland met ad-hoc-werkgroep ter voorbereiding van de themadag BZ te Rotterdam.
- 14 maart - vergadering ter bespreking van de rapporten:
 - ad-hoc werkgroep Publiciteit;
 - ad-hoc werkgroep Ontwikkelingssamenwerking & Werkgelegenheid;
 - evaluatie themadag Buitenlandse Zaken dd.9/2 + verwerking van de gegevens daarvan voor de Commissie Verkiezingsprogramma

mede namens Dr. A.C.A. Dake,
voorzitter koepelcie.Buitenland,

M.A. Zoutendijk-Meijs,
secretaris koepelcie.Buitenland.
Oegstgeest, 4 december 1985.

JAARVERSLAG 1985 van de Commissie Buitenland

De commissie Buitenland vergaderde in 1985 elf keer. Vele onderwerpen van buitenlandse politiek werden besproken, waarvan de belangrijkste zijn:

Het opstellen van discussieteksten voor een themadag over buitenlandse politiek.

Het hoofdstuk Buitenland van het verkiezingsprogramma 1986-1990.

Een resolutie voor het congres van de Europese Liberale Democraten in Groningen.

Een verslag van een werkgroep ontwikkelingssamenwerking en werkgelegenheid.

Resoluties voor het congres van de Liberale Internationale te Madrid.

Het handelsembargo van de Verenigde Staten jegens Nicaragua.

De terugtrekking van de Verenigde Staten en het dreigende vertrek van Engeland uit de Unesco.

De verontrustende ontwikkelingen in Zuid-Afrika.

De beslissing van de regering om over te gaan tot het plaatsen van kruisraketten en het daarmee verband houdende besluit om de overige kerntaken te verminderen.

Een rapport over het SDI opgesteld door een adhoc werkgroep over dit onderwerp. Het definitieve rapport werd aangeboden aan het hoofdbestuur.

De intergouvernementele conferentie over de Europese Unie, de verbetering van de besluitvorming binnen de EEG en het uitbreiden van de bevoegdheden van het Europees Parlement.

De vergaderingen werden voorgezeten door de heer Kok in verband met werkzaamheden van de heer Hoefnagels voor het verkiezingsprogramma.

G.D. Heij
secretaris

**JAARVERSLAG VAN DE DEFENSIE-COMMISSIE VAN DE VVD OVER DE PERIODE
1 SEPTEMBER 1984 TOT AAN 10 SEPTEMBER 1985.**

Algemeen

De defensie-commissie vergadert steeds op de tweede dinsdag van de maand, ook tijdens het kamer-reces. Voorts waren er evenals in andere jaren ook in het verslagjaar nogal wat extra bijeenkomsten o.a. over S.D.I. en "Eureka". Ook de voorbereiding en de organisatie van de "Themadag Buitenland", die op 9 februari 1985 te Rotterdam werd gehouden, vergde nogal wat werk.

Evenals die van de voorgaande jaren geeft dit jaarverslag niet alle werkzaamheden van de commissie weer. De defensie-commissie heeft, meer dan waarschijnlijk de andere partij-commissies, te maken met vertrouwelijke gegevens. De commissie ontkomt er daarbij niet aan om sommige gegevens wel onder de aandacht te brengen van o.a. de kamerleden doch deze gegevens niet te publiceren in notulen, jaarverslag e.d.

Het aan ons toegevoegde "HB-lid" is uiteraard op de hoogte van alles wat in de commissie speelt. Hij informeert zonodig het hoofdbestuur over aangelegenheden die "niet op papier staan".

Enkele grepen uit het verhandelde in de maandelijkse vergaderingen:

Dinsdag 11 september 1984:

Bespreking van de door onze leden De Graaff en Bast vervaardigde notitie over het stuk: "discussienota herziening VVD-partijcommissies", Jaarplan 1984/1985, Politieke en militaire aspecten van het materiaal-aanschaffingsbeleid, Nieuwe transportmiddelen Koninklijke Luchtmacht.

Voorts kwamen aan de orde de "vaste agendapunten": stand van zaken krijgsmachtdelen (verzorgd door de leden die actief dienen in de land-, zee dan wel luchtmacht) en "vragen van en aan kamerleden". Deze agendapunten worden bij het verslag van de volgende maandvergaderingen niet meer expliciet vermeld.

Dinsdag 9 oktober 1984:

Eerste indruk defensiebegroting, planning deelcongres, regeling buitenlandse plaatsingen militairen, politieke en militaire aspecten van het materiaal-aanschaffingsbeleid (punt van bespreking o.a. de brieven van staatssecretaris Van Houwelingen van Defensie aan de voorzitter van de vaste commissie voor Defensie van de Tweede Kamer van 20 september en 8 oktober 1984 betreffende de "Walrus"problematiek).

Dinsdag 13 november 1984:

Voorstel herziening VVD-partijcommissies, defensiebegroting, spreekbeurten-problematiek, RSV-problematiek, gevolgen (voor Defensie) van Europese verkiezingen, contact met Europarlementariers.

Dinsdag 11 december 1984:

Definitieve regeling deelcongres 9 februari 1985, moeilijkheden onderhoud F-16 wegens ontbreken van voldoende testapparatuur. Problemen bij de Marine op het personele vlak in verband uitzending naar het buitenland. Problemen nachtzicht-apparatuur van o.a. Leopard I.

Dinsdag 8 januari 1985:

Wegens het vertrouwelijk karakter van de besprekingen geen notulen.

Dinsdag 12 februari 1985:

Verslag themadag 9 februari 1985. Instelling ad hoc commissie verkiezingsprogramma. Pakketvergelijking.

Dinsdag 12 maart 1985:

Bespreking rapport sub-commissie partijcommissies. Toelichting van staatssecretaris Hoekzema over het rapport pakketvergelijking.

Gedachtenwisseling met staatssecretaris Hoekzema over de vraag in hoeverre het loopbaanbeleid van burgers op Defensie samenhangt met de pakketvergelijking.

In april 1985 is de normale maandelijkse vergadering niet gehouden.

Dinsdag 14 mei 1985:

Pakketvergelijking.

Dinsdag 11 juni 1985:

Verslag van Bast over de vergadering met het Dagelijks Bestuur van 23 mei 1985 over de partijcommissies. Verslag Bast van de eerste besprekingen van de ad hoc commissie S.D.I.

Dinsdag 9 juli 1985:

Verslag van De Graaff van de in deze periode gehouden vergaderingen van de ad hoc werkgroep S.D.I. Materieel-problemen bij de landmacht en luchtmacht.

Dinsdag 13 augustus 1985:

Het concept-rapport ad hoc werkgroep S.D.I. en Eureka, die middag binnengekomen, wordt nu uitgedeeld en summier besproken. Pakketvergelijking. Civiele verdediging.

Dinsdag 10 september 1985:

Gedachtenwisseling met het lid van onze Tweede Kamer-fractie Evenhuis, voorzitter van de vaste commissie voor defensie van de Tweede Kamer over een groot aantal onderwerpen.

Aerdenhout, december 1985.

Mr. J.M. Bast
Secretaris Defensie Commissie
VVD.

JAARVERSLAG van de partijcommissie Ontwikkelingssamenwerking 1985

Voor de partijcommissie ontwikkelingssamenwerking is 1985 een interessant en productief jaar geweest.

De eerste helft van het jaar stond in het teken van de voorbereiding van het concept verkiezingsprogramma. Daaraan is een bijdrage geleverd in de vorm van negen zorgvuldig geformuleerde stellingen. Tevens is een bijdrage geleverd aan de inhoudelijke voorbereiding van de thema-dag "Buitenland", in het bijzonder met betrekking tot de aan ontwikkelingssamenwerking gerelateerde onderwerpen.

De tweede helft van het jaar stond in het teken van de voorbereiding van de verkiezingen van 1986 en van het voorzitterschap van de EG door Nederland met ingang van 1 januari 1986. In het kader hiervan zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- de plaats van OS binnen de rijksdienst,
- OS en de EG,
- het stimuleren van de particuliere sector in ontwikkelingslanden,
- de rol van het nederlandse bedrijfsleven in de OS,
- internationaal onderwijs en OS,
- de relatie tussen OS en bewapening.

Over elk van deze onderwerpen is een korte notitie opgesteld.

Naar aanleiding van de publikatie van het ontwerp verkiezingsprogramma zijn negen amendementen ingediend.

De commissie heeft met genoeg kennis genomen van de beschouwingen met betrekking tot de begroting van OS voor 1986 en onderschrijft de hoofdlijnen van de inbreng van de fractie dienaangaande in de Tweede Kamer. In het kader hiervan is in het bijzonder aandacht besteed aan:

- het versterken van de liberale aksenten van het beleid,
- de oplossing van de stuwmeer-problematiek,
- de keuze van de programma-landen en het toesnijden van het beleid op de specifieke situatie in die landen,
- de versterking van het produktief vermogen in ontwikkelingslanden en de rol van de particuliere sector daarbij,
- de relatie tussen OS en de mensenrechten, en
- de donorcoördinatie.

In september nam ir. H.Ph. Huffnagel, na vele jaren het voorzitterschap bekleed te hebben, afscheid van de commissie. Tevens vonden enkele andere personele mutaties plaats, hetgeen resulteerde in de volgende samenstelling van de commissie:

H.H. Leerentveld, voorzitter
ir. E.L.P. Hessing, secretaris
mr. A.M.C. Geerling
mw. P. ter Keurst-Bakkum
prof. ir. J.H. Kop
ir. J. Mulder
dr. J.H.B. den Ouden
N.A. van Oudgaarden
drs. P.F. Regnault
M.P. Swart
drs. W.S. Teller
ing. W.D.S. van der Veen Meerstadt

De adviserende leden zijn:

drs. J.G. Bruggeman
drs. L.M.L.H.A. Hermans
drs. B. Hofman
mw. M.J.H. den Ouden-Dekkers
mw. E. Terpstra
mw. mr. E. Veder-Smit
drs. F.W. Weisglas

Ter voorbereiding van de themadag leefbaarheid op 9 maart '85 te Zoetermeer, is enkele malen vergaderd met de K.C. Leiden die deze dag heeft georganiseerd. De cie's Verkeer en Waterstaat, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne hebben de stellingen voorbereid. De ministers Drs. N. Smit-Kroes en Dr. P. Winsemius hebben inleidingen gehouden, terwijl Mr. W. J. Geertsema een samenvatting heeft uitgesproken van deze dag.

De stellingen zijn door de betreffende partijcie's ingebracht voor het ontwerp-verkiezingsprogramma 1986-1990.

Enkele punten kregen tijdens de plenaire discussie bijzondere aandacht, zoals:

1. Agrariers voelen zich in natuurgebieden bedreigd door de R.O. structuur, zoals b.v. door de Relatienota.
2. Parkeergarages zouden uit de algemene middelen gefinancierd moeten worden, evenals de kosten voor verkeer en openbaar vervoer.
3. De zorg voor het milieu moet meer en beter gemotiveerd worden in de gemeentelijke verkiezingsprogramma's.
4. Het rapport "Liberale visie op Verkeer en Waterstaat" is een goede inbreng voor het verkiezingsprogramma.

De Koepelcommissie heeft met de verslaglegging van deze themadag haar inbreng geleverd voor het ontwerp-verkiezingsprogramma.

In 1984 heeft de werkgroep "Markerwaard" haar eindadvies uitgebracht, waarin een meerderheid van 8 leden het H.B. heeft geadviseerd de Markerwaard in te polderen, terwijl een minderheid van 4 leden hier geen behoefte aan heeft. Desondanks staat in het ontwerp Verk. progr. dat er geen polder Maekerwaard tot stand gebracht moet worden. Namens de meerderheid is daarom een motie ingediend, als volgt: Het voornemen om de Markerwaard in te polderen, wordt zo spoedig mogelijk uitgevoerd.

Leden: De commissie bestaat uit 9 leden onder voorzitterschap van ir. G. Kingma. In 1985 hebben twee leden wegens andere verplichtingen hun lidmaatschap beëindigd, te weten mevr. H. S. van Aartsen-Warsen, secretaris en dr. ir. N. van Lookeren Campagne. Als secretaris is benoemd het lid van de commissie mevr. drs. J. de Blécourt-Maas.

Adviserende leden: De commissievergaderingen werden regelmatig bijgewoond door het lid van de Eerste Kamer dr. B. Hofman en de leden van de Tweede Kamer dr. R. Braams, mr. A. J. te Veldhuis, mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh en L. M. de Beer.

Vergaderingen: In 1985 is de commissie 10 maal bijeengewees; éénmaal is tevens de commissie Energie uitgenodigd.

Gastspreekers: dr. P. Winsemius, minister VROM: "Milieu en energie".
drs. R. Heeze, commissie energie: "Uitstoot grote vuurhaarden".

Vergaderthema's: Bij elke vergadering werd met de kamerleden gesproken over actuele zaken. Daarnaast werd als regel één thema per vergadering nader uitgediept. Daartoe zijn door een aantal commissieleden de volgende inleidingen gehouden:

- dr.ir.L.H.Wachters : "Verzuring en veresting"
- drs J. de Blécourt-Maas : "Milieuplanning"
- mr.M.Visser en R.E.Waterman : "Chemisch afval en de volstrekt beheersbare berging en verwerking van reststoffen"
- dr.ir.L.H.J.Wachters, nogmaals het thema "Verzuring" voor de vergadering met de Minister en de commissie Energie
- J.Königel: "Decentralisatie, organisatie en financiering van milieutaken"
- mr.M.Visser : "Medewerking bedrijven aan milieubeheer"
- R.E.Waterman: "Koppeling milieubeleid en economisch beleid: technische innovatie".

Overig: Voor de themadag leefbaarheid op 9 maart heeft de commissie stellingen geleverd om de discussie op gang te brengen.

Voor het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer 1986/1990 heeft de commissie twee amendementen ingediend.

Notities: jan.'85. "Conclusies van berekeningen op basis van de zure regen nota" door dr.ir.L.H.J.Wachters.

mrt.'85. "Chemisch afval.....een visie vanuit een chemiegigant" door mr.M.Visser.

juni'85. "Decentralisatie, organisatie en financiering milieutaken" door J.Königel.

nov.'85. "Knelpunten, ervaren door het bedrijfsleven inde relatie bedrijfsleven-overheid, bij de uitvoering milieubeleid door de overheid" door mr.M.Visser. (het betreft een enquete bij een collectieve industriële belangengroep en bij het ministerie van VROM)

Het ligt in de bedoeling dat de commissie in 1986 dezelfde werkwijze zal voortzetten.

drs. J.de Blécourt-Maas, secretaris

De leden en adviserende leden van de commissie Ruimtelijke Ordening, kwamen in 1985 zeven maal in vergadering bijeen.

Uitgezonderd, een korte vergadering ter vaststelling van de in te dienen moties en amendementen op het ontwerp-verkiezingsprogramma ten behoeve van de in 1986 te houden verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten Generaal, vonden alle bijeenkomsten plaats in het gebouw van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

De korte vergadering had plaats te Tiel, aansluitend aan de exkursie naar het polderdistrict Tieler- en Culemborgerwaarden op 27 september 1985.

De bijeenkomsten werden goed bezocht, zowel door de leden als de adviserende leden. De laatsten met name vanuit de Tweede Kamerfractie.

Op 17 april 1985 had de commissie een gesprek met de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de heer dr. P. Winsemius, op zijn departement.

De belangrijkste gesprekspunten waren, de voortgang van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de structuurschema's (regeringsbeslissing) Landinrichting, Openluchtrecreatie, Natuur- en Landschapsbehoud, alsmede de te trekken konklusies van de themadag Leefbaarheid te Zoetermeer op 9 maart.

De voorzitter, de heer drs. H.B. Eenhoorn, vertegenwoordigde de commissie in het overleg met het hoofdbestuur, aangaande het functioneren van de partijcommissies en de toekomstige structuur hiervan.

In het volgende, een kort overzicht van de gehouden bijeenkomsten en de belangrijkste punten van bespreking en een aantal konklusies.

De gesprekspunten werden over het algemeen schriftelijk voorbereid en vooraf aan de commissieleden toegestuurd.

Aangaande de keuze van de onderwerpen, stond het aspect ' aktualiteit ' centraal.

Data bijeenkomsten en belangrijkste onderwerpen van bespreking, alsmede enkele konklusies.

5 februari - behandeling structuurschema's (regeringsbeslissing) Landinrichting, Openluchtrecreatie, Natuur- en Landschapsbehoud.
Voor deze vergadering waren tevens uitgenodigd de Landbouwcommissie en de commissies Sport en Recreatie en Natuurbehoud. Een aantal leden en adviserende leden van genoemde commissies waren aanwezig.

Konklusies.

De commissies hebben waardering voor de regering, haar beleid ten aanzien van de landinrichting, natuur- en landschapsbehoud en de openluchtrecreatie, door middel van structuurschema's naar voren te brengen.

Het wordt echter betreurd, dat dit niet is gebeurd door middel van één structuurschema. Dit had ongetwijfeld geleid tot een grotere afstemming op elkaar van de verschillende beleidsvoorstellen. Overlappingsen van een aantal uitgangspunten, die in alle drie schema's worden behandeld, echter niet op een gelijke wijze, zoals aangaande de waarde van het landschap, had voorkomen kunnen worden.

Mede hierdoor was het geheel wellicht concreter en duidelijker geweest en de algehele beoordeling positiever.

De commissies missen een zekere financiële onderbouwing. Behalve het structuurschema Openluchtrecreatie, zijn de andere schema's meer geschreven uit een oogpunt van behoud. Van enige creativiteit is in deze weinig sprake. Dit wordt als een gemis ervaren.

De commissies zijn van mening, dat het rijk door middel van structuurschema's haar beleid mag aangeven. De uitwerking dient echter plaats te vinden op provinciaal niveau. Het streekplan is hiervoor het geeigende beleidsuitgangspunt. Het rijk dient echter wel de financiële middelen beschikbaar te stellen.

- formulering van stellingen ten behoeve van de themadag Leefbaarheid op 9 maart te Zoetermeer.
- voorstellen van hoofdpunten van beleid, ten behoeve van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer.

5 maart

- structuurschets Stedelijke Gebieden. Ten behoeve van een goed op elkaar afgestemde advisering aan de Kamerfrakties, was voor deze bijeenkomst tevens uitgenodigd de commissie Volkshuisvesting.

Konklusies.

Over het algemeen heeft men waardering voor de uitgangspunten. De structuurschets wordt echter te gedetailleerd gevonden. Het wordt in deze prematuur gevonden, in het kader van een structuurschets uitspraken te doen aangaande onder andere de richting van uitbreiding van Amsterdam en 's-Gravenhage.

Men is van mening, dat het in de structuurschets aangegeven beleid, dat méér is gericht op de ontwikkeling van de grote steden, qua toename van de bevolking en de voorzieningen, niet een dusdanig effect mag hebben ten aanzien van oorspronkelijke groeikernen, dat deze met een onvoltooide taakstelling blijven zitten; een taakstelling met betrekking tot de bevolkingsontwikkeling, waarvoor voorzieningen zijn getroffen.

1 mei

- structuurschets Stedelijke Gebieden.

4 juni

- rijksbeleid aangaande de ruimtelijke ordening en het al of niet in overeenstemming zijn met het regionaal-ekonomies beleid van het rijk.

3 september

- ruimtelijke ordeningsaspecten aangaande het voorontwerp van wet tot herziening van de Woningwet.
- waardoor wordt een liberaal ruimtelijk ordeningsbeleid gekenmerkt.

27 september

- excursie naar het polderdistrict Tieler- en Culemborgerwaarden te Tiel.

Hoofddoel van deze excursie was, de problematiek van de dijkverzwaring langs de grote rivieren en de konsekventies aangaande het ruimtelijk beleid, zowel met betrekking tot de bebouwing als natuur- en landschap.

10 december

- planologische konsekventies met betrekking tot het wijzigen van oorspronkelijke voorstellen, door met name de rijksoverheid, waardoor gemeentebesturen voor problemen komen te staan. Uitgangspunt, de herziening van het banenstelsel van het vliegveld Schiphol en de konsekventies hiervan voor Amsterdam e.o.

Bepaalde delen van het jaar werden gekenmerkt door een regelmatig terugkeren van dezelfde discussiepunten in de vergaderingen. Voorbeelden hiervan zijn, de voortgangprocedure van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 49/50 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de planologische 'schaduw'schade door voorgestelde rijksregelingen.

Ten aanzien van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, betreurt de commissie het ten eerste dat, na een goede inhoudelijke discussie in het voorgaande jaar en het positieve resultaat in de Tweede Kamer, leidende tot een aanneming van het voorstel tot wijziging, met name de Eerste Kamerfractie van de VVD een stagnerende invloed heeft gehad op de verdere voortgangprocedure. Dat geen inhoudelijke maar meer motieven van competentie ten opzichte van de Tweede Kamer hieraan ten grondslag liggen, heeft de commissie verbaasd, jufst met betrekking tot deze geliberaliseerde wet.

Het verheugt de commissie dat uiteindelijk door een goed overleg tussen de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de beide Kamers der Staten Generaal, het resultaat zodanig is, dat de wijziging in de eerste helft van 1986 van kracht wordt.

De commissie is van mening, dat de trage voortgang niet nodig had hoeven zijn, indien de betrokken beleidsmakers in de Kamers goed overleg hadden gevoerd en attenter in het overleg van de commissie was gereageerd.

Een snellere tot standkoming van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, zou duidelijk een liberaal winstpunt zijn geweest.

- - -

COMMISSIE VERKEER EN WATERSTAAT (CVW)

Jaarverslag 1985

voorzitter: J.C. van Duin

secretaris: B. von Königslöw

ALGEMEEN

De commissie vergaderde negenmaal, steeds in aanwezigheid van één of meer kamerleden. Zowel minister Smit-Kroes als staatssecretaris Scherpenhuizen waren éénmaal te gast. Het hoofdbestuur nam een definitief besluit over de nieuwe opzet van de partijcommissies. De CVW blijft gehandhaafd en zal alle zaken op het terrein van het departement van verkeer en waterstaat gaan behartigen. De nieuwe structuur gaat in na de verkiezingen in 1986.

WERKZAAMHEDEN

Liberaal visie verkeer en waterstaat

Rekening houdende met de opmerkingen die het hoofdbestuur in 1984 gemaakt had over de eerste versie stelde de commissie in februari de definitieve versie vast. Deze werd door het hoofdbestuur aanvaard onder wijziging van de titel in "liberale visie op aspecten van verkeer en waterstaat".

Deze visie werd uitgereikt aan de deelnemers aan de themadag leefbaarheid op 9 maart. Tevens werden hen enkele provocerende stellingen voorgelegd, die inderdaad volop discussie opleverden. De themadag werd als een succes ervaren.

Van de liberale visie werd een ingekorte versie gemaakt ten behoeve van publicatie in Liberaal Reveil. Het artikel kon echter in 1985 niet worden geplaatst.

Verkiezingsprogramma 1986

Zoals gebruikelijk deed de CVW suggesties en tekstvoorstellen voor het op te stellen verkiezingsprogramma. De in het ontwerp-programma opgenomen punten en teksten bleken ditmaal redelijk met de gedachten van de CVW overeen te stemmen. Niettemin werden op het ontwerp nog acht amendementen ingediend, merendeels van redactionele aard. Teleurstelling echter over het afwijzen van inpoldering van de Markerwaard in het ontwerp-programma, nadat eerder het kabinet juist een besluit vóór inpoldering had genomen, zij het zonder termijn aan te geven. De CVW diende uiteraard een amendement vóór inpoldering in.

Gesprekken met bewindslieden

In april werd een levendige gedachtenwisseling gehouden met mevrouw Smit over:

- . de externe advisering over verkeer en waterstaat (hoofdraad en subraden);
- . de liberale visie, het volgende verkiezingsprogramma en de wenselijkheid van een goed regeerakkoord;
- . het Europees vervoerbeleid.

In oktober was het goederenvervoer onderwerp van gesprek met de heer Scherpenhuizen. Deze had kort tevoren een overeenkomst gesloten met de vervoersorganisaties, waardoor de weg geopend wordt naar een liberaler goederenvervoerbeleid over de weg.

Europees vervoerbeleid

In mei besliste het Europese Hof van Justitie dat de Raad van Ministers op twee belangrijke punten in gebreke is gebleven bij de uitvoering van het verdrag van Rome. Het komt er op neer dat een aanzet tot een liberalisering van het intercommunautair vervoer achterwege is gelaten. De uitspraak wordt zo uitgelegd dat de Raad van Ministers nu ongeveer twee jaar de tijd heeft om zo'n aanzet alsnog te geven. Door voorstanders van liberalisering is de uitspraak met instemming begroet. Gezien de politieke situatie in Europa zullen verbeteringen slechts langzaam tot stand komen.

Overige punten

De CVW besprak verder de wet personenvervoer, de zesbaksduwvaart, de onderwaterbodenvervuiling en de begroting verkeer en waterstaat 1986. Deze begroting bracht andermaal weinig nieuws. Wel was de indiening van de wet personenvervoer een belangrijke stap op weg naar gezondere verhoudingen tussen Rijksoverheid en exploitanten van openbaar vervoer. Behandeling van deze wet vond plaats in december, waardoor de resultaten daarvan niet meer in dit verslag kunnen worden opgenomen.

De CVW bracht tenslotte een bezoek aan de nieuwe containeroverslagterminal van ECT op de Maasvlakte.

EVALUATIE

1985 was een goed jaar voor voorstanders van een liberaal vervoerbeleid. Op belangrijke terreinen als de organisatie van het openbaar vervoer, de verkeersveiligheid, het goederenvervoer over de weg, het onderhoud van de infrastructuur en de PTT zijn door beide liberale bewindslieden ontwikkelingen in gang gezet of voortgezet, die de commissie zeer aanspreken. Helaas blijkt in brede VVD-kring het enthousiasme voor dit beleidsterrein niet evenredig met de successen van het beleid. Ook in de volgende vier jaar zal de vernieuwde commissie, hopelijk samen met VVD-bewindslieden, stevig aan de weg en aan de dijken moeten timmeren.

Delft, 10 december 1985

B. von Königslöw
secretaris

JAARVERSLAG koepelcommissie onderwijs
en commissie primair onderwijs

Voor de Koepel Onderwijs heeft het jaar 1985 in het teken gestaan van het samenstellen van het verkiezingsprogramma '86-'90

In een groot aantal vergaderingen en discussiebijeenkomsten werd in eerste instantie de themadag voorbereid, die in maart plaatsvond.

Er werden daar een groot aantal stellingen gepresenteerd, die naar het inzicht van de Koepel de wensen en verlangens van de VVD over een groot aantal onderwerpen onderwijs betreffend weergaven. De vergadering was het in grote lijnen met de Koepel cie. eens; op een aantal punten werden wensen toegevoegd en teksten aangescherpt. Helaas had dit tot gevolg dat de bijdrage aan het concept verkiezingsprogramma de voorgeschreven omvang oversteeg, zodat keuzes gemaakt moesten worden.

Belangrijk daarbij waren de resultaten van een aantal discussiebijeenkomsten die belegd werden, om apart nog eens over een onderwerp te praten.

Zo werd een zeer boeiende en levendige discussie gevoerd over de lyceumnota van Staatssecretaris Nell Ginjaar. Deze bijeenkomst leverde een duidelijke stellingname op, welke ook weer verwoord is in het concept verkiezingsprogramma.

Voor de verslaglegging van overige activiteiten welke merendeels samen met een van cie's gedaan werd, wordt hier verwezen naar de verslaglegging van de cie's.

De Koepel cie heeft zich ook gebogen over de toekomst en geconstateerd, dat het niet eenvoudig zal zijn, met een (kleine) commissie het totale onderwijsveld te bestrijken.

De Koepel vraagt zich af of de advisering op deze wijze nog wel adequaat kan gebeuren.

De cie primair onderwijs heeft haar activiteiten in het jaar 1985 gekoppeld aan de Koepel.

Jaarverslag 1985 van de Commissie Secundair Onderwijs

Hoofdzaak in de activiteiten van de Commissie Secundair Onderwijs onder voorzitterschap van de heer R.A. Pijlman was in 1985 de invulling van de Themadag Onderwijs die onder auspiciën van de Kamercentrale Limburg werd gehouden op 23 maart 1985 in de Oranjerie in Roermond. De huishoudelijke inrichting van de themadag was in goede handen bij voorzitter P.J. Derks van de KCL en de leden Bolt en Van den Heuvel. De themadag was in feite de voortzetting van de Themadag Voortgezet Onderwijs die op 27 oktober 1984 was gehouden in Doorn. Voor de programmatische inrichting werd de beproefde succesformule gebruikt. De 105 deelnemers hadden ruim tevoren relevant studiemateriaal toegestuurd gekregen door de voorbereidingscommissie, te weten de conclusies van de vier deelvergaderingen in Doorn over 1. onderwijs aan 12- tot 15-/16-jarigen, 2. beroepskwalificerend vervolgonderwijs, 3. voorbereidend hoger onderwijs, 4. zorg voor de kwaliteit van het onderwijs. De themadag in maart 1985 in Roermond besloeg een groter gebied, namelijk het primair, het secundair, het tertiair en het volwassenen-onderwijs. Ter zake van die vier gebieden had de voorbereidingscommissie in totaal achtentwintig stellingen voorbereid. Voorts hadden de deelnemers de onderwijsparagrafen toegestuurd gekregen uit het Verkiezingsprogramma 1981-1985 Samen aan 't Werk en uit het Urgentieprogramma vastgesteld door de Partijraad in juli 1982. Gebleken is dat een dergelijke voorbereiding onontbeerlijk is om achteraf van een succesformule te kunnen spreken. Als bovendien de voorbereidingscommissie de verspreiding van een en ander in eigen hand neemt, wordt bijvoorbeeld het secretariaat aan de Koninginnegracht niet extra belast.

Beproefd is inmiddels ook de korte, felle en soms provocerende inleiding. Die was in goede handen bij drs A. Kraayeveld, secretaris van de FME; dertig onderhoudende minuten. Voor de lunch ging de vergadering in vier groepen uiteen, tijdens de lunch werd naar hartelust door-gediscussieerd (men kent elkaar inmiddels), na de lunch werd de discussie afgerond en werden conclusies geformuleerd. In een uur plenair vergaderen onder leiding van de heer A. de Jager werd daarna uit de werkgroepen gerapporteerd, werd gediscussieerd en werd de communis opinio vastgesteld. De voorbereidingswerkgroep, bestaande uit de leden De Hart, De Graaff-van Meeteren, Pijlman, Renique, Mackay en Alting formuleerde als uitkomst van de themadag onderwijs 1985 achtentwintig stellingen ten bate van de Commissie ter opstelling van het Verkiezingsprogramma 1986-1990. De stellingen werden bovendien ter kennisneming aan de Kamerfracties toegezonden.

De Commissie Secundair Onderwijs is ook in het tweede deel van 1985 actief gebleven door haar bijdrage te leveren aan de themavergaderingen van de Koepel Onderwijs. Om redenen van urgentie

en efficiency werd namelijk na het zomerreces van de Kamers besloten dat de activiteiten van de onderwijsadviesstructuur geconcentreerd zouden worden gericht op de politieke activiteiten van de Kamers en op de aanstaande verkiezingen.

februari 1986

H. Alting.

Algemeen

De Commissie Tertiair Onderwijs is in het verslagjaar 8 keer bijeen geweest. Daarnaast is de commissie al naar het gelang van het onderwerp een groot aantal keren in kleiner verband bijeengekomen.

De commissie heeft in goed overleg met de betrokken leden van de fracties van de Eerste en van de Tweede Kamer standpunten bepaald met betrekking tot (in voorbereiding zijnde) (concept-)wetsvoorstellen en (concept-)beleidsvoornemens van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen.

De volgende onderwerpen zijn in de commissie aan de orde geweest: WWO '84; Schaalvergroting, taakverdeling en concentratie in het Hoger Beroepsonderwijs; voorbereiding van twee onderwijscongressen van de VVD in Doorn en Roermond, Beleidsnota Hoger Onderwijs "Autonomie en Kwaliteit", Regeling tweede fase in het wetenschappelijk onderwijs, wetsvoorstel invoering van de Wet op het HBO, wetsvoorstel studiefinanciering en de Rijksbegroting van Onderwijs en Wetenschappen voor 1986. Verder is bij het vaste agendapunt "vrije discussie" geregeld gesproken over actuele onderwerpen van algemeen politieke aard. Zaken van huishoudelijke aard komen in de commissie niet aan de orde, aangezien deze aan de voorzitter en de secretaris van de commissie zijn gedelegeerd. Op een aantal onderwerpen wordt hier verder inhoudelijk ingegaan.

Schaalvergroting, taakverdeling en concentratie in het HBO

De commissie is tevreden over de eerste resultaten van het proces van schaalvergroting, taakverdeling en concentratie in het HBO. De voorgenomen fusievoornemens van de HBO-instellingen, die in 1986 uitgevoerd zullen moeten worden, zullen volgens de commissie beantwoorden aan de destijds gestelde doelstelling van het proces, namelijk dat het HBO versterkt moet worden zowel institutioneel als onderwijskundig (onderwijs, onderzoek en dienstverlening). De uitvoering van het STC-proces is onlosmakelijk verbonden aan de invoering van de nieuwe wetgeving en de bekostiging voor het HBO. Dit alles brengt mee dat de HBO-instellingen in 1986 voor een grote bestuurlijke last komen te staan om dit gehele veranderingsproces uit te voeren. Op dit punt heeft de commissie de nodige zorgen geuit. De commissie heeft daarom gepleit voor een zekere mate van flexibiliteit, zodat het proces met de nodige zorgvuldigheid kan verlopen.

Beleidsnota "Hoger Onderwijs, Autonomie en Kwaliteit"

De commissie kan in hoofdlijnen instemmen met de uitgangspunten van de Beleidsnota "Hoger Onderwijs, Autonomie en Kwaliteit". Met name uit oogpunt van deregulering en decentralisatie biedt de nota interessante perspectieven. Vooral op onderwijskundig terrein wil de nota de autonomie van de instellingen van WO en HBO verder versterken. De concrete voorstellen van de beleidsnota zullen in 1986 verder worden besproken door de commissie.

Wetsvoorstel studiefinanciering

Hoewel het wetsvoorstel studiefinanciering geen perspectief biedt op volledige onafhankelijkheid van het ouderlijk inkomen, kan de commissie desondanks in grote lijnen instemmen met het wetsvoorstel. Met name het feit dat elke student een basisbeurs krijgt spreekt de commissie aan. Door de afschaffing van de kinderbijslag voor de 18-jarigen en ouder en het toekennen van deze beurs wordt terecht de verantwoordelijkheid bij de studenten zelf gelegd. Het valt te betreuren dat vanwege de financiering de ouderonafhankelijkheid niet geheel is doorgetrokken. Wel heeft de commissie mogelijkheden gezien het wetsvoorstel op dit punt verder te verbeteren.

JAARVERSLAG COMMISSIE VOLWASSENENEDUCATIE 1985

In het verslagjaar bestond de commissie uit de volgende leden:
R.A. Pijlman (voorzitter), T. Rutgers-Dagevos (secretaris),
H.L. v. Eesteren-Smith, mevrouw J.M. Heemskerk,
J.A.J.M. van Huygevoort, W.M.M. Niland, G.P. Schuller (HB-lid),
J.A. Veening, P. van Zandbergen-Scheffer.

Adviserende leden:

G. den Ouden-Dekkers, mevrouw M. Kamp, Y.P.M. van der Werff,
L. Vonhoff-Luyendijk, J. Franssen.

De commissie vergadert in Amersfoort, gezien de reisafstand voor de meeste leden het meest centrale punt. In oktober en november vergaderde de commissie op verzoek van de kamerleden in 's-Gravenhage.

Een probleem voor het werk van de commissie vormt het niet tijdig beschikbaar zijn van kamerstukken, waardoor het werk ernstig wordt vertraagd. Aan mevrouw den Ouden is op haar verzoek verschillende malen advies uitgebracht.

De commissie heeft in haar vergaderingen de volgende onderwerpen besproken:

De basiseducatie, gevolgen van de bezuinigingen en Hos voor het dag-avondonderwijs, basiseducatie binnen het stelsel van de volwasseneneducatie in relatie tot K.M.B.O., primair leerlingwezen en BKE, Beroepsonderwijs voor volwassenen, studiefinanciering, de nota basiseducatie, onderwijs retributiebeleid, het informaticastimuleringsplan en het verkiezingsprogramma.

Jaarverslag 1985 van de Koepelcommissie Financiële,
Economische en Sociale Zaken

1. Samenstelling per 31 december 1985:
de heren Alberti, Antonini, Bakker, Barning, Den Boer, Engering, Geerligs, Den Hartog, Heerze, De Lange, Lantain, Lewin, Ressenaar, Van Rossum, Schonk, Sinnighe Damsté, Talsma (voorzitter), Korff (secretaris).
2. Vergaderingen. De Koepelcommissie FES is in het verslagjaar 7 maal plenair bijeengekomen (namelijk op 16 januari, 13 februari, 27 maart, 25 april, 30 mei, 27 september en 7 oktober) en enige malen in gedelegeerde samenstelling.
3. Activiteiten
 - a) Voortgangscontrole Regeerackoord
Deze in 1984 gestarte activiteit is in 1985 voortgezet. Aan de hand van een schriftelijke voorbereiding is uitvoerig overleg gepleegd met de voorzitter van de commissie Volksgezondheid, van beide zijden is dit overleg als constructief en verhelderend ervaren. Het is helaas onmogelijk gebleken om met de onderwijscommissies een dergelijk gesprek te voeren.
 - b) Rapport Polak
Ter voorbereiding van de behandeling van het rapport-Polak in de partijraad (18 mei en 15 juni) heeft de Koepelcommissie een groot aantal amendementen ingediend. Het overgrote deel daarvan is door de partijraad aanvaard.
 - c) Partijraad "Grenzen aan de sociale zekerheid"
De Koepelcommissie heeft zich ingezet voor het vormgeven aan de discussie in de partijraad over geschrift 52 van de Teldersstichting (27 april). De door de Sociale Commissie ontwikkelde stellingen zijn, enigszins geamendeerd, door de partijraad overgenomen.
 - d) Themadag F.E.S.
Op deze themadag (Hoogeveen, 15 juni) zouden 6 à 7 beleidsterreinen, vallend onder het bereik van de Koepelcommissie, de revue passeren. De commissie heeft daartoe zeer veel werk verzet. Het rapport-Polak en de behandeling daarvan in de partijraad heeft evenwel een afgeslankt programma ten gevolge gehad. Slechts de terreinen van landbouw en volkshuisvesting werden belicht. Beide discussiegroepen hebben in goede harmonie uitgangspunten voor het verkiezingsprogramma geleverd.
 - e) Verkiezingsprogramma 1986-1990
Het grondige werk van de onder de Koepelcommissie ressorterende commissies, alsmede de reeds plaats gehad hebbende vergaderingen van de partijraad en themadagen, hebben vele bouwstenen geleverd voor het landelijk verkiezingsprogramma.

- In -

In goede discussies met leden van de Tweede Kamerfractie (w.o. de heren De Korte en Braams) is één en ander doorgesproken. Tevens heeft de Koepelcommissie zich intensief beziggehouden met de amendering van het verkiezingsprogramma.

- f) Partijraad Miljoenennota 1986
Zoals gebruikelijk is de Miljoenennota zowel intern als in breder verband met leden van de partijraad doorgesproken, zulks ter voorbereiding van en direct voorafgaand aan de partijraad over de Miljoenennota (21 september). Tevredenheid over de bereikte resultaten, zorgen over de omvang van de harde kern van de werkloosheid en voorzichtig optimisme liepen als een blauwe draad door de discussies heen.
- g) Herziening commissiestelsel
De afrondende beraadslagingen over het nieuwe commissiestelsel hebben veel aandacht van de Koepelcommissie gevergd. De commissie kan zich vinden in de uiteindelijk bereikte resultaten.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive 'M' followed by the date '10/12' written below it.

Jaarverslag van de belastingcommissie van de V.V.D. over 1985.

De commissie vergaderde in het verslagjaar tien maal en behandelde onder meer de volgende onderwerpen:

- 22 januari : - Concept-belastingparagraaf verkiezingsprogramma.
- Pensioenresoluties.
- 26 februari : - Wetsontwerp verhuiskostenregeling.
- Integratie belastingen/ premies sociale verzekeringen.
- 26 maart : - Verhuiskostenregeling.
- Buitengewone lasten: voorzieningen aan woningen.
- Vermindering loonbelasting (verruiming mogelijkheden).
- Verhoging griffierechten.
- 21 mei : - Commissie vereenvoudiging belastingstelsel.
- Onroerend-goedbelasting (interimrapport Raad M.K.B.).
- 18 juni : - Ismo: verdeling bewijslast internationale transacties.
+ Ismo: voorstel tot invoering van een delegatiebepaling ter bestrijding van oneigenlijk gebruik (constructies).
- 27 augustus : - Loonbelasting: kostenvergoedingen/loon in natura.
- Ismo: internationale transacties.
- Ismo: particuliere dienstverlening.
- 19 september : - Amendementen op de belastingparagraaf in het concept-verkiezingsprogramma.
- Verruiming 35%-regeling.
- Beursbelasting.
- 22 oktober : - Vereenvoudiging belastingstelsel.
- Reparatie vermogensaftrek.
- 19 november : - Belastingparagraaf verkiezingsprogramma.
- Vereenvoudiging belastingstelsel.
- Omzetbelasting: verhuur lig- en bergplaatsen vaartuigen.
- 10 december : - Vereenvoudiging belastingstelsel.
- Bevoegdheden Minister/ Staatssecretaris.

Enkele leden van de commissie hebben zich in extra vergaderingen bezig gehouden met de bestudering van de Ismo-voorstellen.

Een belangrijk deel van de vergaderingen werd gewijd aan de bespreking van actuele onderwerpen.

De belastingcommissie telt tien leden.

In oktober heeft de heer mr. G.W.B. van Westen zijn lidmaatschap van de commissie beëindigd. De heer drs. W. Wolters is tot de commissie getreden. Er hebben geen andere wijzigingen plaatsgehad.

Namens de Tweede Kamerfractie heeft de heer De Grave vrijwel alle vergaderingen van de commissie bijgewoond. Ook de heer Van Rey is verschillende keren aanwezig geweest.

De Eerste Kamer werd vertegenwoordigd door de heren Van Tets en Van Graafeiland.

Voorts heeft de Staatssecretaris de heer Koning enkele bijeenkomsten van de commissie bezocht.

De aanwezigheid en de inbreng van de parlementariërs en de Staatssecretaris wordt door de commissie bijzonder gewaardeerd.

11 december 1985

J.G. Bakker
secretaris

1. Samenstelling

De samenstelling van de F.E.C. was in 1985 als volgt:
drs. A.F. Bakhoven, Ir. R.F. de Bruïne, Mr. E.L.A.
van Emden, A.J.S. van der Ende, P.E. Hollander RA,
drs. Baron B.F. van Ittersum, Mr. Chr. Kok, drs.
A.C.L.S. Lantain, drs. A.J.G. Leijten, G.C.A. Mulder,
drs. P. Ressenaar (voorzitter), Mr. H.N. Schaper,
drs. M.H.Ch. Schreuder, drs. H.G.H. Schonk (secretaris),
drs. H. Toxopeus, Mr. C.A. Troost en Ir. T. Verheul.
De heren Bakhoven, De Bruïne, Troost en Verheul zijn in
1985 toegetreden.

2. Vergaderfrequentie

In beginsel vergadert de F.E.C. maandelijks met uitzondering van juli en augustus.
In 1985 is de F.E.C. 13 keer officieel bijeen geweest, te weten op 23 januari, 20 februari, 20 maart, 16 april, 28 mei, 25 juni, 31 juli, 2 september, 10 oktober, 23 oktober, 6 november, 20 november en 11 december.

3. Onderwerpen

- . In alle vergaderingen van de F.E.C. is de "actuele politiek" aan de orde geweest. Met name terzake van de hoofdaandachtspunten van het Kabinetsbeleid op financieel-economisch terrein zijn telkenmale suggesties gedaan ten behoeve van de Tweede Kamer-fractie.
- . In het bijzonder:
 - m.b.t. de RSV-enquête: bijdrage geleverd aan het ontwikkelen van een blauwdruk voor toekomstig steunbeleid met als essentialia
 - . industriebeleid moet zoveel mogelijk offensief en op vernieuwing gericht zijn en generiek van aard;
 - . ter verzakelijking van het steunbeleid en daarmee ter verhoging van de effectiviteit dienen beleid (-svoorbereiding) en uitvoering zoveel mogelijk gescheiden te worden;
 - . de uitvoering van het steunbeleid dient zoveel mogelijk plaats te hebben door op afstand van de overheid opererende, speciaal daartoe geëquipeerde instituten;
 - . de controlefunctie van het parlement terzake dient te worden verzaamd en zal meer structureel moeten worden gericht;
 - m.b.t. het informaticastimuleringsplan: bijdrage geleverd aan het ontwikkelen van een liberale visie op informatica;
 - m.b.t. de WIR: bijdrage geleverd aan het herformuleren van deze regeling.

4. Activiteiten

- . Voorbereiding "Verkiezingsprogramma 1986-1990": bijdrage geleverd aan de algemene en de financieel-economische paragraaf (vastgelegd in rapport).
- . Themadag "Financiële, Economische en Sociale Zaken" d.d. 15 juni 1985: bijdragen aan de voorbereiding van deze themadag (stellingen geformuleerd e.d.).
- . Rapport Commissie Polak "Er is meer dan voorheen in de wereld te doen": rapport uitgebreid becommentarieerd en amendementen voorgesteld (vastgelegd in rapport).
- . In het kader van het Verkiezingsprogramma 1986-1990 en de noodzaak tot bezuinigingen in de orde van grootte van in totaal f 19 miljard die daaruit voortvloeit, is de F.E.C. medio 1985 op verzoek van de heer De Korte begonnen met de inventarisatie van de mogelijkheden om concreet inhoud te geven aan bezuinigingen bij de departementen, inclusief de personeelslasten van de collectieve sector (Rijksbegroting).
De ombuigingstaakstelling voor de jaren 1986-1990 terzake van de departementen en personeel bedraagt minimaal f 9 miljard en voorstellen ter concretisering zullen door de F.E.C. in april 1986 in een rapport worden vastgelegd.

H.G.H. Schonk
Secretaris

JAARVERSLAG SOCIALE COMMISSIE VVD OVER 1985

1. In het verslagjaar vonden de volgende mutaties plaats:

- de heer mr M.W.M.Petri beëindigde het lidmaatschap,
- de heer H.M.Th. Lemmen werd benoemd tot lid.

2. De sociaal-economische vraagstukken vormden ook in 1985 een belangrijk bestanddeel van de landelijke politiek. Op de sociale commissie werd dan ook verschillende malen een extra beroep gedaan. Dat was onder meer het geval bij de voorbereiding van de partijraad op 27 april over het rapport van de Teldersstichting "Grenzen aan de sociale zekerheid". Een aantal leden verzorgde onder leiding van de heer Lantain een discussienotitie. Voorts werd de aandacht van de commissie gevraagd bij de samenstelling van de ad hoc werkgroep gehandicaptenbeleid. De heer Verwey verklaarde zich bereid om deze werkgroep voor te zitten. Tenslotte heeft de sociale commissie het voorgestelde sociaal-economisch beleid, zoals neergelegd in het ontwerp-verkiezingsprogramma, uitvoerig becommentarieerd. Het overleg met de adviserende leden uit de Tweede en Eerste Kamer was naar het oordeel van de commissie zeer zinvol. Ook het overleg met de koepelcommissie FES over een aantal onderwerpen werd gewaardeerd.

3. De commissie heeft vergaderd op:

- 23 januari
- 27 februari
- 20 maart
- 23 april
- 22 mei
- 25 juni
- 28 augustus
- 1 oktober
- 23 oktober
- 26 november
- 17 december

4. In deze vergaderingen kwamen onder meer de volgende onderwerpen aan de orde:

- januari: ontwerp verkiezingsprogramma;
- februari: ontwerp-verkiezingsprogramma, werken met behoud van uitkering;
- maart: ontwerp- verkiezingsprogramma, gehandicaptenbeleid;
- april:rapport commissie Polak, basisinkomen;
- mei: rapport commissie Polak, beroepsonderwijs;
- juni: uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid;
- augustus: wijziging ABW(met name het verhaalsrecht),uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid;
- oktober: ontwerp-verkiezingsprogramma, studiefinanciering;
- november: begroting sozawe, ziektekostenverzekering, ABW;
- december: anticumulatie werkloosheidsuitkeringen met andere inkomsten;

In de verslag periode is de Commissie MKB 8 keer bijeen geweest.

De heer P.G. Mulder heeft in het verslagjaar het lidmaatschap van de Commissie beëindigd wegens gezondheidsredenen. De leden van de Commissie danken hem voor zijn inzet en bijdragen aan de discussies.

Tot lid werd in 1985 door het hoofdbestuur benoemd Drs. H.G. van der Bend.

De vergaderingen van de Commissie waren o.m. gewijd aan:

het ontwerp verkiezingsprogramma 1986-1990 en het rapport van de Commissie Polak. Bij de behandeling hebben de belangen van het midden- en kleinbedrijf voorop gestaan.

De belangen worden zo groot geacht, dat naar opvatting van de Commissie MKB ruim aandacht in het verkiezingsprogramma dient te worden besteed aan het midden- en kleinbedrijf.

Voorts werd van gedachten gewisseld over:

Beroepsonderwijs

In de opvatting van de Commissie dient deze vorm van onderwijs meer dan thans gericht te worden op de praktijk. Dit impliceert, dat meer aandacht moet worden besteed aan de zogenaamde praktijkvakken. De capaciteit van het beroepsonderwijs dient te worden afgestemd op de opnamecapaciteit van het bedrijfsleven en/of vervolgopleidingen. Een uitbreiding van het aantal leerlingenplaatsen moet worden bevorderd, o.m. omdat dit de enige haalbare beroepsopleiding is voor ambachtelijk beroepen.

Daarnaast zal het bedrijfsleven de mogelijkheid dienen te krijgen om met een werknemer tot 18-jarige leeftijd een leerovereenkomst af te sluiten. Een belangrijke bijdrage in de bestrijding van de werkloosheid wordt hiermee bereikt, aldus de Commissie.

INSTIR

Onderzocht is in hoeverre INSTIR een positief effect heeft op innovatieve ontwikkelingen in het MKB. De conclusie is, dat het MKB er niet of nauwelijks gebruik van maakt en derhalve niet echt belang heeft bij de INSTIR.

Concept plan van aanpak voorlichtings- en adviesstructuur MKB

De Commissie juicht op zich van harte een gewijzigde structuur toe, zij het, dat de nieuwe opzet kan leiden tot bureaucratie.

Nota toeristisch beleid

De opvatting van de Commissie in deze was, dat de nota te centralistisch is. In dit verband is ook gepleit voor verbetering van de organisatiestructuur van de VVV's.

Winkelsluitingswet

Hoewel de Commissie deregulering heel belangrijk vindt, vraagt zij zich af of de Winkelsluitingswet zich op dit moment hiervoor leent. De mogelijke effecten van de afschaffing dienen zorgvuldig te worden onderzocht en afgewogen alvorens een beslissing te nemen.

Vestigingsbeleid huisartsen

De Commissie heeft een vestigingsbeleid voor huisartsen afgewezen.

Enig overheidsingrijpen is niet gewenst daar men zich vrij moet kunnen vestigen als huisarts. Ook wordt hier weer een regeling in het leven geroepen, die strijdig is met het streven naar deregulering. Tevens kan van het vestigingsbeleid voor huisartsen een precedente werking uitgaan naar andere beroepen.

Huur en verhuur bedrijfspanden

De Commissie was de mening toegedaan, dat de wet niet gewijzigd hoeft te worden.

In het verslagjaar is ook een aanzet gegeven tot gedachtenwisseling over het alcohol matigingsbesluit, bestrijding para-commercialisme, bedrijfsbeëindigingshulp, prijsdiscriminatie, de zogenaamde naburige rechten en wijziging heffing stelsel sociale premies.

De discussie over deze onderwerpen zal in 1986 worden voortgezet.

De Commissie heeft bij monde van haar voorzitter de kamerleden, betrokken bij het MKB beleid, gecomplimenteerd voor hun inzet en ijver om de belangen van het MKB zo goed mogelijk te behartigen.

-/-

JAARVERSLAG

De energiecommissie heeft in 1985 acht keer vergaderd, waarbij onderwerpen zijn behandeld als:

- Advies Brede Maatschappelijke Discussie
- Reorganisatie Electriciteitsvoorziening
- VVD verkiezingsprogramma
- AMvB "Uitstoot grote vuurhaarden"
- Energie verbruik en woonlasten
- Diversificatie Electriciteitsopwekking
- Isolatie huur- en koopwoningen
- Teruglevering electriciteit kleine producenten
- Wind- en zonne-energie

Begin 1985 heeft de energiecommissie haar standpunt bepaald ter aanzien van het eindadvies Brede Maatschappelijke Discussie Energiebeleid. In dat advies volgens de E.C met name te weinig rekening gehouden met socio-economische factoren en effecten, en de mogelijkheden van alternatieve energieopwekking zijn overschat.

Ook heeft de energiecommissie een standpunt geformuleerd met betrekking tot de plannen tot reorganisatie van de electriciteitsproductiesector. Dit standpunt vestigde de aandacht op mogelijk nadelige gevolgen voor de niet-industriële tarieven, bij landelijke uniformering op een zo laag mogelijk niveau van de (groot)industriële tarieven.

Daarnaast behoorde, volgens de energiecommissie, de besluitvorming over nieuwe centrales, brandstof en plaatsing onderdeel te zijn van een landelijk beleid. In de tweede helft van het jaar is de energiecommissie dieper ingegaan op de concrete voorstellen in het voorontwerp van de nieuwe electriciteitswet. De voorgestelde scheiding van productie en distributie werd gezien als een moeizaam proces, vanwege de innerlijke verwevenheid van vele bedrijven. Met betrekking tot het terugdringen van de zgn. "winstneming" het standpunt in de energiecommissie dat hierbij een adequate overgangsregeling, met tijdelijke extra financiële steun noodzakelijk zijn.

Ten aanzien van concurrentie bij electriciteitsinkoop heeft de commissie gesteld dat de afhankelijkheid van derden niet te groot mag zijn, om capaciteitsproblemen bij wegvallen levering te voorkomen.

In het jaar 1985 zijn uiteraard de "energie" bouwstenen voor het verkiezingsprogramma uitgebreid besproken, en uiteindelijk aan de programmacommissie doorgegeven. De energiecommissie heeft zich hierbij beperkt tot inhoudelijke principe adviezen. De milieu en energieproblematiek kwam aan de orde in de behandeling van de AMvB "Uitstoot Grote Vuurhaarden". In een gezamenlijke vergadering met de milieucommissie, die ook door onze liberale minister Winsemius werd bijgewoond, is o.a. door de energiecommissie ge-

steld dat ook bij milieumaatregelen kosten-batenanalyses noodzakelijk zijn bij de beoordeling. Ook het effect op de Werkgelegenheid behoort meegenomen te worden. De woonlasten problematiek gezien vanuit de energiehoeke bleef een actueel onderwerp. De energiecommissie heeft hierbij gewezen op de deeloplossingen zoals een optimaal woongedrag, technische optimalisering (ook bij oudere huurhuizen) en de mogelijkheid om bij grotere eenheden door commerciële energieadviesing te komen tot energiebesparing en lagere lasten. Tenslotte is in 1985 in twee vacatures voorzien door het als lid toetreden van de heren Klijn (groningen) en de Haan (Utrecht).

JAARVERSLAG VAN DE LANDBOUWCOMMISSIE 1985.

Samenstelling van de landbouwcommissie:

secretaris : ir. P. Alberti
voorzitter : C. Geerligts
leden : ir. J. Gaakeer, D.E. de Hoop, J. Kaan,
J.Th. Keisers, F. Kersbergen, drs. A.J.G. Leijte,
prof. drs. S.L. Louwes, F. Mulder,
mevr. J.G. Termeer-v. Valburg, M.J. Varekamp.
adv. leden : dr. L. Ginjaar, dr. B. Hofman, ir. D. Luteijn,
P.M. Blauw, R.L.O. Linschoten, J.J. Metz,
A.J. Evenhuis, mr. A.J. te Veldhuis,
ir. H.J. Louwes.

De commissie vergaderde op:

5 februari, 5 maart, 2 april, 7 mei, 4 juni, 9 juli, 3 september,
1 oktober, 24 oktober, 14 november en 3 december.

De zomervergadering vond dit jaar plaats te Grauw op uitnodiging van de KC Friesland. De gastvrijheid werd genoten op de boot van de heer P. Mulder vanwaar het "skutsje sielen" werd bewonderd.

Er waren zeer intensieve contacten met leden van de Tweede kamerfractie die zich in het bijzonder bezig houden met landbouw en ruimtelijke ordening en onderwijs. Ook was er regelmatig contact met leden van de Eerste kamer over landbouw. Met de fractie in het Europees Parlement waren die zeer sporadisch.

In het begin van het jaar was er uitgebreid overleg met minister Winsemius in het bijzonder over de wet Bodembescherming en Meststoffenwet. Met vice-minister-president Van Aardenne en fractieleider Nijpels werd uitgebreid gesproken over de positie van de landbouw in het regeringsbeleid en binnen de VVD. Ook aan het VBAO, landbouwonderwijs werd vaak aandacht besteed.

De landbouwbegroting werd uitgebreid besproken. Het groenboek van de Europese Commissie kreeg ruime aandacht. De commissie maakte zich uitermate zorgen over de overschotten zowel in de melk- als in de graansector en de te nemen maatregelen over de 3 structuren schema's werd veel besproken met de Tweede kamerfractie. Ook de uitvoering van de wet Bodembescherming en de Meststoffenwet kreeg ruime aandacht en werd bekritiseerd.

Voor het verkiezingsprogramma 1986-1990 werd er een 5-tal moties ingediend.

ir. P. Alberti
secretaris

1.1. Voorzitter: Will C. van Rossum.
Secretaris: mr. A.Th.G.M. de Lange.

Leden : mevr. A. v. Leeuwen-Gijsberts, mevr. drs. C. de Leve-Haagman, H.J.J. Bruning, P.J. v.d. Broek, ir. I.K. Schat, ir. P.A. v. Wijnen, drs. I. v.d. Sluys.

Adviserende Leden Tweede Kamerfractie:
Mevr. A. Jorritsma-Lebbink, de heren L.M. de Beer, mr. H.Th.M. Lauxtermann, A.A.M.E. v. Erp, J.F.B. van Rey.

Adviserende Leden Eerste Kamerfractie:
Jhr. mr. G.O.J. v. Tets, J.A. v. Graafeiland.

1.2. Gedurende het verslagjaar heeft de samenstelling van de commissie formeel geen wijzigingen ondergaan. In de vergadering van 10 december heeft de commissie mevr. drs. C. de Leve-Haagman tot haar ondervoorzitter gekozen.

2.1. De commissie kwam negen maal bijeen in het kader van haar maandelijks vergaderingen, met uitzondering van de maanden juli en augustus. De geplande vergadering van 8 januari vond vanwege externe factoren geen doorgang. Daarnaast heeft de commissie op 5 maart ten huize van de voorzitter beraadslaagd over de uitgangspunten, die ten grondslag moeten liggen aan een discussie over een liberale volkshuisvestingsmarkt. Op 30 oktober heeft een gedachte-wisseling plaatsgevonden met adviserende leden over het begrotingsonderdeel Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, alsmede het Meerjarenplan Woningbouw en het Meerjarenplan Stadsvernieuwing.

3.1. Op vrijdag 31 mei organiseerde de commissie in Hoog Brabant te Utrecht wederom een thema-avond volkshuisvesting. Aandacht werd op deze avond besteed aan de huisvesting van woonwagendwoneers en de decentralisatie van de Volkshuisvesting. Inleidingen werden verzorgd door de leden W.F. Vriezen, J.F.B. van Rey en drs. J. Weggemans. Ondanks het feit, dat de belangstelling niet zo groot was als voorgaande jaren was de avond naar de mening van de commissie een succes mede gezien de zeer waardevolle inhoudelijke discussie die plaatsvond in het tweede deel van de bijeenkomst.

- 4.1. De commissie heeft in het verslagjaar veel aandacht besteed aan het opstellen van een discussie over een liberale volkshuisvestingsmarkt. Op grond van de ontwikkelde uitgangspunten is door de leden van Wijnen en v.d. Broek een discussiestuk opgesteld. In het eerste kwartaal van 1986 hoopt de commissie haar conclusies aangaande een liberale volkshuisvestingsmarkt definitief vast te leggen in een notitie.
De discussie over de liberale volkshuisvestingsmarkt was en vast agendapunt op de maandelijkse vergaderingen.
- 4.2. Daarnaast kwamen in deze maandelijkse vergaderingen de volgende onderwerpen aan de orde:
- concept-verkiezingsprogramma 1986-1990.
 - wijziging van de Onteigeningswet.
 - stellingen thema-dag Leefbaarheid (9 maart).
- 5.1. Veel dank is de commissie ook dit jaar verschuldigd aan de adviserende leden voor hun waardevolle en constructieve bijdragen aan de informatie uitwisseling tussen commissie en leden van de Tweede Kamerfractie.
- 6.1. Dit verslag is vastgesteld in de vergadering van de commissie op 10 december 1985.

Lex de Lange
secretaris

JAARVERSLAG KOEPEL COMMISSIE WELZIJN 1985

In 1985 is er door de commissies ingedeeld bij de koepel Welzijn en door de leden van de koepel zelf veel tijd gestoken in de voorbereiding van het verkiezings programma '86 - '90.

In dit kader werd op 20 april in samenwerking met de kamer centrale Amsterdam een zeer geslaagde themadag Welzijn gehouden.

De volgende onderwerpen kwamen hierbij aan de hand van een aantal stellingen aan de orde: cultuur

- volksgezondheid
- sport, recreatie en natuur-behoud
- gehandicapten beleid
- minderheden beleid

Ook in de tweede helft van 1985 werd veel capaciteit in de amendering van het concept verkiezings programma gestoken.

De koepel commissie heeft op 24 september een drietal gasten uit Vlaanderen van het coördinatie centrum voor Liberale Socio- cultureel Beleid (C.L.S.B.) ontvangen.

Na een wederzijdse uitwisseling over onderwerpen op het terrein van het Welzijn, afgesproken om elkaar op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen. Ook het elkaar toesturen van uitnodigingen voor congressen en themadagen zal een vast gegeven worden.

In de koepel commissie werd natuurlijk ook aandacht gegeven aan de begroting van WVC en de begrotings toelichting Interdepartementeel Welzijn.

Op verzoek van de fractie werden opmerkingen en suggesties verzameld voor de deregulerings actie.

De laatste vergadering in 1985 kon door onvoldoende deelnemers niet doorgaan, de oorzaak was dat op dezelfde dag meerdere vergaderingen gepland waren en in de tweede kamer het debat over het "plaatsings-besluit" kruisvlucht-wapens gevoerd werd.

de secretaris,

Frans Bleyerveld

Jaarverslag van de Culturele Commissie, sept. 1984 - sept. 1985.

De Commissie telt 9 leden. Voorzitter mw drs. J. Meulemans-Seelen. Mutaties vonden gedurende het verslagjaar niet plaats.

Adviserende leden:

namens de Tweede Kamerfractie, mw S. v. Heemskerk Pillis-Duvekot en dhr H. Dijkstal.

namens de Eerste Kamerfractie, mw L. Vonhoff-Luyendijk en dhr drs Y. v.d. Werff.

De Commissie kwam 10x bijeen, gemiddeld waren er 6 leden aanwezig.

De volgende onderwerpen werden aan de orde gesteld:

- Afbouw BKR.
- Monumentenzorg.
- Herstructurering Toneelbestel.
- Begroting WVC, i.c. onderdeel Cultuur.
- Beeldende-Kunstbeleid.
- Ned. Filmbedrijf. De financiële aspecten zijn doorgesluist naar de Fin.Ec. Commissie.
- Bilaterale betrekkingen.
- Commentaar op concept-leidraad Gemeenteprogramma 1986-1990.
- Stellingen voor de paragraaf Cultuur van het landelijk Verkiezingsprogramma 1986-1990.

Op deze stellingen werd commentaar geleverd tijdens de Themadag "Welzijn" op 20 april.

- Commentaar op discussienota Herziening Partijcommissies.
- Door Boekmanstichting en Teldersstichting wordt een Symposium "Liberalisme en (locaal) Kunstbeleid" georganiseerd op 16-11-1985. Hieraan voorafgaande heeft op 21 maart een gesprek plaats gevonden tussen enkele liberale politici met medewerkers van Boekman- en Teldersstichting over de uitgangspunten van een liberaal Kunstbeleid. Vervolgens verscheen in juni een themanummer Kunstbeleid van Liberaal Reveil, waarin o.a. een verslag van vorengenoemde discussie en een bijdrage van de voorz. van de Culturele Commissie, mw Meulemans, "De carrière van een nota".
- Teneinde te komen tot het door de Culturele Commissie noodzakelijk geachte doel - Formulering van een liberale visie op Kunst- en Cultuurbeleid opdat deze uitgangspunten in de politieke praktijk een richtlijn kunnen vormen en gestalte kunnen krijgen - werden door de Culturele Commissie waar nodig en mogelijk meegewerkt.
- Amendering voorstellen Bijzondere Besluitvormingsprocedure, in het bijzonder m.b.t. Commissies.
- Het Coördinatiecentrum voor Liberaal Socio-Cultureel Beleid te Brussel bezocht de Cie op 29 november te 's-Gravenhage. Een oriënterende bespreking vond plaats.
- Op 22 november vergezelden 3 Cie-leden mw v. Heemskerk bij een werkbezoek aan Rotterdam waar o.m. de Gemeentebibliotheek, Museum Boymans en de Artotheek Rijnmond werden bezocht.

De Commissie was meestentijds vertegenwoordigd bij de vergaderingen van de Koepel Welzijn.

T.E. Gerritsma-Bruins, secr.

JAARVERSLAG COMMISSIE MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING V.V.D.1. Algemeen.

In het afgelopen jaar bestond de commissie uit voorzitter Mevrouw P. van Zandbergen-Scheffer, de leden Mevrouw drs. I. Günther, Mevrouw S. v.d. Pas-Bouman en de heren A.P. Baart, A.G. v.d. Stoel en secretaris J.W. Haanstra.

Bij vorengenoemde namen had de commissie zo bijzonder graag ook de heer H.H.W. Visser vermeld. Zijn deskundig en blijmoedig optreden rechtvaardigde een langdurig lidmaatschap. Helaas heeft het leven dat anders bestierd.

Na een kortstondig ziekbed is hij zijn vrouw en kinderen en ook ons ontvallen.

In het besef dat wij niet voldoende onder woorden kunnen brengen hoe groot onze verslagenheid is en hoe wij zijn vrouw en kinderen sterkte toewensen, houden wij het bij deze mededeling.

2. Vergaderingen.

Onze commissie heeft in 1985 vijf maal vergaderd over tal van onderwerpen. Onze bijeenkomsten werden door het lid van de tweede kamer Mevrouw Kamp en het lid van de eerste kamer Mevrouw Veder-Smit, bezocht. Incidenteel was ook het lid van de tweede kamer Mevrouw Lucassen aanwezig.

De onderwerpen waren veelzijdig van aard en waren meestentijds een confrontatie tussen regelgeving en de praktijk van alle dag.

3. Begroting W.V.C. 1986.

Onze commissie heeft in een commentaar uitdrukking gegeven aan het positieve oordeel over het algemene beleid. Anderzijds is er kritiek en zijn er zorgen voor de toekomst.

In het algemeen komt het hier op neer:

"Een zekere kwaliteit van professionele ondersteuning blijft noodzaak voor het vrijwilligerswerk in de zorg- en sociaal-culturele sector."

Vanwege decentralisatie en bezuinigingen is het de vraag of de instituten die voor deze kwaliteit verantwoordelijk zijn in stand kunnen blijven.

Daarmee wil uitdrukkelijk niet bepleit worden dat onnutte franje bestendig blijft.

4. Komende verkiezingen.

Onze commissie merkt op dat Maatschappelijke Ontwikkeling slechts een gering electoraal effect oplevert. Desalnietemin is het, in de levensstijd van elk individu gemeten, een belangrijk element. Onze commissie vertrouwt derhalve op een blijvende aandacht voor deze aangelegenheden binnen onze partij.

Voor het verslag,

J.W. Haanstra.

De mediacommissie heeft in 1985 vooral aandacht gegeven aan het voorstel van minister Brinkman om tot een nieuwe mediawetgeving te komen. Een hard politiek feit is het verschil van inzicht hierover tussen de beide regeringspartijen CDA en VVD. De commissie heeft getracht om in overleg met de Kamerleden Hermans en Keja tot voorstellen te komen die politiek haalbaar zijn om toch nog zoveel mogelijk liberale denkbeelden in de mediawet verwezenlijkt te krijgen.

De opzet van de commissie is om de kabel en de internationale ontwikkelingen te gebruiken om het geprotectioniseerde Hilversumse omroepbestel open te breken. Het liefste zou de commissie een derde televisienet als commerciële zender willen introduceren. Wij zijn ervan overtuigd dat dit de concurrentie zou verbeteren en dat dit voor de kijkers betere programma's zou opleveren. Maar wij zijn er evenzeer van overtuigd dat dit politiek gesproken op dit moment nog een onhaalbare kaart is.

Daarom achten wij het van belang om te onderstrepen dat de kabel als transportmedium in het huidige politieke klimaat de enige mogelijkheid biedt om "Hilversum" te beconcurreren. Zo is de commissie er voorstander van om de verzorgers van abonneetelevisie gedurende een bepaalde periode ook programma's te laten verzorgen. Evenzeer propageren wij ondertiteling van buitenlandse programma's die via satelliet of kabel ons land binnenkomen.

Tenslotte heeft de commissie een pleidooi gehouden voor een tweede tv-journaal, verzorgd door ANP en/of dagbladen.

F.A. Hoogendijk, voorzitter

Jaarverslag van de Commissie Sport, Recreatie en Natuurbehoud
van de VVD 1985

De commissie onderging in 1985 geen wijziging in de samenstelling en bestond uit: mr. J.A. Jager, voorzitter; H.R.J. Graaf van Zuylen van Nijenvelt, vice voorzitter; H. Bransen van der Goot, secretaris; alsmede de leden M. Booy, ing. H. van Dam, L.A. Hafkamp, N. Heijligenberg, ir. J.K. Hylkema, dr. F.J. Kuijers, J.Cnr. Nolthenius, L. Rietveld, Jnr. J.W. Steengracht van Oostcapelle. Namens de Eerste en Tweede Kamerfracties werden de heren dr.L. Ginjaar, dr. B. Hofman en J.W. Verbeek, resp. de heren drs. L.M.L.H.A. Hermans, G.W. Keja en J. Metz aangewezen als adviserend lid.

De commissie kwam in 1985 op 6 februari, 27 maart, 8 mei, 21 juni en 21 november bijeen in plenaire vergadering.

De nadruk heeft in 1985 gelegen op de bijdragen voor het verkiezingsprogramma van de VVD voor de Tweede Kamer. Voor de drie deelgebieden van onze commissie zijn de subgroepen actief geweest in het formuleren van geactualiseerde verkiezingsprogramma's. Ook bij de themadagen ter vaststelling van de concepten is door verscheidene commissieleden actieve inbreng geleverd.

Voor wat betreft de inbreng door de commissie SRN bij het door de Ver. van Staten en Raadsleden geconcipeerde raamprogramma voor de gemeente-raadsverkiezingen kwam dit minder goed uit de verf door allerlei oorzaken.

Veel aandacht heeft de commissie in 1985 geschonken aan de (politieke) aanpak van de vrije tijdsproblematiek. De secretaris nam (op persoonlijke titel) deel aan een kerncommissie van de Stichting Recreatie die een lijvig rapport produceerde.

De commissie ontwikkelde voorts een beleidsvisie op het gebied van nationale landschappen, de relatienota, de structuurnota's openluchtrecreatie, het meerjarenplan bosbouw incl. de randstadgroenstructuur. Een aantal commissieleden brachten hun visie in bij de behandeling in de 2e kamer UCV's over die onderwerpen.

Tevens werden actuele onderwerpen zo nodig van commentaar voorzien. Tenslotte werd door de commissieleden gediscussieerd over de nieuwe structuur van de partijcommissies binnen de VVD en in anticipatie daarop vond een gesprek plaats met dnr. Hilarides als DB afgevaardigde over de eventuele continuïteit van de inbreng zich de invalshoeken Sport, Recreatie en Natuurbehoud. De voorzitter vertegenwoordigde de VVD (bij ontstentenis van de daartoe uitgenodigde kamerleden) bij het jaarcongres van de Gelderse Sportfederatie op 16 december te Velp.

Tesamen met de kamerleden Lansink (CDA) en Wortell (PvdA) heeft hij daar het rapport "Zuinig met Sport" van commentaar voorzien en de liberale visie daar kunnen laten doorklinken.

De stelselwijziging ziektekosten is, evenals dat in 1984 het geval was, diverse malen onderwerp van discussie geweest.

In de vergadering van 20 februari werd gesproken over de jeugdgezondheidszorg. De uitvoering van het regeerakkoord met betrekking tot volksgezondheid is uitvoerig aan de orde geweest. Kostenbeheersing, wetgeving, beddenreductie en de medicijnknaak kwamen daarbij voor het voetlicht.

In de bijeenkomst van maart werd een standpunt ingenomen ten aanzien van de georganiseerde jeugdtandverzorging.

Ter voorbereiding van de desbetreffende UCV is stilgestaan bij de geestelijke volksgezondheid.

Ten behoeve van de op 20 april 1985 gehouden themadag Welzijn zijn prikkelende stellingen aangedragen.

Tijdens de september-vergadering is een kritische beschouwing ten beste gegeven op de "oogst" aan wet- en regelgevende arbeid op het terrein van de gezondheidszorg gedurende de bijna verstreken kabinetsperiode.

Geformeerd is een werkgroepje, dat, ter ondersteuning van de Kamerfractie, een notitie zal verzorgen over het gehandicaptenbeleid.

De paragraaf volksgezondheid voor het verkiezingsprogramma 1986 - 1990 werd voorbereid in de oktober-vergadering.

Bovendien adviseerde de commissie omtrent de algemene maatregel van bestuur ten aanzien van de vestiging en praktijkomvang van huisartsen.

In de november-vergadering is met de fractie de begroting volksgezondheid 1986 doorgesproken.

De aandacht werd tevens gericht op het euthanasie-wetsontwerp.

Commerciële gezondheidszorg is een onderwerp, dat tot nu toe te weinig attentie heeft gehad van de commissie. Hierbij werd thans uitvoerig van gedachte gewisseld naar aanleiding van een daartoe uitgebrachte notitie.

Naast de 5 commissievergadering is frequent ook in bilaterale contacten met zowel 1e als 2e kamerleden gesproken.

Drs. E. Haaksman
secretaris
februari 1986.

1985

Beknopt jaarverslag van de ad hoc werkgroep Homo-aangelegenheden.

In het afgelopen jaar werd de werkgroep door het hoofdbestuur vastgesteld als zijnde de ad hoc werkgroep Homo-aangelegenheden. Als zodanig werd de werkgroep toegevoegd aan het geheel van VVD partijcommissies.

De samenstelling onderging de volgende uitbreiding. Door het hoofdbestuur werden nieuw benoemd Mevr. Langelaar en de heren Kokshoorn en Roza. Overige leden waren in 1985 mevr. van der Stoel, de heren Van der Burg, Boonstra, Hijmans, en Wastieaux. Als adviserend lid fungeerden mevr. Lucassen en Mevr. Rempt alsmede de heer Geertsema.

De werkgroep kwam met regelmaat één maal per maand in vergadering bijeen. Deze bijeenkomsten droegen het karakter van werkvergaderingen waarbij de aan de orde zijnde werkverdeling op grond van de aanwezige deskundigheid als effectief ervaren werd.

Het bestaansrecht is in 1985 onverminderd aangetoond op grond van de vragen die de werkgroep hebben bereikt. Hoofdonderwerpen waarvoor de werkgroep zich bij voortduring voor geplaatst zag werden gevormd door de problematiek rondom AIDS en de vele daarmee samenhangende vraagstellingen op onderscheiden beleidsterreinen.

Voorts de gang van zaken met betrekking tot de Wet Gelijke Behandeling, desamenstelling van het verkiezingsprogramma en de herziening van het sociale zekerheidsstelsel. Bestudering van bovengenoemde onderwerpen leidde tot schriftelijke en omdelinge adviezen aan Kamerleden en anderen.

Terzake van het onderwerp homosexualiteit kan worden gekonstateerd dat terzake van een actieve betrokkenheid binnen de fractie sprake is. Naar de mening van de werkgroep zou e.e.a. moeten leiden tot terugdringen van diskriminatie van homoseksuelen. Omdat het kabinet ondanks eerdere toezeggingen er niet toe over is gegaan om uitbreiding te geven aan de Wet Gelijke Behandeling metbepalingen inzake een verbod op diskriminatie van homoseksuelen heeft de VVD fractie besloten om met een initiatiefwetsvoorstel dienaangaande te komen. Bij deze zaak is de ad hoc werkgroep Homoaangelegenheden betrokken, ondermeer in de vorm van het aanleveren van de benodigde casuïstiek.

Ter voorbereiding van standpuntbepalingen werd door leden van de werkgroep contact onderhouden met de landelijke VVD homogroep als ook met groeperingen en organisaties op het terrein van de homoseksualiteit, zoals de Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit COC en de homogroepen binnen andere politieke partijen.

drs. K.S. Roza
sekretaris.

Inleiding

Onder de koepelcommissie Justitie en Binnenlandse Zaken ressorteren de Justitiec ommissie, de commissie Binnenlandse Zaken, de Politiecommissie en de werkgroep Grote Steden.

Aangezien het werkterrein van de onder de koepel ressorterende commissies nauwelijks overlappingen vertoont, wordt in principe één vergadering per jaar voldoende geacht.

Het spreekt voor zich dat, wanneer daar aanleiding voor bestaat, de koepelcommissie vaker bijeen zal komen.

De koepelcommissie is in het verslagjaar bijeen geweest op 6 maart 1985 en op 18 september 1985.

Samenstelling koepelcommissie

De koepelcommissie is als volgt samengesteld.

Justitiec ommissie	Jhr. Mr. J.J. v.d. Goes van Nates Mw. Mr. M.M. Idenburg-Amorison
Commissie Binnenlandse Zaken	Mr. J.H.J. van Blommestein J.F. Meijeraan
Politiecommissie	Mr. A.D. Peiffer Mw. B.A.H.M. Lok-Knap
Werkgroep Grote Steden	Mr. C.A. Troost W.J. Barning
Vereniging van Staten en Raadsleden	Mr. I.W. Opstelten
Hoofdbestuur	Mr. P.J.J.M. Mangelmans
Adviseurs van de Tweede Kamerfractie zijn	drs. L.M.L.H.A. Hermans H.H. Jacobse Mr. A.H. Korthals
Plaatsvervangende leden	A.J. Evenhuis Mr. H.Th.M. Lauxterman
Adviseurs namens de Eerste Kamerfractie zijn	Prof. Mr. M.C.B. Burkens drs. F.M. Feij Mr. W.J. Geertsema J.A. van Graafeiland Mr. Ir. H. Heijne Makkreel

De koepelcommissie staat onder voorzitterschap van de heer J.W. Remkes en het secretariaat is in handen van Mr. R.H.D. van Bruggen.

Werkzaamheden

In het afgelopen jaar is o.a. aan de volgende onderwerpen aandacht besteed.

- Voorbereiding themadag Binnenlandse Zaken en Justitie d.d. 20 april 1985;
- Jaarplannen van de commissies en de werkgroep ressorterende onder de koepelcommissie en het verslag van de werkzaamheden;
- Verkiezingsprogramma;
- Voorbereiding partijraadsvergadering.

In het verslagjaar is de door de koepelcommissie ingestelde werkgroep ad hoc ter voorbereiding van de themadag Binnenlandse Zaken en Justitie op 20 april 1985 een aantal malen bijeen geweest. Deze werkgroep ad hoc is bijeen geweest op 14 januari, 5 februari en 25 februari.

In de vergadering van de koepelcommissie d.d. 6 maart 1985 zijn de stellingen van de werkgroep ad hoc door de koepelcommissie in gewijzigde vorm vastgesteld. Op de themadag Binnenlandse Zaken en Justitie hebben leden van de koepelcommissie de werkgroepen geleid en is door de secretaris een verslag van de themadag gemaakt.

Slotopmerking

Aangezien de koepelcommissie na de verkiezingen zal worden opgeheven zijn voor 1986 geen vergaderdata vastgesteld.

De commissie heeft in 1985 12 maal vergaderd, waarvan éénmaal met de Minister van Justitie.

Er is veel aandacht besteed aan het samenstellen van het verkiezingsprogramma. De commissie heeft een groot aantal amendementen ingediend op het hoofdstuk Rechtsstaat en rechtsontwikkeling, welke amendementen voor het merendeel door de Commissie Verkiezingsprogramma zijn overgenomen.

Op 20 april 1985 is in Deventer de themadag m.b.t. justitie en binnenlandse zaken gehouden. Het was een goed bezochte en geslaagde dag die nuttige stellingen voor het verkiezingsprogramma heeft opgeleverd.

De belangrijkste onderwerpen die in 1985 door de commissie zijn behandeld zijn

1. Stellingen t.b.v. de themadag.
2. Wetsontwerp m.b.t. de alimentatie.
3. Cellentekort.
4. Deregulering.
5. Criminaliteitsbestrijdingsplan
6. Wetgeving m.b.t. de privacy.
7. Wet gelijke behandeling
8. Amendementen verkiezingsprogramma.
9. Begroting.

In december heeft een subcommissie met Korthals een bespreking gehad over de wet op de persoonsregistratie.

Wegens drukke werkzaamheden heeft mevr. mr. Idenburg-Amorison het lidmaatschap van de commissie moeten beëindigen. Haar plaats is ingenomen door mr. N. Slootweg-Klijn, die thans het secretariaat vervult.

Samenstelling van de commissie

In de loop van het jaar hebben de heren Sandberg tot Essenburg, Schuitema en Van Aartsen in verband met hun werkzaamheden bedankt als lid van onze commissie. Deze bestond per het einde van het verslagjaar nog uit: Mr. J. H. J. van Blommestein (voorzitter), E. F. M. Coenen - Vaessen, F. H. Cornelissen, Mr. J. H. Ekkers, I. J. P. Keijzer, C. S. M. Kormelink - Paulus, J. F. Meijeraan R.A. (secretaris), C. G. J. van den Oosten, Ir. G. A. P. Schellekens, Mr. G. W. A. van der Velde en P. A. van Vugt.
Adviserende leden: Mr. W. J. Geertsma, Drs. L. M. L. H. A. Hermans, Mr. H. Th. M. Lauxtermann en Mr. J. G. C. Wiebenga.

Vergaderingen

De commissie kwam in het gebouw van de Tweede Kamer bijeen op 23 januari, 27 februari, 17 april, 23 mei, 27 juni, 18 september, 9 oktober (ingelast i.v.m. de behandeling van de begroting-1986), 24 oktober en 11 december.

Slechts twee keer is de vorig jaar ingevoerde opzet gevolgd (namiddag en vooravond, onderbroken door gezamenlijke maaltijd, voor eigen rekening); overigens waren er vijf middag- en twee avondvergaderingen. Een aantal vergaderingen, met name in de tweede helft van het jaar, werd minder goed bezocht. Het streven is er op gericht zulks in het resterende halve jaar (tot na de verkiezingen voor de Tweede Kamer) van ons bestaan in de huidige samenstelling te vermijden. Tijdens onze vergaderingen waren vrijwel doorlopend één of meer adviserende leden aanwezig; twee andere Tweede-Kamerleden hebben wij ieder eens mogen begroeten, ter bespreking van bepaalde onderwerpen. Onze contacten met ons adviserend lid uit de Eerste Kamer en met de Tweede-Kamerleden waren steeds bijzonder plezierig. In gezamenlijk overleg hebben wij telkens een paar actuele onderwerpen bij de kop genomen en de wetgevende arbeid zo goed mogelijk gevolgd.

Besproken onderwerpen (sommige meer dan eens) :

Wijzigingen in de kieswet (tijdstippen verkiezing en eerste samenkomst, kiesrecht niet-Nederlandse ingezetenen, kiesrecht Nederlanders in het buitenland), burgemeestersbenoemingen (uiteindelijk leidend tot een notitie welke zal worden aangeboden aan het hoofdbestuur en aan de Tweede-Kamerfractie), hoofdlijnen gemeentelijke herindeling, opheffing agglomeratie Eindhoven en voornemens tot opheffing van Rijnmond, organisatie en werkwijze Tweede Kamer, "grote operaties", rapport relatie kiezers - beleidsvorming (onderdelen: kabinetsformatie en benoeming van de burgemeesters en commissarissen van de Koningin), decentralisatie van de Arob-rechtspraak, uitwerking van de financiële verhoudingswet (problemen in Rotterdam, tegemoetkoming aan Amsterdam), voorstellen tot wijziging van de Grondwet, begroting voor 1986.

Voorts: Inbreng voor het concept-verkiezingsprogramma 1986-1990 (o.a. stellingen voor de themadag in Deventer), mede besproken aan de hand van het programma 1981-1985 en het Urgentieprogramma 1982; Reglement bijzondere besluitvorming, wat de plaats van de vertegenwoordigers van partijcommissies in de amendementencommissie betreft; herziening van de structuur der partijcommissies; publicaties in tijdschriften over op ons werkterrein liggende onderwerpen. Met betrekking tot de interne meningsvorming in de VVD hebben wij 23 juli een brief gezonden aan het hoofdbestuur, met copieën aan onze fracties in de Eerste en Tweede Kamer.

Op Sinterklaasmorgen ontvingen wij van de commissie Biesheuvel (relatie kiezers - beleidsvorming) een exemplaar van haar eindrapport Referendum en volksinitiatief, waarin deze commissie ook aandacht heeft besteed aan een paar onderdelen van de vorig jaar op haar interim-rapport door ons ingezonden reactie.

Optreden in andere organen; onderlinge contacten

Een werkgroep ad hoc ter voorbereiding van de reeds genoemde themadag (Justitie en Binnenlandse Zaken, 20 april te Deventer), in welke werkgroep o.a. onze secretaris zitting had, vergaderde op 15 december 1984, 14 januari, 5 en 25 februari.

De koepelcommissie Justitie en Binnenlandse Zaken, waarvan onze voorzitter en secretaris deel uitmaken, vergaderde op 6 maart ter definitieve vaststelling van het inhoudelijke programma voor de themadag (waarvan stellingen en verslag later ter beschikking zijn gekomen van de commissie ter opstelling van het (concept-)verkiezingsprogramma), alsmede op 18 september, met name over de plannen voor 1985/1986.

Afgezien van de op de themadag te behandelen onderwerpen heeft onze commissie -desgevraagd- 2 april aan de commissie-verkiezingsprogramma een schriftelijke inbreng geleverd.

De voorzitter bezocht 23 mei de bijeenkomst van voorzitters van partij- en koepelcommissies over de herziening van ons commissie-wezen.

Enkele commissieleden, waaronder voorzitter en secretaris, gaven gehoor aan de uitnodiging tot bijwoning van de vanuit de kamercentrale Dordrecht op 25 april georganiseerde discussie-avond te Rotterdam over Burgerlijke ongehoorzaamheid.

De voorzitter was ook 7 oktober in Den Haag aanwezig op het symposium "Welke bestuursvorm voor (de) grote steden?".

Op de partijraadsvergadering 21 september te Bussum (Troonrede en Miljoenennota) was de secretaris mede als vertegenwoordiger van de commissie aanwezig.

Op de andere partijraadsvergaderingen kwamen geen op ons terrein liggende onderwerpen aan de orde, evenmin als op de algemene vergaderingen.

De secretaris vertegenwoordigde de commissie in de vergadering van de amendementencommissie op 7 december, over meer dan 1100 na de behandeling in de kamercentrales resterende amendementen op het concept-verkiezingsprogramma. Daaronder waren 22 amendementen van onze commissie (voor bijna de helft vooral van redactionele aard); 18 betreffende hoofdstuk 2 Overheid en democratie en 4 betreffende punten van overheids personeelsbeleid, voorkomende in hoofdstuk 4 Economie en werkgelegenheid.

Ten slotte spreken wij graag onze erkentelijkheid uit voor de door het algemeen secretariaat en het secretariaat van de Tweede-Kamerfractie verleende medewerking en ondersteuning.

11 december 1985

De VVD - commissie Binnenlandse Zaken :

secretaris

JAARVERSLAG VVD-WERKGROEP GROTE STEDEN 1985.

Per 31 december 1985 was de werkgroep als volgt samengesteld:

Mr.C.A.Troost, voorzitter

W.J.L.Barning, secretaris

leden: Mr.D.A.N.Bartels

Drs.R.Groothoff

Drs.A.J.B.Hubert

Mr.A.J.Kokshoorn

Mr.H.C.ter Kuile-v.d.Hoeven

Drs.C.de Leve-Haagman

Drs.P.J.H.M.Luijten

Mr.A.Peereboom Voller

N.v.d.Pol-v.d.Dorpel

adviserende leden:

Mr.W.J.Geertsema

Drs.L.M.L.H.A.Hermans

H.H.Jacobse

Mr.H.Th.M.Lauxtermann

Mr.J.G.C.Wiebenga

De werkgroep kwam bijeen op de volgende data: 30 januari, 27 februari, 27 maart, 24 april, 22 mei, 9 oktober en 13 november.

- In nauwe samenspraak met de adviserende leden is de werkgroep in staat geweest diverse onderwerpen te behandelen. Hiervan kunnen genoemd worden:
- Structuurschets Stedelijke Gebieden, waarbij tevens aanwezig waren de 2e kamerleden Mevr.A.Jorritsma-Lebbink en de Heer A.J.te Veldhuis.
 - Onderwijs voorangsbeleid, waarbij tevens aanwezig was de Heer J.Franssen.
 - Uitvoering op de wet Basisonderwijs, waarbij ook de Heer J.Franssen aanwezig was.
 - Brief van de gemeente Rotterdam over de wijziging van de Financiële Verhoudingswet 1984.
 - Rapport grondslagen voor inkomens/woonlasten stelsel Rotterdam.
 - Rapport sociaal-economisch beleid voor de 4 Grote Steden.
 - Begroting Binnenlandse Zaken 1986.
 - Overzicht van de voortgang van het Grote Stedenbeleid.
 - Wetsontwerp Wijziging van de Financiële Verhoudingswet 1984.
 - Probleem cumulatie gebieden.
 - Minderhedenbeleid.
 - Onderzoek financiële positie van raadsleden.

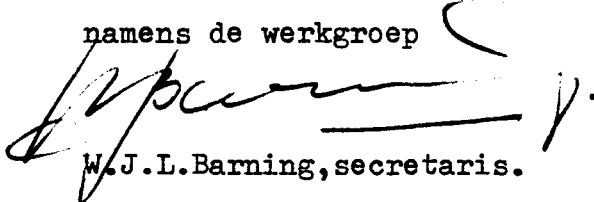
De werkgroep heeft een commentaar geschreven op het VVD-actieplan "Bestrijding, criminaliteit en vandalisme" en deze gestuurd naar de fractievoorzitter in de Tweede Kamer de Heer E.H.T.M.Nijpels.

In de vergadering van 30 januari 1985 heeft een gesprek plaatsgevonden met de VVD-Tweede Kamerleden, die woonachtig zijn in de 4 Grote Steden. Aanwezig waren: Mevr.S.v.Heemskerck Pillis-Duvekot en de Heren G.W.Keja, J.J.C.Voorhoeve en F.W.Weisglas. In dit gesprek kwam duidelijk naar voren dat de contacten tussen de kamerleden en fractieleden intensiever moeten worden.

De voorzitter heeft de werkgroep vertegenwoordigd in de ad-hoc commissie ter voorbereiding van de VVD themadag Justitie/Binnenlandse Zaken en heeft de koepelcommissie vergaderingen van 6 maart en 18 september bijgewoond.

Tot slot past een woord van dank aan de medewerkers op de Koninginnegracht voor de vele werkzaamheden die op uitstekende wijze verricht werden.

namens de werkgroep

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W.J.L. Barning', is written over a horizontal line. The signature is fluid and cursive.

W.J.L. Barning, secretaris.

Jaarverslag 1985 Politiecommissie

Per 31 december 1985 was de politiecommissie als volgt samengesteld:

leden: mr. A.D. Peiffer (voorzitter)
B.A.H.M. Lok-Knap (secretaris)
mr. J.H.J. van Blommestein
mr. M.A.A. van Capelle
D.G.J. Fabius
drs. A.C.H. Kuntze
P. v.d. Molen
mr. M. Zonneville

adviserende leden:

prof. mr. M.C.B. Burkens
H.F. Dijkstal
drs. F.M. Feij
drs. L.M.L.H.A. Hermans
H.H. Jacobse
mr. A.H. Korthals
mr. J.G.C. Wiebenga

De commissie kwam bijeen op de volgende data:

15 januari, 14 februari, 6 maart (koepelcommissie), 14 maart,
4 april, 22 mei, 20 juni, 25 september, 30 oktober en 12 december.

Op 23 mei vond het jaarlijks overleg plaats tussen de heer Hilarides, in het DB van de partij belast met de partijcommissies en de voorzitter van de commissies. Aan de orde kwam de notitie "herziening VVD partijcommissies". In de voorgestelde opzet kunnen de leden van de politiecommissie zich vinden. E.e.a. houdt ondermeer in dat in cluster A naast de justitiecommissie en de commissie BiZa, de politiecommissie blijft gehandhaafd.

In het voorjaar van 1986 zullen met de voorzitters van de commissies afzonderlijk gesprekken plaatsvinden over de bezetting van de commissies. Tevens zullen in een secretarissenoverleg technische zaken doorgesproken worden (aanleveren van stukken op het algemeen secretariaat, declaraties, etc.)

Het overleg met de koepelcommissie vond plaats op 6 maart en 18 september. Tijdens de bijeenkomst van 6 maart werden de stellingen van de themadag van 20 april vastgesteld, terwijl op 18 september het jaarplan van de politiecommissie werd aangeboden.

Centraal in het jaarplan stonden de volgende punten:

- Politiesterkte
- Begroting 1986
- Reservepolitie
- Marechaussee
- Verkiezingsprogramma 1986-1990

Medio 1985 nam de heer Dubbelboer afscheid als lid van de commissie, wegens het aanvaarden van een functie in het bedrijfsleven. In de vacature van vertegenwoordiger der Rijkspolitie zal eerst na de verkiezingen worden voorzien.

Op verzoek van de commissie verkiezingsprogramma werden door de commissie via de heer van der Molen suggesties gegeven voor de criminaliteitsbestrijdings en veiligheids paragraaf.

Ter voorbereiding op het verkiezingsprogramma werd op 20 april een

themadag gehouden van de commissies BiZa en Justitie. De werkgroep "organisatie van de politie" onder leiding van de heer Peiffer rapporteerde het volgende:

- * het korps rijkspolitie en de huidige gemeentelijke politiekorpsen blijven bestaan;
- * de regionale kernkorpsen/-districten dienen tot samenwerking te komen;
- * integratie van politiescholen dient tot stand te komen;
- * het driehoeksoverleg dient in de wet te worden vastgelegd;
- * de financiering van de politie dient zoveel mogelijk te worden geuniformeerd;
- * de deconcentratie van het korps rijkspolitie wordt met kracht voortgezet;
- * de politieke taken van de Koninklijke Marechaussee worden in de wet vastgelegd.

Medio 1985 bracht het kabinet de nota: "samenleving en criminaliteit" uit. Op 13/19 juni werd door de Tweede Kamer een UCV gehouden over dit plan, terwijl op 10 oktober de nota: "de toekomst van het politiebestedel" aan de orde kwam.

Op 15 november werd het onderdeel politie van de begrotingen van justitie en BiZa in een UCV behandeld.

Aan bovengenoemde bijeenkomsten gingen intensieve voorbesprekingen tussen adviserende kamerleden en de commissie vooraf.

Na het zomerreces kwamen de bewindslieden af met de intrekking-brief van de nieuwe politiewet.

De commissie heeft zich, na langdurige discussies achter het gedachte toekomstig beleid van de ministers gesteld, ondermeer gezien het feit dat na jaren van onzekerheid over het toekomstig politiebeleid ten spoedigste duidelijkheid dient te worden verschaft, daarbij blijvend streven naar een éénsoortige politie.

Gezien het verschil van inzicht binnen de VVD omtrent het organisatie-model van het politiebestedel, kan op de Algemene vergadering in Januari 1986, ter vaststelling van het verkiezingsprogramma een levendige discussie worden verwacht.

Een positief aspect van de grote mate van aandacht die in het afgelopen jaar aan de politie is besteed in de media, is het bespreekbaar maken van jarenlange onderbelichte probleemstukken zoals o.a. het cellentekort, zakgeld bij de opleidingen en het functioneren van het o.m.

Veel waardering heeft de commissie voor de inzet van de adviserende Tweede Kamerleden, terwijl voor wat betreft de administratieve ondersteuning de medewerking op de Koninginnegracht alle lof toekomt.

Ook voor het komende jaar zal de commissie met enthousiasme de ontwikkelingen omtrent het politiebestedel bezien en zal zij zich inzetten voor een liberaal beleid in deze.

B.A.H.M. Lok-Knap
secretaris politiecommissie

JAARVERSLAG 1985

Als gevolg van de samenwerkingsovereenkomst VVD/JOVD is de commissie Jeugdbeleid dit jaar van start gegaan.

In de eerste bijeenkomst van de commissie, op 14 oktober, is een inventarisatie gemaakt van het jeugdbeleid. Er is toen een twee-sporen-beleid vastgesteld, te weten: 1: de jongeren als groep;
2. probleem-jongeren.

De volgende lijst van mogelijke onderwerpen, die door de commissie behandeld zouden kunnen worden is opgesteld:

- culturele en etnische minderheden (drugbeleid, taalproblematiek en het tijdelijk specifiek beleid);
- randgroepjongeren;
- relatie onderwijssysteem/jeugdwerkloosheid;
- jeugdrecht;
- voorzieningen Wet Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening;
- aanhang van de VVD onder jongeren, wat is er in de afgelopen periode voor hen gedaan;
- internationaal jongerenjaar (1985);
- verslavingen van jongeren;
- politieke vorming van de jeugd.

De aandacht van de commissie richt zich in eerste instantie op de eerste drie onderwerpen van deze lijst.

De actuele situatie met betrekking tot het jeugdbeleid werd steeds toegelicht door de kamerleden Lucassen en Kamp.

De actuele situatie leidde er ook toe dat de volgende onderwerpen al door de commissie behandeld zijn:

- jongerenjaar 1985: de resultaten;
- inbreng voor de verkiezingen: onderwerpen voor de campagne, jongerendag en jongerenfolder.

Inmiddels is door de commissie besloten om het jeugdrecht in te brengen als onderwerp voor de campagne, en dit met name toe te spitsen op euthanasie en de volksgezondheid.

De problematiek van de euthanasie wordt besproken in de eerste vergadering van 1986.

De commissie heeft, als gevolg van de late instelling, slechts tweemaal vergadert in 1985.

De leden van de commissie zijn afkomstig uit de volgende groepen:

- mensen die in hun werk te maken hebben met jeugdbeleidszaken;
- JOVD;
- VVD-jongeren en
- Nieuwe Kiezers Werkgroep.

Het gevolg hiervan is dat de helft van de commissie uit jongeren bestaat.

februari 1986.

BESLUITEN VAN DE 71STE ALGEMENE VERGADERING OP 22 JUNI 1985 TE UTRECHT

I

Op de 38ste jaarlijkse algemene vergadering van 10 mei j.l. is de behandeling aangehouden van agendapunt 8c dat betrekking heeft op het al dan niet publiceren van de beschrijvingsbrieven e.d. in Vrijheid en Democratie. Het hoofdbestuur heeft het volgende compromis-voorstel ter behandeling aan de algemene vergadering voorgelegd:

A. De beschrijvingsbrieven van alle jaarlijkse vergaderingen en buitengewone algemene vergaderingen zullen worden gepubliceerd als bijlage in Vrijheid en Democratie;

B. De ingediende amendementen c.q. moties voor de jaarlijkse algemene vergaderingen worden eveneens gepubliceerd in Vrijheid en Democratie;

C. Ten aanzien van de amendementen c.q. moties van de buitengewone algemene vergaderingen zal in Vrijheid en Democratie mededeling worden gedaan inhoudende de naam van de indienende partijorganisatie en het onderwerp waarover het amendement c.q. de motie is ingediend;

D. De volledige tekst van deze amendementen c.q. moties zal in minimaal 5 exemplaren worden toegezonden aan:

1. kamercentrales

2. ondercentrales

3. afdelingen

4. bijzondere groepen voor zover deze recht op amendement hebben

E. Voorts zal de volledige tekst van deze amendementen c.q. moties worden toegezonden aan hen die:

1. daartoe aan het begin van het jaar door middel van een in Vrijheid en Democratie op te nemen invulbon de wens te kennen hebben gegeven;

2. daartoe door middel van een in de betreffende Vrijheid en Democratie op te nemen invulbon c.q. op andere wijze de wens te kennen hebben gegeven.

De 71ste algemene vergadering heeft dit compromis-voorstel goedgekeurd.

II

Het concept-reglement op de kandidaatstelling voor leden van het Europese Parlement werd behoudens enkele aanpassingen ten aanzien van de lengte van bepaalde termijnen ongewijzigd goedgekeurd.

III

Het concept-reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste Kamer der Staten Generaal werd met verbetering van enkele drukfouten ongewijzigd goedgekeurd.

IV

Het concept-reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd met enige redactionele aanpassingen ongewijzigd goedgekeurd! Het voorstel van hoofdbestuur om een nieuw artikel 4.2 op te nemen ten einde het systeem van volmachten te formaliseren werd door de algemene vergadering door aanvaarding van een amendement van de afdeling Breda verworpen.

V

Het concept-reglement op de kandidaatstelling voor leden van de

provinciale staten heeft enige wijzigingen ondergaan. De lengte van bepaalde termijnen is door de vergadering op verschillende plaatsen in het reglement aangepast. Daarnaast heeft de vergadering besloten dat bestuursleden van een kamercentrale die een voorlopige kandidatuur voor een willekeurige plaats (voor de provinciale staten) in overweging nemen zijn uitgesloten van elke deelneming aan de voorbereiding van de kandidaatstelling met ingang van de dag van hun bereidverklaring tot en met de dag van de kandidaatstelling. De verplichting voor deze bestuursleden om volledig als zodanig terug te treden tot na de dag van de kandidaatstelling komt hiermede te vervallen.

VI

Het concept-reglement op de kandidaatstelling voor leden van de gemeenteraden werd met enkele wijzigingen vastgesteld.

De verplichte ledenvergadering ingevolge artikel 5.6. van het concept-reglement te houden in de periode van 1 tot en met 22 juni is gewijzigd in de periode van 16 mei tot en met 15 juni. Deze nieuwe periode biedt de mogelijkheid tot combinatie van de in artikel 5.6. van het concept-reglement bedoelde ledenvergadering met de jaarlijkse ledenvergadering van de afdeling.

Daarnaast is de wijziging van de tekst van artikel 8.3. van het concept-reglement van belang. De nieuwe tekst luidt:

"Indien het in artikel 8.1 vermelde geval zich niet voordoet, zijn alle bestuursleden die de in artikel 7 vermelde vraag bevestigend hebben beantwoord, van elke deelneming van de voorbereiding van de kandidaatstelling uitgesloten van de dag van dagtekening van hun bereidverklaring. Voor de overige bestuurstaken blijven bovengenoemde bestuursleden volledig in functie".

VII

Voorts heeft de algemene vergadering de commissie gemachtigd eventuele redactionele wijzigingen aan te brengen indien de besluitvorming op de algemene vergadering daartoe aanleiding geeft. Ook heeft de commissie de machtiging van daar waar zulks geboden is inhoudelijke onvolkomenheden te corrigeren.

J. Kamminga, voorzitter
W.J.A. van den Berg, algemeen secretaris

Bijlage VI van het Jaarverslag 1985.

UITGEREIKTE VVD-THORBECKEPENNINGEN

W. Baggerman te Rotterdam; oktober 1983
G.W. Bos te Ede; januari 1986
H. Brand te Gouda; 26 mei 1984
P.M.H. Crombagh te Bunde; juni 1983
A. Grootentraast te Olst; september 1984
H.G.H. de Haas-Kelderman te Bunde; 19 november 1983
mr.J.A. Heemstra te Deventer; oktober 1984
C.A. Hoorweg te Oud-Beijerland; juni 1984
drs.Th.H. Joekes te 's-Gravenhage; 5 juni 1983
drs.J.H. Klein Molekamp te Rotterdam; 16 april 1984
H.H. Knoop te Barneveld; oktober 1983
J.C. Komtebedde te Ouddorp; 4 maart 1985
C.A. Kruizinga te Baflo; 2 februari 1984
mevr.mr.E. Lipjes-Jansen te Rotterdam
H.A. Meulemans te Lisse; 1 juni 1985
mevr.drs.C. Nobel-van Vuren te Lekkerkerk; 26 november 1984
H.D.C.A. Olieslagers te Nieuw-Vennep; februari 1984
J. den Ouden te Anna Paulowna; 16 april 1984
P. Oskam te Bergambacht; februari 1985
A.C. Overdijk-Back te Barendrecht; 22 mei 1984
A.G. Richard-Snethlage te Baarn; 25 maart 1985
J. Rijpstra te Brielle; 19 januari 1984
E.M. de Roo van Alderwerelt-Hoog te Helmond; 16 april 1984
mevr.L.A. van Scherpenberg te Dordrecht; april 1985
Sch. Overwater te Strijen; 21 maart 1984
mevr.M. Sicman-Hardeman te 's-Gravenhage;
L.H. Siertsema te Groningen, januari 1986
C.v.d. Snoek te Naaldwijk; 28 maart 1983
F.K. Stikker-Rienks te Emmeloord; januari 1986
ir.T. Thalhammer te Waalre; 16 april 1983
T.W. Visser-de Jong te Schoonhoven; oktober 1982
H. Waalkens te Tollebeek; november 1985
K. Weide te Haren, juni 1985
R. Zegering Hadders te Emmen; oktober 1984
mevr.L. Zimmerman te Apeldoorn; 26 november 1984